

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till alkohollag och vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till alkohollag och vissa lagar som har samband med den (RP 100/2017 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet, förvaltningsutskottet, jord- och skogsbruksutskottet och ekonomiutskottet för utlåtande.

Motioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat

- lagmotion LM 4/2016 rd Eeva-Johanna Eloranta sd m.fl. Lagmotion med förslag till lag om ändring av 14 § i alkohollagen
- lagmotion LM 6/2016 rd Antti Kaikkonen cent m.fl. Lagmotion med förslag till lag om upphävande av 58 § 3 mom. i alkohollagen
- lagmotion LM 8/2016 rd Jari Myllykoski vänst Lagmotion med förslag till lag om ändring av 14 § i alkohollagen
- lagmotion LM 12/2016 rd Outi Mäkelä saml Lagmotion med förslag till lag om ändring av 33 § i alkohollagen
- lagmotion LM 34/2017 rd Päivi Räsänen kd m.fl. Lagmotion med förslag till lag om ändring av 14 § i alkohollagen
- lagmotion LM 42/2017 rd Sari Tanus kd m.fl. Lagmotion med förslag till lag om ändring av 25 § i alkohollagen
- åtgärdsmotion AM 3/2015 rd Outi Mäkelä saml m.fl. Åtgärdsmotion om lättnader i alkoholregleringen och utredning av konsekvenserna av detta genom en försökslag.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- jord- och skogsbruksutskottet JsUU 23/2017 rd
- grundlagsutskottet GrUU 48/2017 rd
- ekonomiutskottet EkUU 51/2017 rd
- förvaltningsutskottet FvUU 33/2017 rd
- lagutskottet LaUU 17/2017 rd

Betänkande ShUB 24/2017 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Ismo Tuominen, social- och hälsovårdsministeriet
- ordförande för grundlagsutskottet Annika Lapintie, riksdagen
- utskottsråd Matti Marttunen, Riksdagens kansli
- lagstiftningsråd Sami Hartikainen, utrikesministeriet
- polisinspektör Juha Tuovinen, inrikesministeriet
- kulturråd Immo Parviainen, undervisnings- och kulturministeriet
- regeringsråd Liisa Huhtala, arbets- och näringsministeriet
- jämställdhetsombudsman Jukka Maarianvaara, Jämställdhetsombudsmannens byrå
- barnombudsman Tuomas Kurttila, Barnombudsmannens byrå
- överinspektör Tiina Valonen, Diskrimineringsombudsmannens byrå
- polisinspektör Ari Järvenpää, Polisstyrelsen
- enhetschef Riku-Matti Lehikoinen, Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- tullöverinspektör Anna Kallio, Tullen
- direktör, enheten för utredning av grå ekonomi Janne Marttinen, Skatteförvaltningen
- överinspektör Seppo Raitolahti, Skatteförvaltningen
- professor Heikki Hiilamo, Helsingfors universitet
- forskare Anu Katainen, Helsingfors universitet
- JD, docent i europarätt Samuli Miettinen, Helsingfors universitet
- professor Juha Raitio, Helsingfors universitet
- expert Sami Puumala, Kyrkostyrelsen
- professor Arja Rimpelä, Tammerfors universitet
- utredningschef Ari Ahonen, Konkurrens- och konsumentverket
- gruppechef Kari Kunnas, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira)
- gruppechef Eeva Saari, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira)
- forskarprofessor Pekka Jousilahti, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- forskarprofessor Pia Mäkelä, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- specialforskare Thomas Karlsson, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- specialforskare Christoffer Tigerstedt, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- specialforskare Leena Kaila-Kangas, Arbetshälsainstitutet
- verkställande direktör Leena Laitinen, Alko Ab
- kommunikationsråd Maritta Iso-Aho, Alko Ab
- administrativ överskötare Marketta Kupiainen, Helsingfors stad
- sakkunnigläkare Tuula Kock, Finlands Kommunförbund
- verkställande direktör Olavi Kaukonen, A-klinikkasäätiö
- forskningsdirektör Tomi Lintonen, Stiftelsen för alkoholforskning
- verkställande direktör Pekka Tennilä, Altia Abp
- ordförande Jorma Keijonen, Suomen Viiniryttäjät ry
- forskningsdirektör Pasi Holm, Taloustutkimus Ab
- verksamhetsledare Kukka Junno, Akavas sjukskötare och Taja rf
- verksamhetsledare Juha Mikkonen, Förebyggande rusmedelsarbete EHYT rf
- utvecklingschef Maarit Andersson, Förbundet för mödra- och skyddshem
- ombudsman för arbetsmiljöfrågor Anne Ranta, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf

Betänkande ShUB 24/2017 rd

- verkställande direktör Juhani Pekkala, Finsk Handel rf
- verksamhetsledare Hanna Heinonen, Centralförbundet för Barnskydd
- verkställande direktör Anna-Liisa Tarvainen, Trafikskyddet
- verkställande direktör Riikka-Maria Lemminki, Annonserernas Förbund rf
- verkställande direktör Timo Lappi, Turism- och Restaurangförbundet rf
- verksamhetsledare Sari Högström, Njur- och leverförbundet rf
- näringspolitisk sakkunnig Katri Jakosuo, Servicefacket PAM rf
- verkställande direktör Elina Ussa, Bryggeri- och läskedrycksindustriförbundet r.f.
- ordförande Mika Tuhkanen, Småbryggeriförbundet rf
- verkställande direktör Kari Luoto, Finlands Dagligvaruhandel rf
- verksamhetsledare Teemu Tiensuu, Sininauhaliitto
- generalsekreterare Vertti Kiukas, SOSTE Finlands social och hälsa rf
- verksamhetsledare Susanna Heikkinen, Förening för Finlands Alkoholdryckhandel rf
- kommunikationschef Karoliina Öystilä, Finlands Livsmedelsarbetareförbund FLF rf
- chef för yrkesfrågor Kristina Lamberg, Finlands primärskötarförbund SuPer rf
- hälsovårdspolitisk expert Mervi Kattelus, Finlands Läkarförbund rf
- verksamhetsledare Sari Aalto-Matturi, Föreningen för Mental Hälsa i Finland rf
- specialforskare Tuula Kekki, Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland SPEK
- ordförande Tarja Orre, Alkohol- och drogberoende i Finland rf
- överläkare Anna-Mari Heikkala, Finlands Hjärtförbund rf
- överläkare Eeva Ollila, Suomen Syöpäyhdistys - Cancerföreningen i Finland ry
- utvecklingschef Aija Saarinen, Finlands Hälsovårdarförbund FHVF rf
- verksamhetsledare Ulla Siimes, Finlands Föräldraförbund rf
- professor (emerita) Salme Ahlström
- docent Kari Poikolainen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes)
- Ålands landskapsregering
- Akava ry
- Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK
- Ölförbundet rf.
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Suomen Taksiliitto ry
- Rederierna i Finland rf
- Företagarna i Finland rf
- Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf
- Centralförbundet för de gamlas väl rf

Betänkande ShUB 24/2017 rd

PROPOSITIONEN OCH MOTIONERNA

Propositionen

Regeringen föreslår det att det stiftas en ny alkohollag. Samtidigt ändras lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet. Alkohollagen föreslås gälla alkoholhaltiga ämnen som innehåller mer än 1,2 volymprocent etylalkohol, medan gränsen för närvarande är 2,8 volymprocent. De viktigaste principerna i alkohollagen föreslås kvarstå i huvudsak som förut. Bestämmelserna om tillståndsplikten och tillståndsförfarandena för näringsverksamhet med anknytning till alkoholhaltiga ämnen ska sammanföras. De viktigaste skyldigheterna i fråga om tillverkning och försäljning av alkoholhaltiga ämnen förblir i huvudsak oförändrade. Särskilt bestämmelserna om servering av alkoholdrycker lättas upp bland annat genom att serveringstiderna avregleras och de krav som ställs på ansvariga föreståndare för serveringsställen och på serveringsområden lindras.

Det föreslås att alkoholbolagets ensamrätt att bedriva detaljhandel med alkoholdrycker ändras så att alla alkoholdrycker som innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol blir tillåtna inom den tillståndspliktiga detaljhandeln. Som komplement till de särskilda detaljhandelstillstånden för gårdsvin och sahti föreslås ett system med detaljhandelstillstånd för hantverksöl.

Tillstånds- och tillsynsmyndigheterna och behörighetsfördelningen mellan dem i alkohollagen förblir oförändrade. I kraft av propositionen effektiviseras verkställigheten av lagen genom att man tar i bruk tillståndshavares egenkontroll. Påverkningsmöjligheterna för dem som bor i närmiljön och för kommuninvånarna utökas vid tillämpningen av alkohollagen. Det föreslås att en del av alkohollagstiftningen flyttas från förordningsnivå till lagnivå.

I lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet stryks bestämmelserna om förplägnadsrörelsens öppettider. De föreslagna ändringarna i strafflagstiftningen och i punktskattelagstiftningen är i huvudsak av teknisk natur.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2018 eller så snart som möjligt efter det. Den föreslagna alkohollagen innehåller flera bestämmelser om övergångstider.

Lagmotionerna

LM 4/2016 rd. I lagmotionen föreslås det att alkohollagen ändras så att mikrobryggerier kan tillåtas att sälja svaga alkoholdrycker som innehåller högst 4,7 volymprocent etylalkohol direkt på bryggeriet.

LM 6/2016 rd. I lagmotionen föreslås det att den bestämmelse i alkohollagen upphävs som förbjuder förtäring av medhavda alkoholdrycker på offentliga tillställningar.

LM 8/2016 rd. I lagmotionen föreslås det att alkohollagen ändras så att detaljhandel med genomjäsning tillverkade alkoholdrycker som innehåller högst 9,5 volymprocent etylalkohol också är tillåten i mikrobryggerier i fråga om egentillverkade produkter,

Betänkande ShUB 24/2017 rd

LM 12/2016 rd. I lagmotionen föreslås det att alkohollagen ändras så att begränsningen av reklam och marknadsföring som gäller alkohol inte ska tillämpas på museiverksamhet som gäller alkoholtillverkning och alkoholens produktionshistoria.

LM 34/2017 rd. I lagmotionen föreslås det att maximialkoholhalten i alkoholdrycker som får säljas inom den tillståndspliktiga detaljhandeln sänks till 3,5 volymprocent.

LM 42/2017 rd. I lagmotionen föreslås det att alkohollagen ändras på så sätt att serveringsställen bland sitt sortiment av alkoholproduktgrupper också ska ha ett alkoholfritt alternativ.

Åtgärdsmotionen

AM 3/2015 rd. I åtgärdsmotionen föreslås det att regeringen vidtar åtgärder för beredning och stiftning av en försökslag som gäller enklare alkoholreglering.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Lagens syfte

Syftet med den föreslagna lagen är enligt 1 § att få konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen att minska genom att begränsa och övervaka den anknyttande näringsverksamheten i syfte att förebygga alkoholens negativa effekter för dem som konsumerar alkohol, andra människor och hela samhället. Social- och hälsovårdsutskottet instämmer med grundlagsutskottet i att syftena kan kopplas till 19 § 3 mom. i grundlagen, där det sägs att det allmänna enligt vad som närmare bestäms genom lag ska främja befolkningens hälsa. Förslaget har också kopplingar till den skyldighet som det allmänna har enligt andra meningen i grundlagens 19 § 3 mom. att stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt (se GrUU 21/2010 rd, s. 4/II) liksom även till kravet enligt 20 § i grundlagen att verka för att alla tillförsäkras en sund miljö (se GrUU 19/2006 rd, s. 2). Social- och hälsovårdsutskottet anser således att målen enligt 1 § i den föreslagna alkohollagen är mycket betydande i samhällshänseende och konstaterar att lagstiftaren har en skyldighet vid godkännande av lagen att se till att lagens mål blir uppfyllda, och att med omsorg väga in bestämmelsernas konsekvenser i relation till dessa mål.

Syftet med totalreformen av alkohollagen är att minska den regelbörda som den ställvis föräldrade alkohollagstiftningen förorsakar särskilt för restaurangnäringen, så att det blir enklare att inleda företagsverksamheten och att förutsättningarna för en fungerande konkurrens tryggas. Denna reglering ersätts genom att öka och stödja näringsidkarnas egenkontroll. Medborgarnas möjligheter att påverka ska i sin tur stödjas på så sätt att hörande av närområden och kommunernas självstyrelse ges ökad betydelse i tillståndsförvaltningen. Ett syfte med reformen är också att utforma lagstiftningen så att den uppfyller grundlagens krav i lagtekniskt hänseende.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

Alkoholens negativa effekter

Skador för folkhälsan och sociala problem. Finland och även globalt förorsakar alkohol betydande sociala problem och hälsoproblem samt sjukdomsbörda. Trots att mindre konsumtion av alkohol enligt vad vi idag vet inte förorsakar betydande hälsoproblem, finns det ett nära samband mellan alkoholens skadliga verkningar på hälsan och totalkonsumtionen av alkohol bland befolkningen. Stor alkoholkonsumtion orsakar dels egentliga alkoholrelaterade sjukdomar, dels också neurologiska sjukdomar, cancer, blodsjukdomar, hjärnblödningar och kardiomyopati. Totalkonsumtionen korrelerar med spridningen av alkoholrelaterade sjukdomar, dödsfall och andra skadeverkningar.

Depression och självmord är stora psykiska problem i Finland. Alkoholen är en av de största bidragande bakomliggande orsakerna till depression och annan psykisk ohälsa. Också i fråga om psykiska sjukdomar har alkoholskador ett starkt samband med tillgången och totalkonsumtionen. Ju större den statistikförda försäljningen till exempel är inom ett område, desto mer anlitas psykiatriska vårdplatser inom området.

Alkohol orsakar en betydande del av för tidiga dödsfall i Finland. Antalet förlorade levnadsår på grund av alkohol är i Finland klart större än exempelvis i Sverige och Tyskland. Alkoholkonsumtionen i Finland har konstaterats ha ett skadligt samband också med mängden dödsfall genom självmord.

Det bör också noteras att alkoholskadorna inte drabbar enbart alkoholister och storkonsumenter. Eftersom största delen av finländarna konsumerar alkohol med måtta drabbas många av de negativa effekterna och alkoholrelaterade sjukdomar. Ökad totalkonsumtion bidrar till att många måttlighetsdrickare glider över i storkonsumtion. Ökad alkoholkonsumtion medför en betydande social skada också för närstående och familjemedlemmar. Det försvagar välbefinnandet bland barn och familjer. Ökningen av den totala alkoholkonsumtionen har allvarliga direkta och indirekta följder för barnens hälsa och välbefinnande. Alkohol har i många fall samband med familjevåld. Om alkoholbruket bland familjens vuxna ökar, ökar det samtidigt såväl barnens som de vuxnas otrygghet i familjerna. Missbruk av rusmedel hos mammor är den vanligast orsaken till omhändertagande av barn i Finland. Alkoholbruk under graviditeten äventyrar allvarligt fostrets och barnets utveckling. Årligen är utvecklingen i fara för 3 600—6 000 foster på grund av rusmedel. Varje år föds det cirka 600 barn med olika grader av skador förorsakade enbart av alkohol. Med ökad konsumtion är risken stor att det föds allt fler FASD-barn med skador förorsakade av alkohol.

En orsak till ökad oro har också varit en ökande alkoholkonsumtion bland äldre. En tredjedel av riskkonsumenterna blir alkoholiserade i pensionsåldern. Särskilt hos äldre människor med svårigheter på grund av begränsad funktionsförmåga ökar problemanvändning av alkohol risken för olycksfall. Dessutom har den relativa dödligheten på grund av alkohol ökat bland 65 år fyllda.

Säkerhetsproblem. Enligt propositionsmotiven ökar de föreslagna bestämmelserna de negativa verkningarna i fråga om människors säkerhet, och det gäller också andra bestämmelser än de som reglerar utvidgningen av tillgången till alkoholdrycker. De negativa verkningarna som gäller sä-

Betänkande ShUB 24/2017 rd

kerheten har bland annat att göra med en ökning av brottslighet, våld och olycksfall samt sämre trafiksäkerhet.

Förslaget ökar polisens uttryckningar och således också polisens resursbehov. Förvaltningsutskottet konstaterar i sitt utlåtande att de snabba omvärldsförändringarna har lett till att polisen allt mer tvingas koncentrera sig på sina kärnuppgifter och prioritera bland sina uppgifter. Därför har polisen tvingats avsätta sådana resurser för andra uppgifter som tidigare användes till övervakning i förebyggande syfte, såsom alkoholtillsynen. Det rör sig ofta om brådskande larmuppdrag där alkoholrelaterade problem mycket ofta är en bidragande faktor. En mycket stor del av larmuppdragen infaller kvälls- och nattetid under veckosluten, då alkohol konsumeras rikligt. Detta påverkar de periodarbetande polismännens skiften och ger upphov till kostnader för obekvämt arbete och övertid.

När allt fler serveringsställen förlänger öppettiderna och håller öppet allt senare kommer ordningsproblemen enligt polisens uppfattning att öka. Kostnader uppstår också exempelvis av transport och bevakning av gripna berusade personer vilket tär på polisens förebyggande arbete, exempelvis rusmedels- och trafikövervakning.

Inrikesministeriet har uppskattat att en totalreform av alkohollagen enligt propositionen innebär att polisen borde få sammanlagt 170 årsverken till för att anställa polismän, om man vill bevara den nuvarande nivån inom larmverksamheten, trafiksäkerheten och brottsbekämpningen. Till följd av reformen behöver polisen ett resurstillskott på cirka 10—15 miljoner.

Alkoholens verkningar syns inte bara i polisens arbete utan också i räddningsuppdrag och prehospital akutsjukvård exempelvis vid olyckor, eldsvådor, olycksfall och drunkningar. Alkohol är en av de mest betydande faktorerna bakom olycksfall. Myndigheterna sysselsätts också av olika typer av olyckor och olyckshot som följer på alkoholbruk.

Om starkare alkoholdrycker tillåts i butiker, kiosker och servicestationer, ökar det oundvikligen också brotten och olycksfallen i vägtrafiken. Att dryckerna eventuellt blir billigare och att tillgången ökar utsätter lätt särskilt unga för alkoholbruk. Unga chaufförer löper större risk än andra att råka ut för trafikskador också med låga halter alkohol i blodet.

En granskning av antalet döda i rattfylleriolyckor visar på en övervikt av unga som kört personbil. Av de som dog och skadades 2016 var en tredjedel i åldern 15—24 år.

Konsekvenser för samhällsekonomin. I fråga om effekterna för samhällsekonomin konstaterar utskottet att en ökad alkoholkonsumtion påverkar hållbarhetsunderskottet på två sätt. En större konsumtion ökar de ovan konstaterade negativa folkhälsoeffekterna, sociala effekterna och säkerhets-effekterna särskilt för social- och hälsovårdens servicesystem, polisen och räddningväsendet. Samtidigt minskar den ökade alkoholkonsumtionen mängden personer som står för kostnaderna när sjukdomar och dödlighet ökar och arbetsförmågan och arbetseffektiviteten försvagas.

Alkoholens negativa effekter syns i arbetslivet i form av frånvaro och sänkt produktivitet. Arbetshälsoinstitutets senaste undersökningar baserade på finländskt befolkningsmaterial visar att en överdriven användning av alkohol minskar deltagandet i arbete genom sjukskrivning, invalidpen-

Betänkande ShUB 24/2017 rd

sion, arbetslöshet och för tidig död. Enligt propositionen (s. 58—59) har OECD som en del av en totalekonomisk granskning i en rapport som offentliggjordes våren 2015 bedömt att alkoholens inverkan i form av produktionsförluster på arbetsplatserna utgör cirka en procent av bruttonationalprodukten. Finlands bruttonationalprodukt är cirka 204 miljarder euro. En procent, som anges i OECD:s bedömning, innebär således i Finland en produktionsförlust på omkring två miljarder euro årligen. Enligt propositionen kan de indirekta kostnader som alkoholen ger upphov till utifrån en mer detaljerad analys uppgå till minst omkring en miljard euro per år. I båda alternativen innebär redan en ökning på några procent av de förluster som alkoholen i nuläget orsakar i förlängningen produktionsförluster på flera tiotals miljoner euro. Att alkoholkonsumtionen ökar medför också större socioekonomiska skillnader i hälsa.

Reglering för att förebygga negativa effekter. Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att enligt utredningar leder ökad alkoholkonsumtion på ovan beskrivet sätt till mer negativa effekter och högre kostnader. Konsumtionsvolymerna påverkas mest av pris och tillgång. Också marknadsföring och kulturella faktorer och attityder är av betydelse. De i lagförslagets 1 § nämnda målen för att minska alkoholskadorna eftersträvas i den föreslagna lagen genom åtgärder som främst påverkar tillgång, pris och marknadsföring. Utskottet anser att de ovan nämnda regleringsmetoderna som valts i den föreslagna alkohollagen på grund av orsaker relaterade till folkhälsa, samhällsekonomi och säkerhet principiellt är välgrundade. Det handlar om att på rätt sätt samordna begränsningsbestämmelser vars syfte är att minska alkoholbrukets negativa effekter för samhället i förhållande till andra aspekter, såsom näringsfriheten. Prisregleringen påverkas av staten också genom beskattning.

Utskottet ser det som angeläget att utöver reglering av tillgång, pris och marknadsföring bör alkoholkonsumtionen och dess negativa effekter minskas också genom förebyggande metoder såsom exempelvis hälsofostran och information. Utskottet konstaterar ytterligare att det krävs större satsningar på att förebygga de negativa effekterna för arbetslivet.

Konsekvenser för företagen

De föreslagna ändringar som rör detaljförsäljningen av alkoholdrycker ökar i synnerhet försäljningen av bryggeriprodukter i affärer, kiosker och servicestationer och minskar Alkos försäljning. Reformen bedöms ha positiva ekonomiska effekter för tillverkare av bryggeriprodukter och för detaljhandeln. Som det konstateras i propositionsmotiven är de totala effekterna av reformen på sysselsättningen inom tillverkning, försäljning och servering av alkoholdrycker av dessa orsaker osäkra (RP s. 8).

Restaurangernas andel av den alkoholrelaterade sysselsättningen är enligt propositionsmotiven cirka 63 procent. Restaurangbranschens verksamhetsförutsättningar förbättras bland annat genom att upphäva regleringen av öppettiderna för restauranger, kaféer och andra förplägnadsrörelser, ge möjlighet att bevilja restauranger tillstånd till detaljförsäljning, minska behovet av tillfälliga serveringstillstånd och lindra kompetens- och ålderskraven för personalen.

En lättare reglering förbättrar indirekt omvärldsvillkoren för företagsverksamhet. Restauranger kommer att spara kostnader för sina tillståndsavgifter i synnerhet när de tidsbundna tillstånden för förlängd serveringstid slopas och behovet av tillfälliga serveringstillstånd minskar. Som mot-

Betänkande ShUB 24/2017 rd

vikt till avregleringen föreslås en skyldighet till egenkontroll för tillståndshavarna. Det innebär att aktörerna själva ska planera och besluta om egna åtgärder för att säkerställa att lagen följs. Egenkontrollen kan medföra kostnader i viss utsträckning, i synnerhet i inkörningsfasen. Dessutom ska det ingå skyldigheter som gäller övervakning av ordningen när förlängd serveringstid införs. Också det ökar kostnaderna för verksamheten. Kommunerna ska också kunna begränsa servering under efternatten genom egna beslut, vilket kan leda till att restaurangerna i det berörda området kan få minskad alkoholförsäljning.

Ökade påverkansmöjligheter för medborgarna

Ett sätt att stödja de lokala påverkansmöjligheterna när alkohollagen ses över är att kommunen och polisen yttrar sig för alkoholtillståndsförvaltningen om de negativa effekter som nya serveringstillstånd eventuellt kan orsaka. De som bor i närheten av serveringsställen kan också bättre än förr ta ställning till störande ljud eller andra störningar som eventuellt kan uppkomma. Som ett led i den kommunala självstyrelsen ger reformen möjligheter för kommunerna att bestämma exempelvis områdesvis om man vill begränsa möjligheten till förlängd serveringstid för att minska olägenheterna för invånarna. De lokala aspekterna kan beaktas också när man bestämmer hur regionförvaltningsverkens och polisens tillsynsresurser ska fördelas utifrån behovet av övervakning.

Konsekvenser för resandeförsel

Även om resandeförseln av alkoholhaltiga drycker hållit sig relativt jämn de senaste åren står den för nästan 20 procent av den totala alkoholkonsumtionen i Finland. Den oregistrerade konsumtionen och resandeförseln har dock inte i samband med skattehöjningarna i Finland ökat, utan de är fortfarande ungefär på samma nivå som 2006. Av den totala ölkonsumtionen i Finland kan omkring 6 procent härledas till Estland. Särskilt Estlands betydande höjningar av alkoholskatten på öl och andra bryggeriprodukter har redan under innevarande år minskat resandeförseln betydligt. I propositionen bedöms det att i synnerhet när det gäller öl kommer finländarna sannolikt att börja föra in minst en fjärdedel mindre redan innan reformen av alkohollagen träder i kraft. De estniska skattebesluten konstateras innebära att den planerade ökningen av tillgången på alkoholhaltiga drycker knappast längre relativt sett kommer att minska resandeförseln mer än de estniska skattehöjningarna redan i sig gör. Enligt en utredning i samband med regeringens proposition om alkoholskatt (RP 169/2017 rd) har resandeförseln i oktober sjunkit till sju miljoner liter (100 % alkohol) vilket är en liten mängd efter 2007.

Om den genomsnittliga alkoholhalten i öl och alkoläsk i enlighet med propositionen skulle stiga och literkonsumtionen öka (ca 5 %) skulle följden vara att en lindrig minskning i resandeförsel inte skulle minska den totala alkoholkonsumtionen. Priserna på starköl och alkoläsk som nu säljs i Alko beräknas sjunka upp till 40 procent i detaljhandeln. Finlands tidigare höjningar av alkoholskatten har enligt propositionsmotiven minskat i synnerhet bryggeriernas och dagligvaruhandelns försäljning av alkoholdrycker, vilket kan ha försvårat verksamheten för små butiker. Genom att öka detaljhandel med alkohol kan enligt propositionen både bryggeriindustrin och dagligvaruhandeln stödjas i en för näringen svår situation. Utskottet ser det som viktigt att ett eventuellt stöd för näringen inte ökar totalkonsumtionen av alkohol och de skadliga verkningarna för folkhälsan och samhället i övrigt.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

Den maximala volymprocenten för detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker

Regeringen föreslår i 17 § i alkohollagen att den maximala volymprocenten när det gäller detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker höjs från 4,7 till 5,5 volymprocent. Enligt utredning till social- och hälsovårdsutskottet påverkar denna ändring betydligt tillgången på alkohol och ökar konsumtionen. Eftersom finländarna av all konsumerad alkohol intar över hälften i form av bryggeriprodukter, har styrkan en avgörande inverkan på de negativa verkningarnas mängd. Att konsumtionen skulle förskjutas till starkare öl skulle i avgörande grad inverka på folkhälsan och samhällsekonomin, även om det endast skulle handla om delar av procentenheter. Ändringen skulle sprida de starkare alkoholdryckerna från nuvarande cirka 350 butiker till över 5 000 dagligvaruaffärer och över 8 000 potentiella innehavare av serveringstillstånd. Det skulle väsentligt öka finländarnas alkoholkonsumtion och de ovan konstaterade negativa effekterna på folkhälsan, samhällsekonomin och säkerheten och förvärra de sociala problemen.

En höjning av volymprocenten skulle enligt utskottets uppfattning öka detaljförsäljningen av alkohol och motverka målet att flytta tyngdpunkten för alkoholkonsumtionen till restauranger, som ju hör ihop med att bekämpa alkoholskador och öka sysselsättningen i restaurangbranschen. Som det sägs på sidan 57 i propositionen: ”Ökad detaljförsäljning av alkoholdrycker verkar ändå främja handelns konkurrensposition i förhållande till serveringen på restaurang. Utvidgade möjligheter att köpa något starkare alkoholdrycker till ett billigare pris i butikerna styr inte alkoholkonsumtionen till restaurangerna utan till andra miljöer. Lagreformen kan ändå till och med leda till minskad försäljning inom utskänkningssektorn och färre jobb inom branschen. De positiva förändringarna för restaurangerna kan dock också leda till att reformen i bästa fall får ett neutralt utfall för restaurangerna, dvs. sysselsättningen varken minskar eller ökar.” Därför föreslår social- och hälsovårdsutskottet att volymprocenten inte höjs utan att den maximala volymprocenten när det gäller detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker förblir 4,7, enligt nuvarande bestämmelser.

Slopande av begränsningar för tillverkningsätt och restaurangernas detaljhandelstillstånd

En annan föreslagen ändring som bidrar till de negativa verkningarna är sloandet av begränsningen för tillverkningsätt inom detaljförsäljning, vilket skulle tillåta försäljning inte bara av alkoholdrycker som tillverkats genom jäsning utan också av blanddrycker som är framställda av destillerad alkohol. Att avstå från begränsningen för tillverkningsätt öppnar marknaden för nya typer av alkoholdrycker vars marknadsföring sannolikt kommer att riktas till unga och kvinnor. En utredning till utskottet låter förstå att dessa nya produkter med största sannolikhet både ökar totalkonsumtionen och sänker tröskeln för att börja använda alkohol.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att de negativa effekterna av att slopa begränsningen för tillverkningsätt i sin tur är kopplade till den maximala volymprocenten i detaljförsäljningen. Det finns redan nu i detaljförsäljning drycker som marknadsförs särskilt till unga och kvinnor och som kan jämföras med de nya typer av alkoholdrycker som kommer till butikerna om begränsningen för tillverkningsätt slopas. Eftersom utskottet inte föreslår att den maximala volymprocenten ska höjas, anser utskottet inte att sloandet av begränsningen för tillverkningsätt i kombination med den nuvarande maximala volymprocenten är en så väsentlig faktor i termer av ökade skadeverkningar, att förslaget skulle behöva ändras i detta avseende. Situationen i fråga om negativa effekter vore en annan om den maximala volymprocenten i överensstämmelse med propo-

Betänkande ShUB 24/2017 rd

sitionen skulle höjas till 5,5 procent. För att eventuella negativa effekter av att slopa begränsningen för tillverkningsätt ska kunna dämpas krävs det ändå att detaljhandeln förhåller sig ansvarsfullt till prisutveckling och marknadsföring för dessa produkter.

Flera sakkunnigyttranden noterade apropå ökade negativa effekter att detaljhandelstillståndet enligt de föreslagna bestämmelserna kan beviljas också restauranger med serveringstillstånd. Trots att detta ökar antalet potentiella försäljningsställen, konstaterar utskottet också om denna bestämmelse att dess betydelse för ökade negativa effekter är ganska marginell, då bestämmelsen kopplas till utskottets förslag om att behålla den maximala volymprocenten i anslutning till detaljhandelstillståndet oförändrad. Dessutom är tiderna för detaljförsäljning i restauranger desamma som vid övrig detaljförsäljning.

Utskottet förutsätter att följderna av den ovan konstaterade avregleringen följs upp med omsorg och att statsrådet i förekommande fall vidtar åtgärder för att förebygga negativa effekter. Särskilt i fråga om att slopa begränsningen för tillverkningsätt behövs uppföljning av hur prisbildningen och marknaden utvecklas.

Tillstånds- och tillsynssystemet

I propositionen ändras bestämmelserna om tillståndssystemet på ett sätt som gör det lättare att starta företag och som minskar regleringsbördan. I fråga om servering av alkoholdrycker är den viktigaste reformen i tillståndssystemet att den förlängda serveringstiden blir anmälningspliktig i stället för tillståndspliktig. I fortsättningen får servering av alkoholdrycker fortsätta efter klockan 1.30, som är den nuvarande gränsen, fram till klockan 4.00, om tillståndshavaren har gjort en anmälan om detta. Tillståndssystemet blir dessutom enklare när indelningen av serveringstillstånd i A-, B- och C-tillstånd slopas och det inte längre ska krävas att den ansvariga föreståndaren för ett serveringsställe har särskild utbildning eller arbetslivserfarenhet. I praktiken ska alla innehavare av serveringstillstånd få servera alla typer av alkoholdrycker och dessutom ska serveringsställena få detaljhandelstillstånd i samband med serveringstillstånd för de alkoholdrycker som serveras på det sätt som föreskrivs i 17 §.

Social- och hälsovårdsutskottet anser det i princip vara en välkommen strävan att göra tillståndssystemet klarare och enklare genom att slopa normer som medför onödig administrativ börda och underlätta företagsverksamheten. Tillståndssystemet är ändå av central betydelse när det gäller att förebygga de negativa effekterna av alkoholkonsumtion och bekämpa svart ekonomi. Således förutsätter utskottet att det sker en uppföljning av hur det förenklade tillståndssystemet fungerar med avseende på såväl egenkontrollen som på förekomsten av alkoholskadorna och på den grå ekonomin.

Enligt det föreslagna 9 § 2 mom. i alkohollagen tillämpas inte 13 § i lagen om tillhandahållande av tjänster (1166/2009) på tillstånd som avses i alkohollagen. Enligt nämnda 13 § ska ett tillstånd automatiskt anses ha blivit beviljat om myndigheten inte inom den handläggningstid som den själv uppskattat och som anges i ankomstbeviset har avgjort ärendet eller förlängt handläggningstiden. Ekonomiutskottet anser i sitt utlåtande att bestämmelserna i 11—13 § i lagen om tillhandahållande av tjänster ska tillämpas också på tillståndsförfarandena enligt alkohollagen och att av-

Betänkande ShUB 24/2017 rd

vikelse från bestämmelserna inte kan göras i en speciallag. Ekonomiutskottet kom fram till att 9 § 2 mom. måste strykas.

Enligt 3 § i lagen om tillhandahållande av tjänster ska de bestämmelser i annan lag som avviker från den lagen tillämpas i stället för den. Lagen bygger på tjänstedirektivet, där det av artikel 13.4 framgår att förfaranden som inte innebär att tillstånd ska anses automatiskt beviljade får tillämpas om det är motiverat av tvingande hänsyn till allmänintresset, inbegripet tredje parts legitima intresse.

Social- och hälsovårdsutskottet anser det vara viktigt att tillstånden enligt alkohollagen träder i kraft först när förutsättningarna för deras beviljande granskats noga och den som ansökt om tillståndet uppfyller förutsättningarna. Såväl tillståndssystemet som kravet på att tillståndet ska börja gälla först när förutsättningarna undersökts bygger bland annat på skyddet för folkhälsan, som också enligt tjänstedirektivet är en möjlig orsak till avvikelse från direktivbestämmelserna.

Social- och hälsovårdsutskottet välkomnar liksom lagutskottet den strävan som framgår av de föreslagna bestämmelserna, dvs. att göra den administrativa påföljdsordningen enligt alkohollagen mer enhetlig och överskådlig. Det är också motiverat att införa påföljdsavgift som en ny sanktion, eftersom en sådan mellannivå kan främja genomförandet av proportionalitetsprincipen inom den administrativa påföljdsordningen enligt alkohollagen. Det är lämpligt att inte tillämpa strängare metoder inom den administrativa tillsynen och styrningen än vad som nödvändigtvis krävs med tanke på hur allvarlig förseelsen är i det enskilda fallet. Detta innebär att man i första hand försöker få tillståndshavarna att följa bestämmelserna genom styrning och anmärkningar om missförhållanden.

Enligt lagförslaget ska Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) och regionförvaltningsverken vara tillstånds- och tillsynsmyndigheter enligt alkohollagen på nationell nivå respektive inom de egna ansvarsområdena. I praktiken kommer största delen av besluten om detaljförsäljning och servering att fattas av regionförvaltningsverket. Den föreslagna modellen motsvarar nuläget och därmed kommer myndighetsorganisationen inte att ändras om lagförslaget godkänns. Den pågående vård- och landskapsreformen gäller också omorganisering av regionförvaltningen i syfte att jämka samman den statliga regionförvaltningen och landskapsförvaltningen. Enligt motiveringen till den föreslagna alkohollagen ska den regionala alkoholförvaltningen föras över till de framtida landskapen. Social- och hälsovårdsutskottet noterar att den aktuella propositionen inte gäller organisatoriska frågor kopplade till vård- och landskapsreformen. I den mån som lösningarna i samband med den reformen innebär förändringar i hur den statliga regionförvaltningen är organiserad kommer de frågorna att behandlas separat i samband med de relevanta propositionerna.

Kommunens rätt att införa begränsningar

Enligt 4 § i ordningslagen är det förbjudet att inta berusningsmedel bland annat på allmänna platser i tätorter. Förbudet gäller emellertid inte den som dricker alkohol i en park eller på någon annan jämförbar allmän plats på ett sätt där intaget och tillhörande vistelse och beteende inte hindrar eller oskäligt försvårar andras rätt att använda platsen för dess egentliga syfte. Enligt 74 § i tobakslagen är rökning förbjuden på utomhusområden vid daghem eller läroanstalter som ger för-

Betänkande ShUB 24/2017 rd

skoleundervisning, grundläggande utbildning, yrkesutbildning eller gymnasieutbildning. Utskottet anser att man i framtiden bör bedöma om kommunerna ska ges rätt att begränsa alkoholkonsumtion i parker och jämförbara allmänna platser såsom lekparker och begravningsplatser. Utskottet föreslår ett uttalande om detta. (*Utskottets förslag till uttalande*)

Servering på privatställningar

Jord- och skogsbruksutskottet ansåg det vara viktigt att lagen klart säger ut hur man ska gå till väga för att servera alkohol i samband med slutna privatställningar där inget arvode tas ut för förmedling och överlåtelse av alkohol. Dessutom är det viktigt att bestämmelserna är flexibla, menar det utskottet. Det nämner vidare att kunder exempelvis bör ha möjlighet att dricka medhavd alkohol i lokaler som drivs av ett sådant företag för småskalig landsbygdsturism som har FO-nummer men saknar utskänkingsrätt, även om företaget skaffar maten och svarar för serveringen av alkoholen.

Det förbud att inta alkoholdrycker som avses i utlåtandet gäller förplägnadsrörelser som inte har serveringstillstånd. Social- och hälsovårdsutskottet anser likväl att inskränkningen i den föreslagna 85 § behövs bland annat för att förhindra användning av punktskattefria alkoholdrycker som förts in som resandeförsel i serverings- och förplägnadsverksamhet. Registrering av serveringstillståndshavarnas alkoholköp stöder bekämpningen av svart ekonomi inom skattekontrollen och effektiviserar tillsynen över serveringstillstånden. Begränsningen har stor betydelse för att in- och restaurangtjänsterna i praktiken ska ha rättvisa konkurrensmöjligheter.

Distansförsäljning.

Också den nya alkohollagen avses grunda sig på ett monopolsystem för detaljhandel med alkoholdrycker. Väl avgränsade undantag finns från alkoholbolagets monopol i den föreslagna 6 § (bl.a. i utrikestrafiken) och 17 §, som tillåter detaljförsäljning av alkoholdrycker med en alkoholhalt på högst 5,5 procent och av s.k. hantverksöl för den som har giltigt detaljhandelstillstånd. Med andra ord går det inte att bevilja tillstånd för detaljförsäljning av alkoholdrycker som omfattas av alkoholbolagets monopol.

Enligt den föreslagna 32 § i alkohollagen får alkoholdrycker utan särskilt importtillstånd importeras för eget bruk samt i kommersiellt syfte eller annars för bedrivande av näringsverksamhet. Den som i kommersiellt syfte eller annars för bedrivande av näringsverksamhet använder alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol behöver dock i fråga om importerade alkoholdrycker ett särskilt tillstånd för sin verksamhet. Till innehållet motsvarar bestämmelsen alkohollagens nuvarande 8 § 1 mom., som så gott som ordagrant överförs till den föreslagna alkohollagen. Enligt detaljmotiven till den föreslagna paragrafen är införsel av alkoholdrycker tillåten, men däremot är det förbjudet att sälja alkoholdrycker på distans över gränserna, dvs. så att en försäljare i utlandet erbjuder finländska konsumenter att köpa och ta emot alkoholdrycker i Finland. Det beror på att det fordras ett behörigt tillstånd för vidareöverlåtelse av alkoholdrycker eller användning av alkoholdrycker för ett ändamål som kräver tillstånd. Bestämmelsen innebär enligt motiveringen att alkoholdrycker inte får säljas i utlandet utan behörigt detaljhandelstillstånd via distansförsäljning till finländska konsumenter. Enligt den allmänna motiveringen till propositionen innebär detta att gränsöverskridande distansförsäljning till Finland är

Betänkande ShUB 24/2017 rd

förbjuden, medan konsumenten själv får föra in de alkoholdrycker han eller hon köpt utomlands (s. 36).

Social- och hälsovårdsutskottet håller med grundlagsutskottet och lagutskottet om förbudet av gränsöverskridande distansförsäljning inte framgår tydligt av de föreslagna bestämmelserna på det sätt som anges i motiveringen. Enligt den föreslagna 90 § finns bestämmelser om straff för alkoholbrott i 50 a kap. 1–3 § i strafflagen. Det är straffbart att i strid med alkohollagen sälja, i landet föra in, inneha, transportera i försäljningssyfte och överlåta alkohol. Enligt 50 a kap 1 § i strafflagen döms bland annat den för alkoholbrott som i strid med alkohollagen för in alkoholdrycker i landet, säljer, förmedlar eller annars överlåter alkoholdrycker till någon annan eller innehar eller transporterar alkoholdrycker i försäljningssyfte. Den som saknar giltigt tillstånd för sin verksamhet kan göra sig skyldig till alkoholbrott.

Grundlagsutskottet anser att de föreslagna 32 och 90 § plus strafflagens 50 a kap. 1 § tagna som en helhet inte på det sätt som krävs i 8 § i grundlagen förbjuder distansförsäljning för privat bruk, vilket påstås i motiven. Straffbarheten kopplas i strafflagen till olaglig införsel av alkoholdrycker, men inte till ”distansförsäljning”. De föreslagna bestämmelserna och motiven till dem är därmed oklara och delvis till och med motstridiga. Såsom lagutskottet påpekar är detta beklagligt när man beaktar att det också i propositionen sägs att det har visat sig att de gällande bestämmelserna om distansförsäljning av alkoholdrycker är svårbegripliga och lämnar rum för tolkning (s. 36).

Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att enligt 8 § i grundlagen får ingen betraktas som skyldig till ett brott eller dömas till straff på grund av en handling som inte enligt lag var straffbar när den utfördes. Enligt kärnan i den straffrättsliga legalitetsprincipen ska brottsrekvisitet anges tillräckligt exakt så att det utifrån en bestämmelses ordalydelse går att förutse om en viss åtgärd eller försummelse är straffbar. Grundlagsutskottet påpekar att en eventuell straffbarhet i fråga om distansförsäljning måste införas genom bestämmelser som följer legalitetsprincipen i 8 § i grundlagen. Även lagutskottet understryker att klarheten i de materiella bestämmelserna är viktig för den straffrättsliga regleringen.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att utlåtandets ställningstaganden för ett klargörande av 32 § bygger på att det förbud för distansförsäljning som kategoriskt framgår av detaljmotiveringen till paragrafen inte uttryckligen framgår av den föreslagna lagen. Utskottet vill understryka att det krav på tydligare reglering som framgår av både grundlagsutskottets och lagutskottets utlåtande inte innehåller någon ståndpunkt om ett visst händelseförlopp i samband med distansförsäljning kan bli straffbart om rekvisitelementen enligt de gällande bestämmelserna uppfylls. Det är ändå domstolarnas uppgift att i varje enskilt fall bedöma straffbarheten.

Lagutskottet tar i sitt utlåtande upp en färsk dom av Helsingfors hovrätt i det s.k. alkotaximålet, där hovrätten behandlade frågan om gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker (24.4.2017, nr 503). Målet gällde en säljare som hade en webbplats där i Finland bosatta personer kunde köpa alkoholdrycker. Säljaren ordnade med hemtransport för en del kunder i Finland. Säljaren hade inte sådant tillstånd till detaljförsäljning som krävs enligt alkohollagen och därför åtalades denne för alkoholbrott. Helsingfors hovrätt bad om ett förhandsavgörande av EU-domstolen om huruvida EU-rätten hindrar Finland från att kräva detaljhandelstillstånd av en importör när en säljare i en annan EU-stat ombesörjer transport av alkoholdrycker åt köparen.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

I sin dom gjorde domstolen åtskillnad mellan å ena sidan alkoholdrycker som omfattas av Alkos detaljhandelsmonopol och å andra sidan andra alkoholdrycker, som omfattas av det nationella systemet för detaljhandelstillstånd. I fråga om de alkoholdrycker som omfattas av Alkos detaljhandelsmonopol ansåg EU-domstolen att artikel 37 EUF-fördraget föreskriver att monopolen ska utformas på ett sådant sätt att ingen diskriminering med avseende på anskaffnings- och saluföringsvillkor föreligger mellan medlemsstaternas medborgare.

I fråga om de alkoholdrycker som omfattas av det nationella detaljhandelstillståndet fann domstolen att en medlemsstats lagstiftning, enligt vilken en säljare som är etablerad i en annan medlemsstat måste ha detaljhandelstillstånd för import av alkoholdrycker som är avsedda för detaljhandelsförsäljning till konsumenter som bor i den första medlemsstaten, när säljaren utför transporten av dessa drycker, eller anlitar tredje man för denna transport, utgör en åtgärd med verkan motsvarande en kvantitativ importrestriktion, i den mening som avses i artikel 34 EUF-fördraget. Artiklarna 34 och 36 i EUF-fördraget utgör emellertid inte hinder mot sådan lagstiftning, förutsatt att vissa villkor är uppfyllda. Enligt EU-domstolens dom är sådana villkor kopplade till att denna lagstiftning är ägnad att säkerställa förverkligandet av det mål som eftersträvas, i förevarande fall skydd för folkhälsa och allmän ordning, och förutsatt att detta mål inte kan uppnås på ett minst lika effektivt sätt genom mindre ingripande åtgärder och att denna lagstiftning inte utgör ett medel för godtycklig diskriminering eller innefattar en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna. EU-domstolen säger vidare att det ankommer på den hänskjutande nationella domstolen att utreda om de nationella bestämmelserna uppfyller villkoren.

När det gäller de alkoholdrycker som enbart ligger inom Alkos monopol slog Helsingfors hovrätt i sin dom fast att Alkos monopolställning uppfyller de villkor som EU-lagstiftningen ställer på monopol och att monopolet därmed inte står i strid med EU-rätten. Hovrätten ansåg också att det undantag i alkohollagens 14 § 2 mom. som gäller gårdsviner och Alkos ensamrätt att bedriva detaljhandel med alkoholdrycker inte är diskriminering som berör varor från andra medlemsstater eller indirekt gynnande av inhemsk produktion på det sätt som avses i artikel 36 i EUF-fördraget. Till dessa delar utdömdes straff för alkoholbrott. Hovrättens dom har inte vunnit laga kraft.

Domen visar att det beror på många olika faktorer hur distansförsäljning bedöms i juridiskt hänseende. Lagutskottet konstaterar att det finns bland annat ovan beskrivet rum för tolkning när det gäller gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker med avseende på både EU-rätten och den straffrättsliga legalitetsprincipen. Därför finns det både behov och motiv för tydligare reglering av distansförsäljning än i den gällande lagstiftningen och än vad som föreslås i propositionen. Också ekonomiutskottet kommer i sitt utlåtande fram till att den konflikt som råder mellan den föreslagna författningstexten och dess motiv kan försvaga rättssäkerheten. Det föreslår att social- och hälsovårdsutskottet i sitt betänkande preciserar lagstiftarens avsikt på den här punkten.

Först måste det definieras vad som avses med distansförsäljning och distansköp i alkohollagen och dessutom klarläggas hurdan verksamhet som är tillåten och på vilka villkor, menar utskottet. När de materiella bestämmelserna väl är tydligare måste det bestämmas hurdan verksamhet som är förbjuden och när det är motiverat att föreskriva straff för överträdelse av förbudet. Straffreglerna ska utformas med beaktande av de allmänna kriminaliseringsprinciperna och av vad den straffrättsliga legalitetsprincipen kräver.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

Lagutskottet anser med samma motivering som grundlagsutskottet att rättsläget lämpligen kan klarläggas redan i samband med riksdagsbehandlingen av den föreliggande propositionen. Lagutskottet föreslår att social- och hälsovårdsutskottet granskar huruvida det redan när den aktuella propositionen behandlas i riksdagen går att göra rättsläget klarare på lagnivå eller om saken måste beredas särskilt i ett senare skede. Det väsentliga är i vilket fall som helst att man skapar klarhet i regleringen så snabbt som möjligt, menar det utskottet.

I samband med utskottsbehandlingen har också Skatteförvaltningen önskat tydligare bestämmelser om distansförsäljning, medan Tullen önskat klarare reglering om att ett krav för införsel är att punktskattskyldigheterna ska skötas när enskilda personer köper alkoholdrycker i nätbutiker. Enligt Skatteförvaltningen och Tullen är det vanligt att skyldigheten att betala punktskatt och mervärdesskatt försummas i e-handeln med alkoholdrycker, trots att både EU-lagstiftningen och den nationella lagstiftningen kräver betalning. Folk struntar i att betala både i Finland och enligt Skatteförvaltningens uppgifter också till andra EU-medlemsländer. Tullen och Skatteförvaltningen har verkställt efterbeskattning för vissa distansförsäljare av alkohol som underlåtit att fullgöra sina skattskyldigheter. Det finns emellertid så många företagare som idkar distansförsäljning i de olika medlemsländerna att det är administrativt arbetskrävande att efterbeskatta i form av beskattning enligt uppskattning. Dessutom har det enligt Skatteförvaltningen uppdagats kopplingar mellan svart ekonomi och organiserad brottslighet, å ena sidan, och distansförsäljning av alkohol, å andra sidan, i Tullens brottsutredningar.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att om vi tillåter distansförsäljning till Finland från utlandet kommer möjligheterna att köpa alkohol att utvidgas och eventuellt också inköpspriserna att bli lägre än i dag. På folkhälsan kommer en utvidgad tillgång å sin sida att ha samma negativa effekter som presenteras ovan i detta betänkande. Det är omöjligt att i e-handeln övervaka begränsningarna i alkoholmarknadsföringen och de lagstadgade inskränkningarna i detaljhandeln, såsom förbudet att sälja till minderåriga eller förbudet mot olovlig vidareöverlåtelse. Detaljförsäljningen av alkohol är också förknippad med betydande fiskala intressen eftersom en eventuell ökning av distanshandeln påverkar intäkterna av alkoholskatten i Finland. Dessutom skulle en ökad distanshandel innebära förändringar i vårt monopolsystem för detaljhandeln med alkoholdrycker, ett system där Finland av Europeiska unionen fått klartecken för begränsning av försäljningen samt importen och införseln i syfte att kunna skydda folkhälsan och sörja för den allmänna ordningen.

Enligt social- och hälsovårdsutskottet har propositionen beretts huvudsakligen utifrån de riktlinjer som framgår av de relaterade domarna från EU-domstolen och Helsingfors hovrätt. Bestämmelserna om Alkos monopol, detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker och import av alkoholdrycker skulle kräva förtydliganden i fråga om distansförsäljning, men samtidigt bör det påpekas att den nationella lagstiftningens spelrum också är beroende av att innehållet i EU-rätten fastställs. Det har inte varit möjligt att inom den tid som reserverats för riksdagsbehandlingen klargöra bestämmelserna så att de beaktar EU- och skatterättsliga omständigheter. EU-domstolen har slagit fast att lösningen beror på den bedömning som den nationella domstolen gör utifrån alla för saken relevanta fakta och rättsliga omständigheter. Helsingfors hovrätt säger att EU-domstolen redan tidigare ansett att förbudet mot detaljförsäljning av alkoholdrycker är en naturlig följd av att monopolet finns och konstaterar vidare att om det tillåts att produkterna inom Alkos detaljhandelsmonopol säljs till finländska konsumenter av aktörer etablerade i andra medlemsstater

Betänkande ShUB 24/2017 rd

bör det också tillåtas för aktörer i Finland. I praktiken skulle detta innebära att det rådande monopoliet slopas, vilket artikel 37 i EUF-fördraget inte kräver enligt EU-domstolens rättspraxis (s. 9). Samtidigt ansåg hovrätten att tillståndssystemet för alkoholdrycker som tillverkats genom jäsnings och innehåller högst 4,7 volymprocent alkohol inte till alla delar ligger i linje med EU-rätten. Besvärstillstånd har sökts över hovrättens dom, vilket innebär att beslutet inte har vunnit laga kraft.

Utskottet föreslår att bestämmelserna om distansförsäljning klargörs med beaktande av kraven enligt EU-rätten och Högsta domstolens kommande avgörande i fallet Visnapuu. Det är social- och hälsovårdsministeriet som ansvarar för beredningen och i den ska beaktas de EU-rättsliga villkoren och särskilt också att lösningarna i fråga om distansförsäljning inte får utgöra en risk för att detaljhandelsmonopolet för alkoholdrycker med en alkoholhalt över den föreskrivna gränsen försvinner. Beredningen ska också beakta de krav som ställs på flexibelt uttag av punktskatter.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förvaltningsutskottet tar i sitt utlåtande upp åtgärderna för att verkställa lagen. Den föreslagna alkohollagen kräver omplanering av tillstånds- och tillsynsverksamheten, anvisningar för myndigheterna och näringsidkarna och it-reformer. Därför är det enligt förvaltningsutskottet viktigt att tillräckligt med tid reserveras för förberedelser inför den nya lagens ikraftträdande. Exempelvis bör it-systemen ha setts över innan lagen träder i kraft. Det är synnerligen viktigt med tanke på lagens verkställighet att de förordningar som utfärdas med stöd av lagen bereds i tid för att kunna utfärdas när lagen träder i kraft, anför förvaltningsutskottet. Vidare vill utskottet poängtera att förslaget innehåller flera förändringar som gäller myndighetsverksamhet och allokering av resurser för den verksamheten, och konsekvenserna av dessa har enligt uppgift i detta skede inte kunnat förutses i tillräcklig utsträckning exempelvis när avgifterna för verksamheten planerades och statsbudgeten bereddes.

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att lagstiftningen träder i kraft den 1 mars 2018. Redan i början av nästa år kan ändå de ändringar träda i kraft som inte kräver närmare reglering. Det rör sig om ändringarna i fråga om tillverkningssätt inom detaljförsäljningen och undantagslovet för mikrobryggerier liksom även prislister och produktkatalogerna för exportmarknadsföringen av alkoholdrycker samt restaurangernas möjligheter att meddela om rabatterade priser utanför restaurangen. Utskottet anser att restaurangernas öppettider kan liberaliseras vid årsskiftet.

DETALJMOTIVERING

1. Alkohollag

8 §. Tillståndsansökan. Grundlagsutskottet har påpekat att det är motiverat att föreskriva om innehållet i tillståndsansökan och den sökandes skyldighet att lämna redogörelse så exakt som möjligt och i möjligaste mån enhetligt med de allmänna villkor som ställs på sökande i 13 §. Social- och hälsovårdsutskottet påpekar att tillståndsmyndigheten också undersöker om de särskilda förutsättningarna i 14—20 § föreligger. Därför föreslår utskottet att 8 § preciseras med att det

Betänkande ShUB 24/2017 rd

till tillståndsansökan ska fogas den utredning som behövs för bedömning av förutsättningarna för beviljande av tillstånd enligt 13—20 §.

13 §. Allmänna förutsättningar som hänför sig till sökanden. Grundlagsutskottet anser att regleringen om förutsättningarna som hänför sig till sökanden är svår att överblicka och dessutom oklar. Det anser därför att bestämmelserna bör förenklas och preciseras.

Social- och hälsovårdsutskottet noterar att grundlagsutskottet anser att det i 3 mom. bara bör beskrivas om att förutsättningarna för att bevilja tillstånd inte uppfylls om sökandens tidigare verksamhet som helhet betraktad visar att sökanden eller personen är uppenbart olämplig att bedriva näringsverksamhet enligt alkohollagen. Det är fortfarande fråga om en samlad bedömning där det som nämns i 4 mom. beaktas.

I 4 mom. anges det vad som ska beaktas när bedömningen enligt 3 mom. görs. Enligt den föreslagna 4 mom. 3 punkten kan nytt tillstånd inte beviljas om sökanden eller personen under de två senaste åren har fått ett tillstånd som avses i alkohollagen permanent återkallat eller om personen har utövat bestämmande inflytande över en juridisk person vars tillstånd som avses i alkohollagen permanent har återkallats under samma tid. Som förvaltningsutskottet ser det är den angivna tiden på två år inte tillräckligt exakt om inte beräkningsgrunderna skrivs ut. Dessutom kan en tid på två år i vissa fall visa sig vara för kort när man beaktar att förvaltningsdomstolen kan bestämma att verkställigheten ska avbrytas eller att handläggningen eventuellt drar ut på tiden. Exempelvis enligt lagen om näringsförbud (1059/1985) kan näringsförbud meddelas för minst tre och högst sju år räknat från det att domen vunnit laga kraft. Därför föreslår förvaltningsutskottet att social- och hälsovårdsutskottet överväger att ändra 13 § 4 mom. 3 punkten på ett sätt som innebär att återkallelse av serveringstillståndet utgör ett hinder för nytt tillstånd i fem år efter det att beslutet om återkallelse vunnit laga kraft. Något som också enligt förvaltningsutskottet talar för en förlängd tidsgräns är att regeringen nu föreslår strängare villkor för återkallelse av tillstånd. Social- och hälsovårdsutskottet håller med förvaltningsutskottet och konstaterar att tiden i fråga bör förlängas till fem år.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att 4 mom. 5 punkten utifrån grundlagsutskottets utlåtande bör preciseras så att man som grund för myndighetens samlade bedömning bara får beakta brott eller förseelser i berusat tillstånd (t.ex. rattfylleri) eller gripanden på grund av berusning enligt 2 kap. 2 § i polislagen.

På samma sätt bör 5 mom. utifrån grundlagsutskottets utlåtande uttryckas tydligare genom en beskrivning av den avsedda s.k. bulvansituationen, där den sökandes verksamhet leds eller dess förvaltning sköts av en annan person än vad som har uppgetts för myndigheterna och detta har gjorts i syfte att kringgå bestämmelserna om förutsättningarna för beviljande av tillstånd

17 §. Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker och förutsättningar för beviljande av sådana tillstånd Regeringen föreslår att den maximala volymprocenten när det gäller detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker höjs från 4,7 till 5,5 volymprocent. Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att en sådan höjning skulle leda till sociala problem och ha negativa effekterna på folkhälsan, samhällsekonomin och säkerheten, enligt vad som sägs ovan. Därför föreslår utskottet att denna volymprocent inte höjs utan att den högsta tillåtna volymprocenten kvarstår på 4,7

Betänkande ShUB 24/2017 rd

när det gäller detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker. Det är särskilt viktigt att låta volymprocenten ligga kvar på nuvarande nivå för att förebygga alkoholskador, i synnerhet som den föreslagna lagen samtidigt innebär annan avreglering när det gäller detaljförsäljningen av alkohol. Exempel på normavveckling som kan nämnas är begränsningen av tillverknings sättet och förbudet för restauranger att sälja alkohol för att tas med.

20 §. Servering vid tillställningar och evenemang. Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att regleringen enligt propositionen gör det lättare för restauranger med serveringstillstånd att erbjuda servering exempelvis vid företagsevenemang och andra tillställningar, men att bestämmelserna inte i tillräcklig utsträckning beaktar sådana företag som erbjuder äventyr, naturturism, safari och motsvarande och där programmet huvudsakligen erbjuds ute i naturen och kan åtföljas av småskalig alkoholservering. Enligt förslaget måste en förhandsanmälan om alkoholservering göras för platsen för en tillställning eller ett evenemang, vilket i så fall gäller separat varje gång servering sker under en vildmarkstur, naturvandring eller liknande. Utskottet ser det som motiverat att det i de situationer där det är fråga om en på förhand anmäld grupp som köpt friluftstjänster ska vara tillåtet att genom endast en anmälan presentera alla erbjudna och använda rutter för högst ett år i taget. Som sådana friluftstjänster anses olika, på förhand planerade äventyrs-, vildmarks- och safaritjänster som huvudsakligen erbjuds ute i naturen. En sådan ändring innebär att också definitionen av serveringsområde i 13 § 1 mom. måste preciseras för att bättre beakta de här avsedda friluftstjänsterna.

Utskottet föreslår till följd av ändringen också att bemyndigandet att utfärda förordning i 20 § 2 mom. blir ett nytt 3 mom.

26 §. Detaljhandelsställe och beviljande av detaljhandelstillstånd. Eftersom utskottet föreslår att volymprocenten i detaljförsäljningen i 17 § 1 mom. ska kvarstå på 4,7 volymprocent enligt den gällande lagen bör också hänvisningsbestämmelsen i 26 § 2 mom. ändras på samma sätt.

37 §. Detaljhandels- och serveringsförbud. Både grundlagsutskottet och lagutskottet anser att bestämmelsen är för vag när det sägs att detaljhandels- och serveringsförbudet för alkoholdrycker, där brott bestraffas, gäller situationer där det "finns skäl att befara" att alkoholdrycker överläts eller förmedlas olovligt. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår en precisering i enighet med vad lagutskottet föreslår, dvs. att det mer exakta uttrycket "finns grundad anledning att befara".

38 §. Personal som har hand om detaljhandel och servering. Enligt 2 mom. ska en ansvarig föreståndare som företräder tillståndshavaren eller någon annan som tillståndshavaren utsett för denna uppgift och som har fyllt 18 år finnas på plats på ett detaljhandels- eller serveringsställe. Enligt förslaget ska en person som har fyllt 16 år få sälja alkoholdrycker under övervakning av den ansvariga personen eller någon annan som utsetts för uppgiften.

Utskottet föreslår att bestämmelsen görs klarare så att en allmän åldersgräns på 18 år gäller för försäljare av alkohol i detaljhandeln och på serveringsställen. Utskottet föreslår två undantag från den åldersgränsen. Inom tillståndspliktig detaljförsäljning av alkoholdrycker får den som har fyllt 16 år sälja alkoholdrycker bara under direkt tillsyn av en myndig ansvarig föreståndare. Också när det gäller servering av alkoholdrycker ska en person som fyllt 16 år enligt utskottets förslag kunna sälja alkoholdrycker bara under direkt tillsyn av en myndig ansvarig föreståndare.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

40 §. Skyldighet att styrka sin identitet. Den föreslagna 40 § kräver att den föreskrivna åldern för att få köpa eller bli serverad alkohol ska styrkas med ett identitetskort, körkort eller pass som utfärdats av en myndighet. Det kan ha förekommit fall där en utländsk persons identitetshandling inte har godkänts när kundens identitet och ålder kontrolleras. Syftet med bestämmelsen är dessutom inte att fastställa kundens identitet utan det avgörande är kundens ålder. Utskottet föreslår därför att paragrafen görs klarare genom att i den inte uttömmande räkna upp vilka handlingar som är tillåtna för att styrka åldern. Enligt utskottets förslag ska åldern kunna styrkas dels med de nämnda handlingarna, dels med någon annan tillförlitlig fotoförsedd handling som en myndighet utfärdat. Det kan exempelvis röra sig om främlingspass eller en flyktings resedokument.

44 §. Anmälan om förlängd tid. Det har under utskottsbehandlingen framgått att förbudet mot fortsatt servering utomhus efter klockan 1.30 inte motsvarar rådande praxis och att en sådan förändring inte motiveras i propositionen. Utskottet föreslår ett nytt 2 mom. som säger att tillståndsmyndigheten kan bevilja tillstånd för fortsatt servering utomhus, om serveringen inte kan ge upphov till sanitära olägenheter i boendemiljön. Tillståndet ska också kunna beviljas för inledande av servering klockan 7, vilket har ansetts vara ändamålsenligt med tanke på inkvarteringsrörelsernas frukostservering.

Enligt det föreslagna 44 § 3 mom. får tillståndsmyndigheten begränsa en förplägnadsrörelses serveringstid om sanitär olägenhet föreligger. Grundlagsutskottet anser att det är motiverat att komplettera bestämmelsen med ett villkor om en föregående anmärkning eller varning för att de begränsningar av näringsfriheten som förbud innebär inte ska bli oförutsebara för aktörerna. Social- och hälsovårdsutskottet anser det vara klart att tillståndshavaren vidtar åtgärder efter det att myndigheten tagit kontakt och saken utretts. Utskottet föreslår att det i 4 mom. klart sägs ut att tillståndshavaren efter att ha delgetts den sanitära olägenheten får skälig tid på sig att åtgärda läget innan begränsningarna meddelas.

Grundlagsutskottet anser att 4 mom. inte är helt adekvat. Enligt momentet ska det gå att begränsa näringsfriheten för en innehavare av serveringstillstånd genom ett beslut av kommunen ”för att främja sina invånares säkerhet”. Kommunens rätt att begränsa förlängd servering är enligt grundlagsutskottet allmänt hållen och oklar, och dessutom är tröskeln för dess tillämpning lågt satt. Utskottet påpekar särskilt att befogenheten är kopplad till främjande av säkerhet och inte till att det föreligger risk för säkerheten eller uppstår störningar. Dessutom ter det sig enligt grundlagsutskottet som om kommunen fritt kan bestämma hur länge förbudet ska gälla. Enligt dess utlåtande bör det föreslagna 4 mom. preciseras och befogenheten avgränsas enligt mer objektiva kriterier. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att bestämmelsen i fråga blir 5 mom. och att kommunens rätt att begränsa förlängd serveringstid kopplas till att förlängd tid orsakar mer än ringa olägenhet för den allmänna ordningen och säkerheten och att möjligheten att meddela förbud bara gäller det område som olägenheten drabbar. Utskottet påpekar att den kommunala självstyrelsen innefattar möjligheten att när som helst upphäva eller lindra en begränsning.

45 §. Övervakning av servering i vissa fall. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska det på ett serveringsställe finnas en ordningsvakt för varje påbörjat hundratal kunder, om serveringen fortsätter efter klockan 1.30. Ett sådant schablonkrav har ansetts oskäligt i synnerhet för mindre restauranger trots att bestämmelsen ger tillståndsmyndigheten möjlighet att meddela undantag. Utskottet föreslår att ordet ”uteslutande” stryks i 1 mom., vilket innebär att ordningsvakterna också

Betänkande ShUB 24/2017 rd

kan ha andra övervakningsuppgifter. Tillståndsmyndigheten kan sänka kravet på antalet ordningsvakter eller slopa det helt eller kräva att det utses fler ordningsvakter än huvudregeln säger i enlighet med villkoren i bestämmelsen.

49 §. Skyldigheter vid detaljhandel och servering. Enligt 57 § 2 mom. ska den ansvariga förestandare eller andra för uppgiften utsedda personer vid detaljförsäljning och servering av alkohol ha ett intyg som visar personens kunskaper om alkohollagen. Det är inte ändamålsenligt att kräva ett sådant tillstånd av personalen på fartyg och luftfartyg i internationell trafik, och därför föreslår utskottet att 49 § 2 mom. ändras i enlighet med det.

50 §. Reglering av marknadsföringen. Riksdagen ändrade i samband med behandlingen av proposition RP 82/2017 rd rubriken för informationssamhällsbalken till lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Utskottet föreslår därför att hänvisningen i 2 mom. 8 punkten ändras

58 §. Beviljande av intyg över kunskaper om alkohollagen. Utskottet föreslår att bemyndigandet att utfärda förordning i 3 mom. kompletteras för att intyg som beviljats på Åland ska ge rätt att vara ansvarig förestandare eller så kallad annan person som utsetts för uppgiften också på annat håll i Finland.

71 §. Påföljdsavgift. Lagutskottet har fäst uppmärksamhet vid att beslutet att inte påföra påföljdsavgift enligt ordalydelsen i 2 mom. är beroende av prövning ("Det kan bestämmas att ingen avgift påförs..."). Lagutskottet anser att prövningen vid beslut om att inte påföra påföljdsavgift ska vara bunden prövning, dvs. att avgiften inte ska påföras om de villkor som anges i bestämmelsen är uppfyllda.

Dessutom fäster lagutskottet uppmärksamhet vid att villkoren för ett beslut att inte påföra påföljdsavgift kräver både att förfarandet kan anses ringa och dessutom exempelvis att påföljden är oskälig med tanke på i vilken utsträckning planen för egenkontroll iakttagits. Utskottet anser att bestämmelsen bör ändras så att kriterierna utgör alternativ till varandra, dvs. avgiften påförs inte om förfarandet kan anses ringa eller om det är oskäligt att påföra den när man beaktar det som nämns i momentet.

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att 2 mom. ändras på det sätt som lagutskottet föreslår.

72 §. Återkallande av tillstånd. Paragrafen innehåller bestämmelser om återkallande av tillstånd. Enligt den föreslagna bestämmelsen är det möjligt att återkalla tillstånd utan tidigare ålagda påföljder enligt striktare villkor än i den gällande lagen, dvs. bara i de fall som avses i 2 mom. Om man ser på ordalydelsen så är det möjligt att återkalla tillstånd utan tidigare ålagda påföljder bara i exceptionellt allvarliga fall. Dessutom kan återkallelsen bara göras permanent.

Enligt lagutskottet kan möjligheten att återkalla tillstånd för viss tid utan tidigare ålagda påföljder ändå behövas i sådana klart allvarliga fall som ännu inte uppfyller villkoren för permanent återkallelse enligt 72 § 2 mom. och där allvarlig fara för människors hälsa inte har orsakats på det som avses i momentet. Det kan exempelvis röra sig om situationer där ett betydande antal minderåriga är uppenbart berusade på ett serveringsställe eller vissa situationer där någon försöker dölja inkomster genom att låta bli att slå in summor i kassan. Däremot uppfyller det inte allvarlighetskri-

Betänkande ShUB 24/2017 rd

teriet om någon enstaka minderårig lyckas ta sig in på ett serveringsställe, menar utskottet. Då är det alltså inte möjligt att omedelbart återkalla tillståndet för viss tid.

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att möjligheten att återkalla tillstånd för viss tid på det sätt som lagutskottet avser införas som påföljd exempelvis i situationer där tillståndshavaren bryter mot sina väsentliga skyldigheter enligt alkohollagen på ett sätt som tyder på uppenbar likgiltighet för skyldigheterna enligt 56 §. En förutsättning är att förseelserna gäller fler än en lagstadgad skyldighet och dessutom att skyldigheterna i fråga är väsentliga. Verksamheten ska också uppvisa uppenbar likgiltighet mot skyldigheterna i fråga om egenkontroll. Syftet med en återkallelse av tillståndet för viss tid är att avbryta den beskrivna verksamheten och att ge tillståndshavaren möjlighet att åter sörja för att verksamheten når upp den nivå som lagen kräver.

81 §. Sökande av ändring i beslut av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverket. Grundlagsutskottet har påpekat att den föreslagna 81 § inte innehåller någon begränsning av besvärsrätten som grundar sig på ambitionen att bevara en enhetlig rättspraxis. Utskottet anser det vara klart att rätten att överklaga måste begränsas för att förslaget bättre ska ligga i linje med 21 § i grundlagen. Något som ytterligare motiverar tillägg av en begränsning för att bevara en enhetlig rättspraxis är syftet med systemet med besvärstillstånd.

Lagutskottet anser att den begränsning som grundlagsutskottet avser, dvs. en begränsning av myndigheternas besvär rätt till grunder som hänför sig till bevarande av en enhetlig rättspraxis, lämpligen kan genomföras på så sätt att en mening fogas till i slutet av 81 § 2 mom. och att meningen anger att myndigheter kan beviljas besvärstillstånd bara med stöd av 13 § 2 mom. 1 punkten i förvaltningsprocesslagen, dvs. på en grund som hänför sig till en enhetlig rättspraxis. På detta sätt undviker man att samma kriterium kommer upp för bedömning i två olika sammanhang. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att 2 mom. ändras på det sätt som lagutskottet föreslår.

86 §. Fråntagande, omhändertagande och förstöring av alkoholhaltiga ämnen. I det föreslagna 1 mom. finns bestämmelser om fråntagande av alkoholhaltiga ämnen. Både förvaltningsutskottet och lagutskottet anser att bestämmelsen också bör tillåta att personer som gripits med stöd av 2 kap. 10 § 2 mom. i polislagen blir fråntagna alkoholhaltiga ämnen. Det momentet gäller gripande i syfte att förhindra brott eller avvärja störning. Utskotten påpekar att också de som grips med stöd av den grunden ofta är berusade och kan inneha alkoholhaltiga ämnen. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår på de grunder som förvaltningsutskottet och lagutskottet anför att 86 § 1 mom. kompletteras med ett omnämmande av personer som gripits med stöd av 2 kap. 10 § 2 mom. i polislagen.

Förvaltningsutskottet har understrukt att polisens åtgärder i fråga om alkoholdrycker som någon fråntagits administrativt bör vara så lindriga och fungerande som möjligt. Utskottet anser att polisen inte ska behöva förvara alkoholdrycker i 12 timmar eller 30 dygn, vilket föreslås. Om polisen ska följa bestämmelsen i den föreslagna formen kommer polisens arbete att öka märkbart på de ställen där förvaringen sker. Dessutom behöver polisen då ordna med lämpliga förvaringsutrymmen för alkoholdryckerna och sköta den skyldighet att föra bok över alkoholen som detta medför.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att polisen i 2 mom. inte påförs en skyldighet att förvara alkoholdrycker som någon frantagits, utan att de kan överlåtas till den berröda personen när denne inte längre är föremål för tagande i förvar eller någon annan åtgärd som berör den personliga friheten.

Såväl förvaltningsutskottet som lagutskottet har dessutom föreslagit att uttrycket ”eftersom det finns skäl att anta” i 86 § 5 mom. ändras till ”om det finns skäl att anta” för att bättre ligga i linje med oskuldspresumtionen.

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att 1 och 5 mom. ändras på det sätt som dessa utskott föreslår.

87 §. Undersökning och genomsökning. I 1 mom. finns bestämmelser om rätten att undersöka minderåriga vid misstanke om en förseelse som gäller innehav av alkoholdrycker. Såväl grundlagsutskottet som förvaltningsutskottet och lagutskottet har påpekat att hänvisningen till 90 § 4 mom. 1 punkten i det momentet uppenbarligen är felaktigt, eftersom den punkten inte förbjuder innehav av alkoholdrycker som minderårig. Där står det i stället att det är straffbart om den som på en plats som avses i 85 § 1 mom. i egenskap av ägare till förplägnadsrörelsen, arrangör av tillställningen eller ordningsvakt tillåter förtäring av alkoholdrycker i strid med 85 § 3 mom. Däremot gäller det föreslagna 90 § 6 mom. situationer där en minderårig innehar alkoholdrycker. Hänvisningen i 87 § 1 mom. ska således gälla den bestämmelsen och inte 90 § 4 mom. 1 punkten.

Grundlagsutskottet har påpekat att föreslagna 87 § inte i sak fullt ut motsvarar grundlagsutskottets praxis och anser det vara klart lämpligare att visitationsbefogenheten begränsas till saker som det för förseelse misstänkta barnet har med sig, som väskor och kassar. Trots detta anser lagutskottet att den specialbestämmelse om rätten att undersöka som finns i den gällande alkohollagen och den i sak motsvarande bestämmelsen i det föreslagna 87 § 1 mom. är motiverade. Där regleras exakt och noga avgränsat villkoren för att rätten ska få utövas och de gränser som gäller i den särskilda situationen.

Enligt lagutskottet är det vidare motiverat att i 87 § 1 mom. lägga till en hänvisning till 17 § 3 punkten i lagen om ordningsbotsförseelser, som föreslås i lagförslag 5. Det är nämligen enligt 90 § 6 mom. i alkohollagen meningen att bestämmelser om ordningsbot som enda straff för innehav av alkoholdrycker i strid med 83 § 2 mom. ska finnas i lagen om ordningsbotsförseelser (986/2016).

För tydlighets skull föreslår lagutskottet också att 2 mom. preciseras så att den hänvisar till 8 kap. i tvångsmedelslagen bara i fråga om det förfarande som ska iakttas.

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår med den motivering som närmare framgår av lagutskottets utlåtande att 87 § 1 och 2 mom. ändras på det sätt som lagutskottet föreslår.

90 §. Straffbestämmelser. I 4 mom. 2 punkten föreslås det bli straffbart att i syfte att vilseleda personal som övervakar detaljhandel eller servering av alkoholdrycker använda en annans identitetskort, pass, körkort eller något annat av en myndighet utfärdat intyg för att styrka sin ålder. Bestämmelsen är ny i förhållande till nuläget.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

Grundlagsutskottet finner det inte självklart att det finns en samhälleligt vägande och en med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna godtagbar grund för kriminalisering av användning av en annan persons identitetshandling, särskilt när man beaktar att kriminaliseringen avses gälla minderåriga.

Lagutskottet anser att det inte finns något vägande samhälleligt behov för den föreslagna kriminaliseringen och att den inte heller i övrigt uppfyller kraven enligt de allmänna kriminaliseringsprinciperna. Dessutom är förslaget inte förenligt med proportionalitetsprincipen eftersom det så gott som uteslutande kommer att rikta sig mot minderåriga.

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att straffbestämmelsen utgår ur förslaget, vilket innebär att användning av en annan persons identitetshandling varken förbjuds eller blir straffbart. Användning av någon annans personuppgifter kan i alla fall granskas som identitetsstöld enligt 38 kap. 9 a § i strafflagen. Det bör noteras att det beroende på omständigheterna ofta finns anledning att göra en barnskyddsanmälan i enlighet med 25 § i barnskyddslagen om minderåriga dricker alkohol. Exempelvis har polisen och ungdomsväsendet anmälningsplikt och en sak som då ska vägas in är barnets eget beteende.

I det föreslagna 90 § 6 mom. föreskrivs det om sådana gärningar i strid med alkohollagen där det enda straffet är ordningsbot enligt lagen om ordningsbotsförelser (986/2016). I momentet föreslås det att förfarande i strid med regleringen av åldersgränser för innehav av alkoholdrycker enligt 83 § 2 mom. ska straffas med ordningsbot. Lagutskottet anser att brott mot dessa regler när det gäller klandervärdhet tämligen väl kan jämföras med brott mot bestämmelserna om åldersgränser för innehav. Därför är det motiverat att föreskriva om sådana överträdelse på samma sätt som i fråga om överträdelse som gäller åldersgränserna för innehav. Med andra bör 90 § 6 mom. också hänvisa till 33 § i samma lag.

Grundlagsutskottet tar i sitt utlåtande upp regleringen av åldersgränser för innehav av alkoholdrycker i det föreslagna 83 § 2 mom. och att det i 90 § 6 mom. föreskrivs om ordningsbot som enda straff för innehav av alkoholdrycker i strid med 83 § 2 mom. Enligt det utskottets bedömning innehåller den föreslagna alkohollagen inte någon egentlig straffbestämmelse för minderårigas innehav av alkohol. Lagutskottet anser i likhet med grundlagsutskottet att det finns skäl att ändra 6 mom. med anledning av grundlagsutskottets påpekanden. Ändringen bör innebära att man mer tydligt anger straffbarheten när det gäller alla de ordningsbotsförelser som avses i momentet.

91 §. Skyldighet att höra tillstånds- och tillsynsverket. I paragrafen nämns allmänna åklagaren. Som en teknisk observation påpekar lagutskottet att där i stället bör stå "åklagaren". Den ändring som föreslås i 90 § 4 mom. kräver att också hänvisningen ändras.

92 §. Ikraftträdande.

Social- och hälsovårdsutskottet håller med förvaltningsutskottet om att det måste reserveras tillräckligt med tid för att verkställa lagen och utfärda de förordningar som bemyndigandena medger. Utskottet påpekar ändå att det är motiverat att genast vid ingången av 2018 sätta i kraft de bestämmelser vars ikraftträdande är möjlig vid den tidpunkten. Således föreslår social- och hälso-

Betänkande ShUB 24/2017 rd

vårdsutskottet att lagen träder i kraft stegvis på så sätt att lagen som helhet träder i kraft den 1 mars 2018, men att den tillämpas stegvis före ikraftträdandet på det sätt som framgår av 93 §.

93 §. Övergångsbestämmelse. Lagen är avsedd att träda i kraft den 1 mars 2018. För att det ska vara tillåtet att sälja blanddrycker redan den 1 januari 2018 behöver det i 1 mom. anges att de detaljhandelstillstånd som avses i 14 § 1 mom. i den gällande lagen gäller i enlighet med den nya lagen och att nya tillstånd kan beviljas med stöd av den nya lagen med början den 1 januari 2018. Det ska vara möjligt att från ingången av 2018 bevilja tillstånd enligt den nya lagen för tillverkning av hantverksöl, bedriva exportmarknadsföring av starka alkoholdrycker på det sätt som avgränsas i den relevanta bestämmelsen och meddela om rabattpris utanför detaljhandels- och serveringsställen.

5. Lag om ändring av 17 § i lagen om ordningsbotsförelser

17 §. Alkoholförelser. Den ändring som föreslås i 90 § 6 mom. i alkohollagen kräver att också 17 § i lagförslag 5 ändras.

14. Lag om ändring av 217 § i informationssamhällsbalken.

Riksdagen ändrade i samband med behandlingen av proposition RP 82/2017 rd rubriken för informationssamhällsbalken till lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Därför föreslår utskottet att rubriken på lagförslag 14 och ingressen till lagförslaget ändras.

LM 4/2016 rd, LM 8/2016 rd och LM 34/2017 rd. Utskottet föreslår att lagmotionerna förkastas eftersom det föreslår att 17 § i alkohollagen godkänns i enlighet med betänkandet.

LM 6/2016 rd. Utskottet föreslår att lagmotionen förkastas eftersom det föreslår att 85 § godkänns i enlighet med propositionen.

LM 12/2016 rd. Utskottet föreslår att lagmotionen förkastas eftersom det föreslår att 50 § till sitt innehåll godkänns i enlighet med propositionen.

LM 42/2017 rd. Utskottet föreslår att lagmotionen förkastas eftersom den föreslagna alkohollagen inte innehåller någon sådan skyldighet som avses i lagmotionen.

AM 3/2015 rd. Utskottet föreslår att lagmotionen förkastas eftersom det föreslår att totalreformen av alkohollagen godkänns enligt betänkandet.

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2—4, 6—13 och 15—24 i proposition RP 100/2017 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1, 5 och 14 i proposition RP 100/2017 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Betänkande ShUB 24/2017 rd

Riksdagen förkastar lagförslagen i lagmotionerna LM 4/2016 rd, LM 6/ 2016 rd, LM 8/ 2016 rd, LM 12/2016 rd, LM 34/2017 rd och LM 42/2017 rd.

Riksdagen förkastar åtgärdsmotion AM 3/2015 rd.

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets ändringsförslag

1.

Alkohollag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att få konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen att minska genom att begränsa och övervaka den anknyttande näringsverksamheten i syfte att förebygga alkoholens negativa effekter för dem som konsumerar alkohol, andra människor och hela samhället.

2 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på tillverkning, import, införsel, export, transport, försäljning och annan överlåtelse samt användning, innehav och marknadsföring av alkoholhaltiga ämnen.

På alkoholhaltiga ämnen som utgör livsmedel tillämpas livsmedelslagen (23/2006) till den del något annat inte föreskrivs i denna lag.

Denna lag tillämpas inte på alkoholhaltiga ämnen som utgör läkemedel eller läkemedelspreparat enligt läkemedelslagen (395/1987).

Betänkande ShUB 24/2017 rd

3§

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) *alkoholhaltigt ämne* ett ämne eller en produkt som innehåller mer än 1,2 volymprocent etylalkohol,
- 2) *alkoholdryck* ett alkoholhaltigt ämne som är avsett att drickas och som innehåller högst 80 volymprocent etylalkohol,
- 3) *svag alkoholdryck* en alkoholdryck som innehåller högst 22 volymprocent etylalkohol,
- 4) *stark alkoholdryck* en alkoholdryck som innehåller mer än 22 volymprocent etylalkohol,
- 5) *sprit* etylalkohol eller en sådan vattenlösning av etylalkohol som innehåller mer än 80 volymprocent etylalkohol,
- 6) *kraftigt denaturerad sprit* sprit som i enlighet med artikel 27.1 a i rådets direktiv 92/83/EEG om harmonisering av strukturerna för punktskatter på alkohol och alkoholdrycker gjorts otjänlig för förtäring,
- 7) *lindrigt denaturerad sprit* sprit som i enlighet med artikel 27.1 b i det direktiv som nämns i 6 punkten gjorts otjänlig för förtäring,
- 8) *alkoholpreparat* ett alkoholhaltigt ämne som inte är en alkoholdryck eller sprit och som kan vara denaturerat,
- 9) *tillverkning* framställning av etylalkohol genom jäsning eller på något annat sätt samt koncentrerings av en lösning som innehåller etylalkohol genom destillering eller på något annat motsvarande sätt,
- 10) *partihandel* försäljning av alkoholhaltiga ämnen för återförsäljning eller vidareförädling,
- 11) *detaljhandel med alkoholdrycker* försäljning av alkoholdrycker för förtäring någon annanstans än i lokaler som försäljaren kontrollerar eller någon annanstans än under övervakning som ordnas av försäljaren,
- 12) *servering av alkoholdrycker* försäljning av alkoholdrycker för förtäring i lokaler som försäljaren kontrollerar eller under övervakning som ordnas av försäljaren,
- 13) *alkoholbolaget* ett helt statsägt aktiebolag som enligt vad som föreskrivs i denna lag med ensamrätt bedriver detaljhandel,
- 14) *gårdsvin* en alkoholdryck som innehåller högst 13 volymprocent etylalkohol och har framställts enbart genom jäsning av bär, frukter eller andra växtdelar, med undantag för druvor och spannmålsprodukter, och som har tillverkats på ett sådant tillverkningsställe som i rättsligt och ekonomiskt hänseende är oberoende av andra tillverkare av alkoholdrycker, som utövar sin verksamhet i samband med jordbruk och fysiskt åtskilt från andra tillverkningsställen för alkoholdrycker, som inte tillverkar på licens och som per kalenderår producerar högst 100 000 liter alkoholdrycker,
- 15) *hantverksöl* en alkoholdryck som innehåller högst 12 volymprocent etylalkohol och har framställts enbart genom jäsning av mältade eller omältade spannmålsprodukter, och där det vid tillverkningen inte har använts andra tillverkningsämnen än andra korn av växter, socker, humle och andra i jäsningen inbegripna växtdelar och kryddor, och som har tillverkats i ett sådant bryggeri som i rättsligt och ekonomiskt hänseende är oberoende av andra tillverkare av alkoholdrycker, som utövar sin verksamhet fysiskt åtskilt från andra tillverkare av alkoholdrycker, som inte tillverkar på licens och som per kalenderår producerar högst 500 000 liter alkoholdrycker; hantverksöl kan också vara sådan sahti som avses i kommissionens förordning (EG) nr 244/2002 om

Betänkande ShUB 24/2017 rd

komplettering av bilagan till förordning (EG) nr 2301/97 om att införa vissa benämningar i det register över skyddade särarter som föreskrivs i rådets förordning (EEG) nr 2082/92 om särartsskydd för jordbruksprodukter och livsmedel,

16) *marknadsföring* reklam, indirekt reklam och annan säljfrämjande verksamhet; indirekt reklam är i synnerhet främjande av försäljningen av en produkt i samband med reklam för någon annan nyttinghet genom att ett etablerat kännetecken för produkten eller försäljaren oförändrat eller ändrat så att det ändå kan kännas igen används som kännetecken för nyttingheten eller genom att reklamen för en annan produkt på något annat sätt associerar till en bestämd produkt eller försäljaren.

Bestämmelserna om försäljning i denna lag tillämpas också inom näringsverksamhet på förmedling och överlåtelse av alkoholhaltiga ämnen mot ersättning och av alkoholhaltiga ämnen som marknadsförs i samband med någon annan nyttinghet eller tjänst, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Om två eller flera i 1 mom. 14 och 15 punkten avsedda tillverkare av alkoholdrycker samarbetar inom produktionen eller verksamheten, anses det inte betyda att de i rättsligt eller ekonomiskt hänseende är beroende av varandra. Som samarbete inom produktionen eller verksamheten betraktas anskaffning av råvaror och förnödenheter som behövs vid framställningen av alkoholdrycker samt förpackning, marknadsföring och distribution av alkoholdrycker. Vid tillämpningen av detta moment förutsätts det dock att den sammanlagda mängden alkoholdrycker som producerats i samarbete inte överstiger 100 000 liter i fråga om tillverkare av gårdsvin och 500 000 liter i fråga om tillverkare av hantverksöl.

Det som föreskrivs om tillverkning gäller också vidareförädling och omtappning av sprit samt av alkoholdrycker som är skattefria enligt punktskattelagen (182/2010).

4§

Förbud mot åtgärder som strider mot god sed

Vid tillverkning, import, försäljning och marknadsföring av alkoholhaltiga ämnen samt i samband med dessa verksamheter får åtgärder som strider mot god sed inte vidtas inom näringsverksamhet som bedrivs i enlighet med avtal eller andra arrangemang.

En åtgärd anses strida mot god sed, om den är klart oförenlig med allmänt godtagna samhällsliga värden och i synnerhet om den ger uttryck för en positiv eller likgiltig attityd till att hälsan äventyras under alkoholpåverkan eller med narkotika, läkemedelspreparat eller kemikalier.

2 kap.

Tillståndsplikt

5§

Tillståndspliktig verksamhet

Alkoholdrycker får inte tillverkas eller säljas utan tillstånd.
Sprit får inte tillverkas, importeras, säljas, användas eller innehas utan tillstånd.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

6§

Undantag från tillståndsplikten

Med avvikelse från 5 §

1) är det tillåtet att tillverka och sälja alkoholdrycker som innehåller högst 2,8 volymprocent etylalkohol,

2) är detaljhandel med och servering av alkoholdrycker i utrikestrafik tillåten på det sätt som föreskrivs i 47 och 48 §,

3) är det tillåtet att sälja alkoholdrycker och sprit för export,

4) får en enskild i sitt hem på något annat sätt än genom destillering tillverka svaga alkoholdrycker uteslutande för eget bruk,

5) är det tillåtet att importera, sälja, använda och inneha kraftigt denaturerad sprit,

6) är det tillåtet att importera, använda och inneha samt med de begränsningar som anges i 53 § sälja lindrigt denaturerad sprit

7) är det tillåtet att importera och inneha sprit, om spriten transporteras utan mellanlagring genom Finlands territorium till ett annat land och transiteringen har anmälts till Tullen före ankomsten till Finland.

Alkoholbolaget har ensamrätt till detaljhandel med alkoholdrycker, med de undantag som anges i 1 mom. 1—3 punkten och 17 §.

7§

Tillståndsmyndigheter

På ansökan beviljas detaljhandels- och serveringstillstånd för alkoholdrycker av det regionförvaltningsverk inom vars verksamhetsområde sökandens detaljhandels- eller serveringsställe ligger. Om detaljhandeln eller serveringen inte äger rum inom ett visst regionförvaltningsverks område, beviljas tillståndet av regionförvaltningsverket på sökandens hemort eller, om sökanden saknar hemort i Finland, av Regionförvaltningsverket i Södra Finland.

På ansökan beviljas övriga tillstånd av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

8§

Tillståndsansökan

Till tillståndsansökan ska det fogas den utredning som behövs med tanke på **bedömningen av de förutsättningar för beviljande av tillstånd som avses i 13—20 §** och som gäller sökanden, verksamheten, dess konsekvenser och andra relevanta omständigheter och som tillståndsmyndigheten inte redan har tillgång till.

Närmare bestämmelser om innehållet i tillståndsansökan och om den utredning som ska fogas till ansökan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

9§

Beviljande av tillstånd

Tillstånd enligt denna lag beviljas tills vidare, om inte sökanden har ansökt om tillstånd för viss tid, om inte verksamheten är tidsbegränsad till sin karaktär eller om inte tillståndsmyndigheten av grundad anledning anser att tillståndet ska beviljas för högst ett år för att man ska kunna kontrollera att sökanden eller den tillståndspliktiga verksamheten har de förutsättningar som behövs eller ge akt på konsekvenserna av verksamheten.

På de tillstånd som avses i denna lag tillämpas inte 13 § i lagen om tillhandahållande av tjänster (1166/2009).

10§

Förbud mot överlåtelse av tillstånd

Ett tillstånd enligt denna lag och de rättigheter som ingår i tillståndet får inte säljas eller på något annat sätt överlåtas helt eller delvis till någon annan.

11§

Anmälan om förändringar

Om ett tillstånd har beviljats en juridisk person, och det bestämmande inflytande över den juridiska personen som grundar sig på äganderätt, avtal eller andra arrangemang överförs, ska tillståndshavaren underrätta tillståndsmyndigheten om saken inom två veckor från det att det bestämmande inflytandet överfördes.

Om tillståndshavaren beslutar att väsentligt ändra karaktären eller omfattningen av sin verksamhet så att tillståndet inte längre täcker den förändrade verksamheten, ska tillståndshavaren ansöka om ändring av tillståndet innan ändringen genomförs. Inga ändringar får genomföras innan tillståndsmyndigheten har godkänt ändringen av tillståndet.

12§

Allmänna förutsättningar för beviljande av tillstånd

Tillverknings-, import-, användnings-, partihandels-, detaljhandels- och serveringstillstånd enligt denna lag ska beviljas en fysisk eller juridisk person som avses i 1 § 1 eller 2 mom. i lagen angående rättighet att idka näring (122/1919) och som har de förutsättningar enligt denna lag som hänför sig till sökanden och som behövs för att bedriva verksamheten.

13§

Allmänna förutsättningar som hänför sig till sökanden

Förutsättningarna för att bevilja en fysisk person tillstånd är att

Betänkande ShUB 24/2017 rd

1) sökanden är myndig, hans eller hennes handlingsbehörighet inte har begränsats med stöd av 18 § i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999) och sökanden inte har förordnats en intressebevakare med stöd av 8 § 1 mom. i den lagen,

2) sökanden inte har försatts i konkurs och i fråga om sin förmögenhet förmår sköta verksamheten och se till att de lagstadgade skyldigheterna uppfylls,

3) sökanden är känd som tillförlitlig och till sina personliga egenskaper är lämplig för uppgiften.

Förutsättningarna för att bevilja en juridisk person tillstånd är att

1) sökanden inte har försatts i konkurs och i fråga om sin förmögenhet förmår sköta verksamheten och se till att de lagstadgade skyldigheterna uppfylls,

2) de som hör till förvaltningsorganen, verkställande direktören samt i ett öppet bolag bolagsmännen och i ett kommanditbolag de ansvariga bolagsmännen uppfyller förutsättningarna i 1 mom. 1—3 punkten.

Förutsättningarna för beviljande av tillstånd uppfylls inte på det sätt som avses i 1 och 2 mom. om sökandens eller personens tidigare verksamhet som helhet betraktad visar att sökanden eller personen är uppenbart olämplig att bedriva näringsverksamhet enligt denna lag.

Som tidigare verksamhet enligt 3 mom. betraktas att

1) sökanden eller personen i betydande grad eller upprepade gånger har försummat att betala skatter eller andra offentliga avgifter eller att personen har utövat bestämmande inflytande över en juridisk person som på motsvarande sätt har försummat att betala skatter eller andra offentliga avgifter,

2) sökanden eller personen enligt utmätning eller någon annan utredning annat än tillfälligt är oförmögen att svara för sina skulder,

3) sökanden eller personen under de fem senaste åren har fått ett tillstånd som avses i denna lag permanent återkallat, eller personen har utövat bestämmande inflytande över en juridisk person vars tillstånd som avses i denna lag permanent har återkallats under samma tid,

4) personen under de senaste fem åren har dömts till straff för ett sådant uppsåtligt brott i anslutning till utövande av näringsverksamhet som kan leda till fängelse,

5) det på grundval av brott eller förseelser som begåtts i berusat tillstånd eller gripanden enligt 2 kap. 2 § i polislagen (872/2011) till följd av berusning kan anses att personen missbrukar berusningsmedel.

Förutsättningarna för beviljande av tillstånd kan bedömas i enlighet med de faktiska förhållandena, om det av ansökan eller förhållandena annars tydligt framgår att den sökandes verksamhet leds eller dess förvaltning sköts av någon annan än den person som avses i 2 mom. 2 punkten och att arrangemangen i anslutning till förfarandet har framställts i strid med de faktiska förhållandena i syfte att kringgå bestämmelserna om förutsättningarna för beviljande av tillstånd.

14 §

Tillverkningstillstånd för alkoholdrycker och sprit och förutsättningar för beviljande av sådana tillstånd

Tillverkningstillstånd för alkoholdrycker och sprit beviljas en sökande

1) som har tillgång till det kunnande som krävs för att garantera produktsäkerheten och kvaliteten,

Betänkande ShUB 24/2017 rd

- 2) vars tillverkningslokaler, anordningar och tillverkningsmetoder är lämpliga för att övervakningen, produkt- och livsmedelssäkerheten och kvaliteten ska kunna garanteras,
- 3) som har blivit godkänd att hålla ett skatteupplag enligt 22 § i punktskattelagen, och
- 4) som har utarbetat en plan för egenkontroll enligt 56 §.

Lindrigt denaturerad sprit får tillverkas av den som har rätt att importera, bedriva partihandel med eller använda sprit.

Tillverkningstillstånd får trots 1 mom. beviljas för undervisning eller forskning enligt en undervisningsplan inom utbildning enligt universitetslagen (558/2009), yrkeshögskolelagen (932/2014), lagen om grundläggande yrkesutbildning (630/1998) och lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) samt för annan forskning och produktutveckling. En produkt som har tillverkats i enlighet med ett tillverkningstillstånd enligt detta moment får användas endast för analyser och kvalitetskontroller.

Tillståndsmyndigheten får begränsa ett tillverkningstillstånd till att gälla bara vissa alkoholdrycker, om det kunnande sökanden har tillgång till eller sökandens anordningar inte är lämpliga för tillverkning av alla slags alkoholdrycker.

15 §

Import- och partihandelstillstånd för sprit och användningstillstånd för sprit och skattefria alkoholdrycker samt förutsättningar för beviljande av sådana tillstånd

Import- och partihandelstillstånd för sprit beviljas en sökande

- 1) vars lagerlokaler är lämpliga för att övervakningen ska kunna garanteras,
- 2) som har blivit godkänd att hålla ett skatteupplag enligt 22 § i punktskattelagen eller godkänd som registrerad mottagare enligt 52 § eller tillfälligt registrerad mottagare enligt 53 § i samma lag, och
- 3) som har utarbetat en plan för egenkontroll enligt 56 §.

Användningstillstånd för sprit beviljas trots 13 § en sökande som vid sådan tillverkning eller kvalitetssäkring av produkter som sker inom näringsverksamhet har ett motiverat behov att använda sprit. Användningstillstånd för skattefria alkoholdrycker beviljas trots 13 §, om sökanden har sådan rätt att använda skattefria alkoholdrycker som avses i 8 § i lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker (1471/1994).

Den som har beviljats tillverkningstillstånd för sprit har rätt att importera, bedriva partihandel med och använda sprit utan något separat tillstånd. Den som har beviljats användningstillstånd för sprit har rätt att importera sprit för eget bruk efter att ha gjort en anmälan till tillståndsmyndigheten om att importen inleds. Den som har beviljats tillverknings-, import-, partihandels- eller användningstillstånd för sprit har rätt att inneha och transportera sprit som avses i tillståndet.

16 §

Partihandelstillstånd för alkoholdrycker och förutsättningar för beviljande av sådana tillstånd

Partihandelstillstånd för alkoholdrycker beviljas en sökande

- 1) som har tillgång till det kunnande som krävs för att garantera produktsäkerheten och kvaliteten,

Betänkande ShUB 24/2017 rd

2) vars lagerlokaler är lämpliga för att produktsäkerheten, kvaliteten och övervakningen ska kunna garanteras,

3) som har utarbetat en plan för egenkontroll enligt 56 §.

Den som har beviljats tillverkningstillstånd för alkoholdrycker har rätt att bedriva partihandel med alkoholdrycker utan något separat tillstånd.

Tillståndsmyndigheten får meddela sådana tillståndsvillkor för partihandeln som är nödvändiga för att övervakningen och produktsäkerheten ska kunna garanteras.

17 §

Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker och förutsättningar för beviljande av sådana tillstånd

Ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker som innehåller högst 4,7 volymprocent etylalkohol gäller detaljhandel inomhus på ett enda detaljhandelsställe och beviljas

1) en sökande som annat än tillfälligt saluhåller ett mångsidigt utbud av livsmedel för det dagliga behovet i en byggnad som avses i markanvändnings- och bygglagen (132/1999), om försäljningen av alkoholdrycker inte står för en klart större andel av näringsverksamheten än försäljningen av andra livsmedel,

2) en sökande som bedriver näringsverksamhet enligt 1 punkten i en butiksbil eller butiksbat som på en reguljär rutt som tillståndsmyndigheten godkänt betjänar fast bosatta eller säsonsboende,

3) i samband med serveringstillstånd för detaljhandel med de alkoholdrycker som serveras; i samband med serveringstillstånd för viss tid eller på ett serveringsområde enligt 20 § får detaljhandelstillstånd emellertid beviljas endast för evenemang som ordnas av flera tillverkare av alkoholdrycker och vars syfte är att presentera produkterna för konsumenterna,

4) en innehavare av tillverkningstillstånd i anslutning till stället där alkoholdryckerna tillverkas.

Detaljhandelstillstånd för gårdsvin och hantverksöl gäller detaljhandel inomhus på ett enda detaljhandelsställe, och det beviljas tillverkaren av alkoholdryckerna i fråga och gäller i anslutning till eller i den omedelbara närheten av det tillverkningsställe där alkoholdryckens jäsning skett och som finns i en byggnad som avses i markanvändnings- och bygglagen. På detaljhandelsstället får även alkoholdrycker som avses i 1 mom. säljas.

En ytterligare förutsättning för att ett tillstånd som avses i 1 och 2 mom. ska beviljas är att sökanden har utarbetat en plan för egenkontroll enligt 56 §.

Tillståndsmyndigheten får meddela tillståndsvillkor som gäller kassa- och försäljningsarrangemang i detaljhandeln, om det till stället läge eller verksamhet hänför sig särskilda risker med avseende på övervakning eller allmän ordning och säkerhet eller om det också bedrivs servering på samma verksamhetsställe.

18 §

Serveringstillstånd för alkoholdrycker och förutsättningar för beviljande av sådana tillstånd

Ett serveringstillstånd för alkoholdrycker gäller serveringsområdet på ett serveringsställe och beviljas en sökande som utövar förplägnadsverksamhet som avses i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006), om

Betänkande ShUB 24/2017 rd

1) det godtagbara serveringsområdet i fråga om storlek och konstruktioner är sådant att det kan övervakas av myndigheterna och tillståndshavaren, och

2) sökanden har utarbetat en plan för egenkontroll enligt 56 §.

Ett allmänt läktarutrymme som används vid idrotts-, motions- eller musikevenemang eller andra jämförbara evenemang får inte godkännas som serveringsområde. Ett läktarutrymme kan dock godkännas som serveringsområde vid ovan avsedda evenemang, om läktarutrymmet är reserverat endast för personer som har fyllt 18 år.

Ett serveringsområde som avses i 1 mom. får ändras på anmälan av tillståndshavaren. Serveringsområdet får dock inte utvidgas utomhus. Anmälan om ändring av serveringsområdet ska lämnas in till tillståndsmyndigheten minst tre veckor innan ändringen är planerad att tas i bruk. Tillståndsmyndigheten ska inom två veckor från det att anmälan togs emot meddela om ändringen inte uppfyller förutsättningarna enligt 1 eller 2 mom.

19 §

Beviljande av serveringstillstånd för alkoholdrycker i vissa fall

Trots 18 § 1 mom. 1 punkten får två eller flera sökande beviljas tillstånd för servering på samma serveringsområde samtidigt, om en av sökandena meddelar att den ansvarar för övervakningen på området.

Trots 18 § 1 mom. 1 punkten får serveringstillstånd beviljas för servering till en resande som avses i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet i ett inkvarteringsrum och för servering till slutna sällskap i tillståndshavarens konferenslokal eller på ett motsvarande område.

Serveringstillstånd kan beviljas en sökande som inte har ett serveringsställe, om serveringen bedrivs på det sätt som avses i 20 §.

20 §

Servering vid tillställningar och evenemang

En evenemangs-, mötes- eller festlokal och motsvarande område kan på ansökan av lokalens eller områdets ägare eller innehavare godkännas som serveringsområde, om det uppfyller förutsättningarna enligt 18 § 1 och 2 mom.

Trots 18 § 1 mom. får den som beviljats serveringstillstånd bedriva servering på ett i 1 mom. avsett godkänt serveringsområde efter att ha gjort en anmälan om saken till tillståndsmyndigheten. Anmälan om serveringen ska göras senast tre dygn innan tillställningen börjar. Om serveringen anknyter till turisttjänster får tillståndshavarens serveringstillställningar anmälas för högst ett år åt gången med angivande av de planerade rutterna.

Närmare bestämmelser om förfarandet för godkännande av lokaler och områden samt om anmälan om tillställningar utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

21 §

Utlåtanden och information om ansökan om serveringstillstånd

Tillståndsmyndigheten ska vid behov begära utlåtande om en ansökan om serveringstillstånd av den kommun där verksamhetsstället finns och av polisen.

Dessutom ska tillståndsmyndigheten informera ägare och innehavare i samma fastighet och i bostadsfastigheter som ligger invid eller mitt emot om att en ansökan om serveringstillstånd är anhängig och ge dem möjlighet att uttala sig i frågan på det sätt som avses i 41 § i förvaltningslagen (434/2003), om ansökan gäller servering utomhus eller om det tidigare förekommit ordningsproblem eller problem med oljud på det aktuella stället.

Avvikelse får göras från bestämmelserna i 2 mom., om det är uppenbart onödigt att inhämta utlåtanden och anmärkningar på grund av de utlåtanden som avses i 1 mom. eller annars på grund av tidigare utlåtanden, ställets verksamhetsidé eller läge eller någon annan motsvarande omständighet.

Var och en har rätt att på begäran få information om anhängiga ansökningar om serveringstillstånd och komma med anmärkningar med anledning av ansökningarna.

22 §

Villkor och begränsningar som avser serveringstillstånd

Tillståndsmyndigheten får för att trygga övervakningen förena ett serveringstillstånd eller ett i 20 § avsett godkännande med villkor och begränsningar som gäller serveringsområdet och serveringstiden, om

1) serveringen är avsedd att ske på ett ställe i anslutning till eller i omedelbar närhet av lokaler som huvudsakligen är avsedda för eller används av barn eller ungdomar eller på ett ställe där det bedrivs näringsverksamhet vars huvudsakliga målgrupp är barn och ungdomar,

2) serveringen är avsedd att ske under ett idrottsevenemang eller en tillställning som är avsedd för hela familjen eller vars deltagare till stor del är barn och ungdomar.

Tillståndsmyndigheten får förena ett serveringstillstånd eller ett i 20 § avsett godkännande med villkor eller begränsningar som gäller serveringsområde, serveringstid, portionsstorlekar, personalstorlek, antal kundplatser och förebyggande av problem med oljud, om villkoren och begränsningarna på grund av ställets läge, verksamhetens särskilda karaktär eller andra särskilda omständigheter som har framkommit vid verksamheten är nödvändiga för att trygga övervakningen på serveringsstället och i dess omgivning, förebygga ordningsproblem och problem med oljud för dem som bor i närheten eller garantera allmän ordning och säkerhet.

Försäljningstiden och de volymer som säljs till kunderna vid detaljhandel som avses i 17 § 1 mom. 3 punkten får begränsas på de grunder som anges i 2 mom.

De villkor och begränsningar som avses i 1—3 mom. ska dimensioneras så att de inte utgör ett hinder eller gör det oskäligt svårt för tillståndshavaren att utöva förplägnadsverksamhet. Om det meddelas villkor och begränsningar som gäller tillståndshavarens pågående verksamhet, får dessa träda i kraft tidigast 30 dagar från det att beslutet om dem har delgetts. Tillståndsmyndigheten ska på ansökan av tillståndshavaren ändra eller upphäva de med tillståndet förenade villkoren och begränsningarna utan dröjsmål, om verksamhetens karaktär eller andra särskilda omständigheter har ändrats så att villkoren eller begränsningarna inte längre är nödvändiga.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

3 kap.

Alkoholbolaget

23 §

Alkoholbolagets uppgifter

För att de negativa effekter som avses i 1 § ska kunna minskas har alkoholbolaget, med de undantag som anges i 6 §, ensamrätt att bedriva detaljhandel med alkoholdrycker. På alkoholbolaget och den detaljhandel med alkoholdrycker bolaget bedriver tillämpas bestämmelserna om innehavare av detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker och om detaljhandel med alkoholdrycker, om inte något annat följer av om ensamrätten eller något annat föreskrivs.

24 §

Förvaltningsrådet

Alkoholbolaget har ett förvaltningsråd med tolv ordinarie medlemmar. Medlemmarna i förvaltningsrådet förordnas för fyra kalenderår i sänder av statsrådet, som samtidigt utser dess ordförande och vice ordförande. Om en medlem i förvaltningsrådet begär befrielse från sitt uppdrag eller avlider under mandattiden, förordnar social- och hälsovårdsministeriet en ny medlem för den återstående mandattiden.

Förvaltningsrådet fastställer för alkoholbolaget för ett kalenderår i sänder en verksamhetsplan om minskandet de negativa effekter som avses i 1 §. Förvaltningsrådet ska årligen lämna social- och hälsovårdsministeriet en berättelse om alkoholbolagets detaljhandel och om de åtgärder genom vilka bolaget har försökt minska de negativa effekter som avses i 1 §.

En företrädare för social- och hälsovårdsministeriet har rätt att följa handläggningen av ärenden och att delta i diskussionen vid förvaltningsrådets möten.

25 §

Icke-diskriminerande verksamhet

Alkoholbolagets beslut om att införa alkoholdrycker i detaljhandeln och avlägsna alkoholdrycker ur detaljhandeln och om prissättning av alkoholdrycker ska fattas på offentliga och opartiska grunder, oberoende av tillverkarens eller försäljarens nationalitet eller hemort.

Det som föreskrivs i 1 mom. ska också tillämpas på hur alkoholdrycker ställs fram, på andra försäljningsarrangemang i alkoholbutiker och på övrig presentation av alkoholdrycker för konsumenterna.

Den som är anställd hos alkoholbolaget får inte behandla ett ärende som gäller införande av alkoholdrycker i eller avlägsnande av alkoholdrycker ur handeln, eller vara närvarande vid behandlingen, om han eller hon eller en närstående till honom eller henne står i ett sådant förhållande till tillverkaren eller försäljaren som avses i 28 § i förvaltningslagen.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

Närmare bestämmelser om förfarandet vid det i 1 mom. avsedda beslutsfattandet inom alkoholbolaget och om offentliggörande av grunderna för beslutsfattandet för tillverkare och försäljare får utfärdas genom förordning av statsrådet.

26 §

Detaljhandelsställe och beviljande av detaljhandelstillstånd

Alkoholbolagets detaljhandelsställen godkänns på ansökan av alkoholbolaget av det regionförvaltningsverk inom vars verksamhetsområde försäljningsstället ligger. Ett försäljningsställe får inte godkännas, om dess läge medför oskälig olägenhet för dem som bor i närheten.

Om alkoholbolaget ansöker om ett i 17 § 1 mom. avsett detaljhandelstillstånd att sälja alkoholdrycker som innehåller högst 4,7 volymprocent etylalkohol, kan tillstånd beviljas om försäljningsstället uppfyller förutsättningarna enligt 1 mom.

När det gäller godkännande av alkoholbolagets detaljhandelsställen och beviljande av detaljhandelstillstånd till bolaget iakttas det som i 21 § föreskrivs om utlåtanden och delfäende.

27 §

Utlämningsställe och utlämning av alkoholdrycker till köpare

Alkoholdrycker som har köpts hos alkoholbolaget får lämnas ut till köparna i en öppen affärslokal med vars verksamhetsutövare alkoholbolaget har ingått ett avtal om utlämningsstället.

Utlämningsstället godkänns på ansökan av alkoholbolaget av det regionförvaltningsverk inom vars verksamhetsområde utlämningsstället ligger. Ett utlämningsställe får inte godkännas om dess läge medför oskälig olägenhet för dem som bor i närheten eller om verksamhetsutövaren inte uppfyller förutsättningarna enligt 13 §.

Till ett utlämningsställe får det bara levereras alkoholdrycker som köparna har beställt dit. De levererade alkoholdryckerna får bara lämnas ut till köparna eller till personer som de har befullmäktigat, och alkoholdrycker som inte har avhämtats ska återsändas till alkoholbolaget senast två veckor efter det att de anlänt till utlämningsstället. På utlämning av alkoholdrycker på ett utlämningsställe tillämpas 35 och 37—40 § samt 42 § 2 mom.

28 §

Övrig försäljning av alkoholdrycker

Alkoholbolaget får också sälja alkoholdrycker i en i 17 § 1 mom. 2 punkten avsedd butiksbil eller butiksbat vars rutt har fastställts av regionförvaltningsverket.

Alkoholbolaget får ordna auktioner där det säljs alkoholdrycker.

Alkoholbolaget får beviljas partihandelstillstånd för alkoholdrycker. Alkoholbolaget får leverera alkoholdrycker till tillståndshavare och andra näringsidkare genom att sända dem till köparen.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

4 kap.

Tillverkning, import, export och partihandel

29 §

Anmälan om import och export

Den som importerar eller exporterar sprit eller som importerar eller exporterar alkoholdrycker i kommersiellt syfte är skyldig att göra en anmälan till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården om att verksamheten inleds.

30 §

Tillverkarens, importörens och partihandlarens allmänna skyldigheter

Tillverkaren och importören svarar för kvaliteten på och sammansättningen av alkoholdrycker som de har överlåtit till konsumtion samt för att produkterna, produktmärkningarna och den övriga presentationen av produkterna stämmer överens med gällande bestämmelser och föreskrifter.

Den som tillverkar och bedriver partihandel med alkoholdrycker samt den som tillverkar, bedriver partihandel med och importerar sprit får sälja alkoholdrycker och sprit bara till tillståndshavare som avses i denna lag och för det syfte som anges i tillståndet. Försäljningen ska redovisas specifikt i fråga om varje köpare och varje tillstånd.

Den som har tillstånd att bedriva detaljhandel med och servera alkoholdrycker får utan partihandelstillstånd sälja sitt alkoholdryckslager till en annan tillståndshavare när verksamheten upphör eller övergår till någon annan. Säljaren ska meddela tillståndsmyndigheten om försäljningen inom 30 dagar från det att besittningen har överlåtit.

31 §

Partihandel med obeskattade alkoholdrycker

Den som bedriver partihandel med alkoholdrycker får sälja sådana alkoholdrycker för vilka punktskatt inte har betalats enbart för ändamål som är skattefria enligt punktskattelagen och 8 § 1 mom. 8 och 9 punkten i lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker samt till innehavare av användningstillstånd för skattefria alkoholdrycker för det ändamål som anges i tillståndet.

32 §

Import av alkoholdrycker

Alkoholdrycker får utan särskilt importtillstånd importeras för eget bruk samt i kommersiellt syfte eller annars för bedrivande av näringsverksamhet. Den som i kommersiellt syfte eller annars för bedrivande av näringsverksamhet använder alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol behöver dock i fråga om importerade alkoholdrycker ett i denna lag avsett tillstånd för sin verksamhet.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

33 §

Åldergränser för införsel av alkoholdrycker

Den som är under 20 år får inte föra in starka alkoholdrycker i landet. Den som är under 18 år får inte föra in svaga alkoholdrycker i landet.

34 §

Resandeförsel av alkoholdrycker från länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

En i Finland bosatt person som på något annat sätt än med flyg anländer till Finland från ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet får inte föra in alkoholdrycker i landet, om hans eller hennes resa har varat högst 24 timmar.

En utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet bosatt person som på något annat sätt än med flyg anländer till Finland från ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet får inte föra in alkoholdrycker i landet, om hans eller hennes vistelse i Finland inte är en genomresa och varar högst tre dygn.

5 kap.

Detaljhandel med och servering av alkoholdrycker

35 §

Detaljhandelsställe för alkoholdrycker

Detaljhandel med alkoholdrycker får bedrivas endast så att dryckerna överläts till kunden på ett godkänt detaljhandelsställe. En innehavare av detaljhandelstillstånd får bara sälja alkoholdrycker som avses i tillståndet.

Alkoholdrycker får inte förtäras inomhus eller utomhus på det detaljhandelsställe som innehavaren av detaljhandelstillståndet förfogar över och inte heller i detta områdes omedelbara närhet. Tillståndshavaren ska vid behov märka ut det område där det är förbjudet att förtära alkoholdrycker.

36 §

Serveringsställe för alkoholdrycker

Alkoholdrycker får serveras endast genom att dryckerna överläts till kunden för förtäring på ett godkänt serveringsområde. Serveringsområdet för alkoholdrycker ska avgränsas eller märkas ut på ett tydligt sätt, om dess gränser inte annars klart kan urskiljas.

På serveringsområdet får det förtäras endast sådana alkoholdrycker som sålts av innehavaren av serveringstillståndet. De alkoholdrycker som serveras får inte föras bort från serveringsområ-

Betänkande ShUB 24/2017 rd

det eller förtäras utanför området. Tillståndsmyndigheten kan när den godkänner serveringsområdet tillåta att kunderna för alkoholdrycker från ett av serveringsställets serveringsområden till ett annat på ett sätt som godkänns i tillståndshavarens i 56 § avsedda plan för egenkontroll.

En kund som är uppenbart berusad ska vägras tillträde till serveringsstället. Om en kund på serveringsstället är uppenbart berusad, ska han eller hon avlägsnas från serveringsstället.

37 §

Detaljhandels- och serveringsförbud

Alkoholdrycker får inte säljas eller på något annat sätt inom detaljhandel eller genom servering överlåtas

- 1) till personer som inte har fyllt 18 år,
- 2) till personer som uppenbart är berusade eller som uppträder störande,
- 3) om det finns **grundad anledning** att befara att alkoholdrycker överlåts eller förmedlas olovligt.

Med avvikelse från 1 mom. 1 punkten får starka alkoholdrycker inte säljas eller på något annat sätt överlåtas inom detaljhandel till personer som inte har fyllt 20 år.

Personer som inte har fyllt 18 år, är uppenbart berusade eller uppträder störande får inte tillåtas inneha eller förtära alkoholdrycker på ett serveringsställe.

38 §

Personal som har hand om detaljhandel och servering

Detaljhandels- och serveringsställen ska ha en så stor personal som med beaktande av verksamhetens omfattning och art behövs för att övervakningen ska vara effektiv och ordningen upprätthållas effektivt.

En ansvarig föreståndare som företräder tillståndshavaren och har utsetts av denne, eller en annan person som tillståndshavaren har utsett för denna uppgift, ska finnas på plats på ett detaljhandels- eller serveringsställe som är öppet för kunder. ~~Den ansvariga föreståndaren och en annan person som har utsetts för uppgiften ska ha fyllt 18 år. En person som har fyllt 16 år får dock sälja alkoholdrycker under övervakning av den ansvariga föreståndaren eller en annan person som har utsetts för uppgiften.~~

En person som inte har fyllt 18 år får inte vara ansvarig föreståndare eller inneha posten som annan för uppgiften utsedd person och inte heller sälja eller servera alkoholdrycker. En person som har fyllt 16 år får emellertid sälja alkoholdrycker på sådana detaljhandelsställen som avses i 17 § under direkt övervakning av den ansvariga föreståndaren eller någon annan som utsetts för uppgiften. En person som har fyllt 16 år får också servera alkoholdrycker under direkt övervakning av den ansvariga föreståndaren eller någon annan som utsetts för uppgiften.

Den som säljer alkoholdrycker och deltar i övervakningen av detaljhandel eller servering får i sitt uppdrag inte vara påverkad av alkohol eller något annat berusningsmedel.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

39 §

Allmän övervakning

Innehavaren av detaljhandels- eller serveringstillstånd och dennes personal ska övervaka att förbuden och skyldigheterna enligt 35—38 § iakttas och svara för att ordningen upprätthålls på detaljhandels- eller serveringsstället.

Tillståndshavaren och dennes företrädare får avlägsna en person som har brutit mot ett förbud eller som är uppenbart berusad från en lokal som tillståndshavaren förfogar över. Tillståndshavaren eller dennes företrädare får ta ett kärl som har förts bort från serveringsområdet ifrån en person som har brutit mot ett förbud och förstöra den alkoholdryck som finns i kärlet.

40 §

*Skyldighet att styrka **ålder***

Den som köper alkoholdrycker och den som vistas på ett serveringsområde är skyldig att på begäran, med ett fotoförsett identitetskort, körkort eller pass som utfärdats av en myndighet **eller någon annan tillförlitlig fotoförsedd handling som utfärdats av en myndighet**, styrka sin **ålder** för personalen som övervakar detaljhandel med och servering av alkoholdrycker och en tjänsteinnehavare som utövar tillsyn över att denna lag iakttas.

41 §

Detaljhandelsförpackningar och portioner

I detaljhandeln får alkoholdrycker säljas endast i färdigt fyllda, slutna förpackningar.

Vid servering får alkoholdrycker säljas endast i öppnade förpackningar eller utportionerade i glas eller andra kärl.

Om en alkoholdryck vid servering säljs utportionerad, ska den finnas tillgänglig för kunden som basportioner. Basportionen för starka alkoholdrycker är 4 centiliter, basportionen för svaga alkoholdrycker som innehåller mer än 15 volymprocent etylalkohol är 8 centiliter, basportionen för svaga alkoholdrycker som innehåller mer än 8 men högst 15 volymprocent etylalkohol är 12 centiliter och basportionen för övriga svaga alkoholdrycker är 33 centiliter.

42 §

Detaljhandelstider

Detaljhandel med alkoholdrycker är tillåten mellan klockan 9 och 21.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. får alkoholbolaget bedriva detaljhandel med alkoholdrycker mellan klockan 9 och 21 från måndag till fredag och mellan klockan 9 och 18 på lördagar. Försäljning är dock förbjuden på kyrkliga högtidsdagar, första maj, mors dag, fars dag och självständighetsdagen. Försäljning är också förbjuden efter klockan 18 på nyårsaftonen och valborgsmässoaftonen och efter klockan 12 på julaftonen och midsommaraftonen.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas inte på alkoholdrycker som innehåller högst 2,8 volymprocent etylalkohol.

43 §

Serveringstider

Servering av alkoholdrycker är tillåten mellan klockan 9 och 1.30. Serveringen får dock fortsätta till klockan 3 natten mot självständighetsdagen, nyårsdagen, första maj och midsommardagen.

Förtäring av serverade alkoholdrycker är tillåten i en timme efter att serveringstiden gått ut.

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas inte på alkoholdrycker som innehåller högst 2,8 volymprocent etylalkohol.

44 §

Avvikelse från serveringstiden

Det är möjligt att fortsätta serveringen efter klockan 1.30 till högst klockan 4 utifrån en skriftlig anmälan till tillståndsmyndigheten (*anmälan om förlängd tid*). Anmälan ska lämnas till tillståndsmyndigheten minst tre veckor innan den förlängda tiden är planerad att införas. Anmälan ska innehålla uppgifter om längden på och tidpunkterna för den förlängda serveringstiden samt de uppgifter som behövs för bedömning av serveringsverksamhetens konsekvenser.

Tillståndsmyndigheten ska lämna anmälan om förlängd tid till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten för behandling enligt 15 § i hälsoskyddslagen (763/1994). Närmare bestämmelser om anmälan och de utredningar som ska fogas till den utfärdas genom förordning av statsrådet.

Serveringen får under den tid som nämns i 1 mom. fortsätta utomhus och serveringen får inledas tidigast klockan 7, om tillståndsmyndigheten beviljat tillstånd för detta (tillstånd till förlängd tid). Tillstånd får inte beviljas för ett utomhusområde, om serveringen kan leda till en sanitär olägenhet i boendemiljön. Tillstånd att påbörja servering tidigast klockan 7 får beviljas bara för frukostserveringen vid tillståndshavarens inkvarteringsställe. Serveringstiden får inte efter klockan 1.30 förlängas utomhus eller på ett serveringsområde som avses i 19 § 1 mom. Bestämmelser om tillståndsmyndighetens rätt att meddela begränsningar och villkor som gäller ett serveringstillstånd finns i 22 § 2 mom. Tillståndsmyndigheten får förbjuda förlängning av serveringstiden, om hälsoskyddsmyndigheten konstaterar att det medför sådana sanitära olägenheter som avses i hälsoskyddslagen för dem som bor i närheten och olägenheterna inte kan förebyggas genom tillståndshavarens åtgärder.

Tillståndsmyndigheten ska ge in anmälan om förlängd tid till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten för behandling enligt 15 § i hälsoskyddslagen (763/1994). Närmare bestämmelser om anmälan och de utredningar som ska fogas till den utfärdas genom förordning av statsrådet.

Bestämmelser om tillståndsmyndighetens rätt att meddela begränsningar och villkor som gäller ett serveringstillstånd finns i 22 § 2 mom. Tillståndsmyndigheten får förbjuda förlängning av serveringstiden, om hälsoskyddsmyndigheten konstaterar att det medför sådana sanitära olägenheter som avses i hälsoskyddslagen för dem som bor i närheten och olägenheterna inte kan förebyggas genom tillståndshavarens åtgärder, för vars genomförande skälig tid har reserverats efter det att olägenheterna meddelades.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

Kommunen har, om förlängd serveringstid medför mer än ringa olägenhet för den allmänna ordningen och säkerheten, rätt att inom det område i kommunen som olägenheten berör förbjuda förlängning av serveringstid eller bestämma om begränsningar som gäller förlängd serveringstid. Kommunens beslut kan gälla alla veckodagar eller vissa veckodagar och det kan gälla tills vidare eller för en viss tid. Beslutet träder i kraft tidigast sex månader från det att beslutet har vunnit laga kraft.

45 §

Övervakning av servering i vissa fall

Om serveringen fortsätter på serveringsstället efter klockan 1.30, ska tillståndshavaren för varje påbörjat hundratal kunder utse en sådan ordningsvakt som avses i lagen om privata säkerhetstjänster (1085/2015) att ~~utesluta~~ övervaka ordningen och säkerheten på serveringsstället och i dess omedelbara närhet från klockan 1.30 till dess att kunderna slutar förtära alkoholdrycker.

Tillståndsmyndigheten kan sänka kravet enligt 1 mom. eller slopa kravet helt och hållet, om tillståndshavaren i anmälan om förlängd tid eller i en skriftlig ansökan framför att kravet är klart onödigt på grund av ställets verksamhetsidé eller av någon annan motsvarande orsak, eller **med avvikelser från det som föreskrivs ovan** kräva att det utses fler ordningsvakter, om det är nödvändigt på det sätt som avses i 22 § 2 mom.

Alkoholdrycker får i de fall som avses i 19 § 2 mom. serveras trots 41 § 2 mom. och i inkvarteringsrum dessutom trots 36 § 2 och 3 mom. och 43 §, om mängden tillgängliga alkoholdrycker har begränsats enligt antalet kunder och kraven på övervakning av serveringen. Närmare bestämmelser om begränsning av mängden alkoholdrycker utfärdas genom förordning av statsrådet.

46 §

Anskaffning av alkoholdrycker

När alkoholdrycker anskaffas för detaljhandel och servering i enlighet med 30 § 2 mom., ska köparen uppge sitt tillståndsnummer för försäljaren.

Innehavaren av ett detaljhandelstillstånd får till innehavare av serveringstillstånd sälja alkoholdrycker för servering. Innehavaren av serveringstillståndet ska då anmäla sin anskaffning till tillsynsmyndigheten i enlighet med 62 § 4 mom.

6 kap.

Detaljhandel med och servering av alkoholdrycker i utrikestrafik

47 §

Detaljhandel med och servering av alkoholdrycker på fartyg och luftfartyg i utrikestrafik

Detaljhandel med och servering av alkoholdrycker till passagerare på fartyg och luftfartyg i trafik mellan Finland och utlandet eller i trafik utomlands får bedrivas av den som har gjort en an-

Betänkande ShUB 24/2017 rd

mälan till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården om sin verksamhet på försäljningsstället i fråga.

I anmälan ska det anges var detaljhandels- och serveringsområdena finns och hur de är avgränsade. Till anmälan ska fogas en plan för egenkontroll enligt 56 §.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan förbjuda ibruktagandet av ett serveringsområde eller begränsa det serveringsområde som anges i anmälan, om området inte uppfyller förutsättningarna i 18 § 1 mom.

Detaljhandel på Finlands territorium får dock bedrivas bara på ett sådant fartyg eller luftfartyg i rörelse som är avsett för passagerare och är på väg mellan en finländsk och en utländsk hamn eller ett finländskt eller utländskt flygfält. Ett fartyg eller luftfartyg får då emellertid på sin reguljära rutt besöka landskapet Åland.

48 §

Detaljhandel med och servering av alkoholdrycker på flygplatser

Bestämmelserna i 47 § 1 och 2 mom. ska tillämpas på sådan detaljhandel med alkoholdrycker i skattefria butiker på flygplatser, där dryckerna säljs endast till passagerare som reser utomlands för att medföras på resan.

Bestämmelserna i 47 § 1—3 mom. ska tillämpas på servering av alkoholdrycker på sådana för utrikestrafik avsedda delar av flygplatser, dit bara passagerare som kan uppvisa flygbiljett har tillträde.

49 §

Skyldigheter vid detaljhandel och servering

Bestämmelserna om innehavare av detaljhandelstillstånd och serveringstillstånd för alkoholdrycker och om tillståndspliktig detaljhandel och servering tillämpas även i de situationer som avses i 47 och 48 §.

Bestämmelserna i 42 och 43 § **och i 57 § 2 mom.** tillämpas dock inte på detaljhandel och servering som avses i 47 och 48 §. Om försäljningen äger rum på Finlands territorium, är detaljhandeln och serveringen dock förbjuden mellan klockan 4 och 5.30.

7 kap.

Marknadsföring och prissättning

50 §

Reglering av marknadsföringen

Det är förbjudet att marknadsföra starka alkoholdrycker.

Marknadsföring av svaga alkoholdrycker och sammankoppling av sådan marknadsföring med marknadsföring av en annan produkt eller tjänst är förbjuden, om

Betänkande ShUB 24/2017 rd

- 1) den riktar sig till minderåriga eller andra personer till vilka alkoholdrycker enligt 37 § inte får säljas eller om sådana personer framställs i den,
- 2) alkoholkonsumtion i den kopplas samman med framförande av fordon,
- 3) en alkoholdrycks alkoholhalt i den framhävs som en positiv egenskap,
- 4) stor alkoholkonsumtion i den framställs på ett positivt sätt eller nykterhet eller måttlig konsumtion av alkohol på ett negativt sätt,
- 5) den skapar en bild av att alkoholkonsumtion ökar prestationsförmågan eller främjar social eller sexuell framgång,
- 6) den ger ett intryck av att alkohol har medicinska eller terapeutiska egenskaper eller att alkohol piggar upp, lugnar ned eller är en metod för att lösa konflikter,
- 7) den står i strid med god sed, i den används metoder som är opassande med tanke på konsumenten eller om den annars ger osanna eller vilseledande uppgifter om alkohol, alkoholkonsumtion, dess verkningar eller andra egenskaper,
- 8) den äger rum mellan klockan 7 och 22 i samband med televisions- eller radioverksamhet enligt **lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation** (917/2014) eller i samband med offentlig visning i biografier av bildprogram som enligt lagen om bildprogram (710/2011) får visas för personer under 18 år,
- 9) den äger rum eller riktas till allmänheten på en allmän plats enligt ordningslagen (612/2003),
- 10) den innebär att konsumenterna deltar i spel, lotterier eller tävlingar,
- 11) den kommersiella aktör som har hand om sådan marknadsföring i en datanätstjänst som denne kontrollerar använder sig av verbalt eller visuellt innehåll som produceras av konsumenter eller med hjälp av tjänsten till konsumenter för spridning distribuerar verbalt eller visuellt innehåll som aktören själv eller konsumenter producerar.

Med avvikelse från vad som anges i 1 mom. får starka alkoholdrycker, med de begränsningar som anges i 2 mom., marknadsföras

- 1) på tillverkningsställen, detaljhandelsställen och serveringsställen för starka alkoholdrycker,
- 2) i prislister för detaljhandeln eller för servering och i tillverkarens eller partihandlaren produktförteckningar, i tryckt form eller utlagda på ett datanät, så att alla drycker som finns att tillgå presenteras för konsumenterna på ett enhetligt sätt, samt
- 3) även i andra fall där marknadsföringen riktas till dem som deltar i försäljningen av alkoholdrycker, dock inte i ett datanät som konsumenter har tillgång till.

Det förbud som avses i 2 mom. 9 punkten gäller inte marknadsföring av svaga alkoholdrycker, med de begränsningar som i övrigt anges i 2 mom.,

- 1) vid offentliga tillställningar enligt lagen om sammankomster (530/1999) och på platser som permanent används för offentliga tillställningar,
- 2) på fartyg och luftfartyg i internationell trafik,
- 3) på detaljhandelsställen och serveringsställen,
- 4) utanför detaljhandelsställen och serveringsställen i fråga om information om tillgången och priserna på drycker.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas inte på sådan publikationsverksamhet och programverksamhet som avses i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (460/2003) och som bedrivs utomlands av en näringsidkare som inte är etablerad i Finland och vars alster avses vara tillgängliga enbart någon annanstans än i Finland eller ha samma innehåll oberoende av i vilket land mottagaren finns. Bestämmelserna tillämpas dock på sådan marknadsföring med ursprung i utlandet som gäller alkoholdrycker på den finländska marknaden och är avsedd att göras tillgänglig i synnerhet i Finland.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

51 §

Prissättning och prisinformation

Det är förbjudet att i detaljhandeln och vid servering erbjuda två eller flera förpackningar eller portioner alkoholdryck till ett nedsatt totalpris.

Det är förbjudet att i detaljhandeln och vid servering erbjuda och betala sådan gottgörelse för priset på en alkoholdryck som räknas ut utifrån de alkoholdrycker eller andra konsumtionsnyttigheter och tjänster som köpts.

Det är förbjudet att utanför detaljhandelsställen utannonsera sådana priserbjudanden på förpackningar alkoholdryck som varar kortare tid än två månader.

8 kap.

Tillverkning, import, införsel, försäljning och användning av denaturerad sprit och alkoholpreparat

52 §

Förbud mot förtäringssyfte

Lindrigt denaturerad sprit och lindrigt denaturerade alkoholpreparat samt odenaturerade alkoholpreparat får inte tillverkas, importeras, införas eller säljas i förtäringssyfte. För att säkerställa att förbudet iakttas finns det bestämmelser om begränsningar som gäller försäljningen av sådana ämnen i 53 och 54 §.

Bestämmelser om de metoder genom vilka sprit och alkoholpreparat som ska användas industriellt, för rengöring, för tillverkning eller för något annat motsvarande användningsändamål denatureras kraftigt eller lindrigt i syfte att göra dem otjänliga för förtäring utfärdas genom förordning av statsrådet.

53 §

Försäljning av lindrigt denaturerad sprit och lindrigt denaturerade alkoholpreparat

Lindrigt denaturerad sprit får inte säljas till konsumenter.

Den som säljer lindrigt denaturerad sprit är skyldig att göra en anmälan till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården om att verksamheten inleds. Försäljaren ska föra bok över köparna och det ändamål för vilket spriten ska användas i näringsverksamheten. På tillsynen över försäljningen tillämpas 62 §.

Lindrigt denaturerade alkoholpreparat får inte säljas till konsumenter, med undantag för tvätt- och rengöringsändamål och annan teknisk användning.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

54 §

Ytterligare krav som gäller denaturering av lindrigt denaturerad sprit och lindrigt denaturerade alkoholpreparat

Om lindrigt denaturerad sprit eller lindrigt denaturerade alkoholpreparat säljs på ett sådant sätt att det finns grundad anledning att befara att ämnena används i berusningssyfte, får Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården meddela sådana ytterligare krav i fråga om denatureringsämnena och halterna av dem som är nödvändiga för att göra ett ämne otjänligt för förtäring. Sådana ytterligare krav får inte utgöra hinder för att använda ämnet för ett sådant ändamål som avses i 52 §, om det inte finns sprit eller ett alkoholpreparat som denaturerats på något annat sätt som kan användas för ändamålet i fråga.

Vid bedömning av om sprit eller ett alkoholpreparat eventuellt kan användas i berusningssyfte ska det särskilt beaktas

1) om det genom att avskilja beståndsdelar från eller tillföra vätska till ämnet på något vanligt sätt går att få fram ett drickbart alkoholhaltigt ämne som innehåller mer än fem volymprocent etylalkohol,

2) vilka tillgängliga åtgärder tillverkaren har vidtagit i fråga om ämnets sammansättning, lukt och smak samt förpackningens konstruktion och storlek för att försöka förhindra att ämnet används i berusningssyfte,

3) hur ämnet marknadsförs och vilka associationer som har väckts hos konsumenterna i samband med marknadsföringen och presentationen av ämnet.

55 §

Tillverkning, import, införsel och försäljning av odenaturerade alkoholpreparat

Det som föreskrivs i 52 § 1 mom. tillämpas inte på alkoholpreparat som ska användas som livsmedel eller kosttillskott och som har tillverkats på det sätt som avses i 8 § i lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker. Den som tillverkar, importerar, för in eller säljer ett sådant alkoholpreparat får inte befrämja eller framställa att ämnet används i berusningssyfte.

På ett alkoholpreparat som är ett fast ämne eller innehåller ett fast ämne och som är avsett att förtäras som sådant eller som kan göras drickbart genom att beståndsdelar avskiljs från eller vätska tillförs till preparatet tillämpas bestämmelserna om detaljhandel med och servering av alkoholdrycker samt marknadsföring av alkoholdrycker, om preparatets totala alkoholhalt överstiger 2,8 viktprocent. Som preparatets alkoholhalt i volymprocent betraktas då dess alkoholhalt i viktprocent.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

9 kap.

Tillsyn och styrning

56 §

Egenkontroll

En tillståndshavare som avses i denna lag ska ha tillräckliga och korrekta uppgifter om sin verksamhet och de skyldigheter enligt lag som hänför sig till den och om de risker som är förenade med det praktiska fullgörandet av skyldigheterna.

Tillståndshavaren ska utarbeta en skriftlig plan för att säkerställa att verksamheten är lagenlig (*plan för egenkontroll*) samt iaktta den och föra bok över genomförandet. Planen ska hållas uppdaterad.

Planen för egenkontroll ska innehålla en beskrivning av vilka riskerna är för de negativa effekter som avses i 1 §, hur det övervakas att lagen iakttas, hur de risker som är förknippade med kritiska situationer hanteras och hur upptäckta brister åtgärdas. Planen för egenkontroll får vid behov slås ihop med den plan för egenkontroll som avses i livsmedelslagen och tobakslagen (549/2016).

Närmare bestämmelser om utarbetandet av en plan för egenkontroll och om dess innehåll och genomförande utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

57 §

Personalens kompetens

Tillståndshavare och alkoholbolaget ska som en del av egenkontrollen se till att personalen känner till sina skyldigheter enligt denna lag och enligt planen för egenkontroll. Tillståndshavaren och alkoholbolaget ska föra bok över den utbildning och kompetens som de personer som arbetar på ett verksamhetsställe har och på begäran lägga fram uppgifterna för tillsynsmyndigheten.

En innehavare av serveringstillstånd ska se till att den ansvariga föreståndare eller andra för uppgiften utsedda person som avses i 38 § har ett intyg som visar personens kunskaper om alkohollagen, enligt ett formulär som godkänts av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

58 §

Beviljande av intyg över kunskaper om alkohollagen

Intyg över kunskaper om alkohollagen beviljas av en läroanstalt som med tillstånd av statsrådet eller undervisnings- och kulturministeriet ger utbildning i restaurangservice. Intyget beviljas till personer som med godkänt resultat har genomgått ett prov som bedömer deras kunskaper om alkohollagen och kännedom om övervakningsrutinerna eller som har genomgått utbildning eller avlagt examen som omfattar motsvarande kunskaper.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

Läroanstalten har rätt att för provet ta ut en avgift som högst motsvarar de faktiska kostnaderna för anordnandet av provet. Ett intyg över kunskaper om alkohollagen kan kombineras med det kompetensintyg som avses i 27 § i livsmedelslagen.

Närmare bestämmelser om innehållet i det prov som avses i 1 mom. och bedömningen av det samt om utbildningar och examina som motsvarar provet **samt om godkännande av intyg som beviljats i landskapet Åland som intyg enligt 1 mom.** utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

59 §

Allmän styrning och tillsyn samt uppföljning av alkoholens negativa effekter

Social- och hälsovårdsministeriet svarar för den allmänna styrningen av och planeringen av tillsynen över den verksamhet som avses i denna lag.

Institutet för hälsa och välfärd följer upp och undersöker hur de åtgärder som anges i denna lag påverkar utvecklingen av alkoholens negativa effekter. Institutet sörjer även för övrig forskning och utveckling som hänför sig till arbetet med att minska alkoholens negativa effekter.

60 §

Tillsyn och anknytande styrning

Regionförvaltningsverket övervakar inom sitt verksamhetsområde detaljhandeln med och serveringen och marknadsföringen av alkoholdrycker.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården utövar tillsyn över detaljhandeln med och serveringen och marknadsföringen av alkoholdrycker i hela landet och på sådana luftfartyg enligt luftfartslagen (864/2014) och sådana fartyg enligt sjölagen (674/1994) som har finsk nationalitet.

Till uppgifterna för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården hör även

- 1) tillsyn över tillverkning, import och export av samt partihandel med alkoholhaltiga ämnen,
- 2) tillsyn över försäljning av alkoholdrycker ur skatteupplag och över användning i enlighet med användningstillstånd,
- 3) styrning, samordning och utveckling av regionförvaltningsverkens tillståndsförvaltning och tillsyn,
- 4) produktion av informations-, statistik- och kommunikationstjänster för alkoholförvaltningen,
- 5) övriga uppgifter som anges i denna lag.

Bestämmelser om den närmare arbetsfördelningen mellan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverken vid styrningen och tillsynen utfärdas vid behov genom förordning av statsrådet.

Tullen övervakar att de förbud mot och begränsningar av import som anges i denna lag samt bestämmelserna i 32 § iakttas.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

61 §

Tillsynsprogram

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska i samarbete med regionförvaltningsverken utarbeta ett riksomfattande tillsynsprogram för alkoholförvaltningen. Via programmet styrs den regionala tillståndsförvaltningen för och tillsynen över servering av, detaljhandel med och marknadsföringen av alkoholdrycker i riktning mot en enhetlig beslutspraxis och effektiv verkställighet av denna lag.

I tillsynsprogrammet anges de ändamålsenliga åtgärder som krävs för att nå de mål som inom lagstiftningen och av statsrådet och social- och hälsovårdsministeriet ställts upp för alkoholförvaltningen samt de förfaringsätt genom vilka myndighetstillsyn utifrån övervakningsbehovet inriktas på riskobjekt.

62 §

Rätt att utföra inspektioner och få information

Tillsynsmyndigheterna får för tillsynen enligt denna lag inspektera tillståndshavarens lokaler, verksamhet och transporter av alkoholhaltiga ämnen samt granska tillståndshavarens dokument.

Företrädare för tillsynsmyndigheterna ska garanteras obehindrat tillträde till de lokaler och obehindrad tillgång till de dokument som övervakas samt rätt att lagra de uppgifter och utan ersättning få de prover som behövs för tillsynen. På inspektioner och granskning som gäller tillsynen tillämpas 39 § i förvaltningslagen.

Utrymmen som används för boende av permanent natur och inkvarteringsrum får inspekteras endast om det finns grundad anledning att misstänka att brott mot denna lag begåtts eller kommer att begås genom en gärning eller försummelse som är straffbar enligt lag och som kan leda till fängelse. Inspektionen ska vara nödvändig för utredning eller förhindrande av ett brott.

Tillståndshavaren ska på utsatta tider lämna tillsynsmyndigheterna de anmälningar och upplysningar som behövs för tillsynen över försäljningen och verksamheten i övrigt och för bedömning av verksamhetens risker. Närmare bestämmelser om hur anmälningar och upplysningar ska lämnas utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

63 §

Rätt att få information

Tillsynsmyndigheterna har trots sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt av statliga och kommunala myndigheter samt Folkpensionsanstalten, arbetslöshetsförsäkringsfonden och Pensionsskyddscentralen få de uppgifter som är nödvändiga

1) vid bedömning av de i 13—18 § avsedda förutsättningarna för beviljande av ett tillstånd eller bedömning av de uppgifter som lämnats i en anmälan, eller

2) vid tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats och tillståndsvillkor som meddelats med stöd av den.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

64 §

Lämnande av uppgifter

Trots sekretessbestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) får tillsynsmyndigheterna till en annan tillsynsmyndighet lämna ut uppgifter som de erhållit vid utförandet av ett uppdrag enligt denna lag och som gäller en enskilds eller en sammanslutnings ekonomiska ställning och affärs- eller yrkeshemligheter, om uppgifterna är nödvändiga för skötseln av ett uppdrag som åligger myndigheten.

Med avvikelse från 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet kan tillståndshavarens och anmälarens namn, tillstånds- och anmälningsnummer och för allmänt bruk avsedda adress- och kontaktuppgifter offentliggöras i oförändrad form i ett register så att uppgifterna bara är tillgängliga via enskilda sökningar med tillståndshavarens eller anmälarens namn, företags- och organisationsnummer, tillstånds- eller anmälningsnummer eller försäljningsställets namn som sökvillkor.

65 §

Handräckning

Tillsynsmyndigheterna har rätt att av andra myndigheter få handräckning för tillsynen över efterlevnaden denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den och för verkställigheten av lagen och bestämmelserna.

66 §

Alkoholnäringsregister

Tillsynsmyndigheterna ska för handläggning och övervakning av tillståndsärenden som avses i denna lag samt för alkoholstatistiken föra ett alkoholnäringsregister över näringsidkare som har beviljats eller ansökt om tillstånd enligt denna lag. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården är registeransvarig.

Följande uppgifter ska registreras:

- 1) namn och firma, personbeteckning, företags- och organisationsnummer samt adress, telefonnummer och andra adressuppgifter,
- 2) i 1 punkten angivna uppgifter om sammanslutningens styrelsemedlemmar, verkställande direktör och betydande aktieägare, om ansvariga och tysta bolagsmän samt om deras insatser i bolaget,
- 3) i fråga om näringsidkare samt personer som avses i 2 punkten, uppgifter om polisundersökning, förundersökning, åtalsprövning och åtal samt om domstolsbehandling av brottmål och straffdomar,
- 4) uppgifter om registrering som mervärdesskattskyldig, införande i förskottsuppbördsregistret och i Skatteförvaltningens andra register samt uppgifter om skatteskulder som förfallit till betalning,
- 5) uppgifter om förpliktelser som är föremål för utsökning,

Betänkande ShUB 24/2017 rd

6) uppgifter om företagssaneringar och konkurser samt om andra domstolsbeslut som gäller skulder som har förfallit till betalning,

7) uppgifter om att en enskild som är föremål för tillsynen har beviljats skuldsanering,

8) uppgifter om verksamhet för vilken det har beviljats tillstånd enligt denna lag samt om överträdelser av denna lag och bestämmelser som utfärdats samt tillståndsvillkor som meddelats med stöd av den, och uppgifter om påföljderna för sådana överträdelser, samt uppgifter om tillsynsmyndigheternas inspektioner och granskningar samt resultaten av dessa,

9) övriga uppgifter som behövs för handläggning, övervakning och statistikföring av tillståndsärenden och som inte är sådana känsliga uppgifter som avses i 11 § i personuppgiftslagen (523/1999).

Uppgifter om näringsidkare och i 2 mom. 2 punkten avsedda personer ska bevaras i alkoholnäringsregistret så att de avförs ur registret när fem år har förflutit från den senaste registreringen.

10 kap.

Förbud och påföljder för överträdelser

67 §

Polisens förbud

Om personalen på ett detaljhandels- eller serveringsställe inte förmår upprätthålla ordningen på stället, om byggnadsföreskrifter, säkerhetsföreskrifter eller de villkor som gäller servering har överträtts på ett betydande sätt vad gäller antalet kundplatser eller om det krävs för att garantera allmän ordning och säkerhet på stället kan polisen förbjuda detaljhandel eller servering för högst den pågående försäljnings- eller serveringstiden. Tillståndsmyndigheten ska underrättas om förbudet.

68 §

Tillsynsmyndighetens förbud och säkerhetsåtgärder

Om alkoholdrycker marknadsförs i strid med 50 eller 51 §, kan tillsynsmyndigheten förbjuda den som beställt eller utför marknadsföringen samt deras anställda att fortsätta eller upprepa den lagstridiga verksamheten.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan förbjuda att ett alkoholhaltigt ämne släpps ut på marknaden eller ålägga den som har släppt ut det alkoholhaltiga ämnet på marknaden att utan ersättning dra tillbaka det, om produkten eller presentationen av den strider mot gällande bestämmelser och föreskrifter eller om produktens kvalitet eller de negativa effekter och risker som den eventuellt orsakar för hälsan inte har kontrollerats på behörigt sätt eller om ett förbud annars är motiverat för skyddande av människors hälsa.

Tillsynsmyndigheten kan förbjuda tillståndshavaren att fortsätta näringsverksamhet som avses i denna lag till de delar verksamheten i väsentlig grad strider mot god sed på det sätt som avses i 4 § och den inte har rättats till eller avslutats inom en utsatt skälig tid trots en uppmaning från tillsynsmyndigheten.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

Om det på grund av förfarandets stora omfattning eller betydelse är påkallat att snabbt hindra att ett i 1—3 mom. avsett förfarande som strider mot bestämmelserna eller föreskrifterna eller är skadligt för hälsan fortgår eller upprepas, kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården i ett ärende som avses i momenten i fråga och regionförvaltningsverket i ett ärende som avses i 1 och 3 mom. meddela ett temporärt förbud innan ärendet avgörs slutligt. Ett temporärt förbud träder i kraft genast och kan återkallas innan ärendet avgörs slutligt.

69 §

Rättelse

Tillsynsmyndigheten kan när den beslutar om ett förbud enligt 68 § eller när den meddelar ett temporärt förbud ålägga den som förbudet avser att inom utsatt tid och på angivet sätt rätta till sitt förfarande, om detta kan anses behövligt på grund av de uppenbara negativa effekter som det mot bestämmelserna stridande förfarandet har.

70 §

Vite och tvångsutförande

Tillsynsmyndigheten kan förena ett förbud eller föreläggande eller ett åläggande om rättelse som den meddelar med stöd av bestämmelserna i denna lag med vite eller med hot om att en åtgärd som inte vidtagits inom utsatt tid utförs på den försumliges bekostnad.

Marknadsdomstolen dömer ut vite som tillsynsmyndigheten har förelagt och fattar beslut om verkställighet av hot om tvångsutförande i ärenden som avses i 68 och 69 §, på ansökan av den som har förelagt vitet eller hotet om tvångsutförande.

Bestämmelser om ändringssökande som avser vite och hot om tvångsutförande finns i 82 §. Bestämmelser i övrigt om vite och hot om tvångsutförande finns i viteslagen (1113/1990).

71 §

Påföljdsavgift

Tillståndsmyndigheten kan ålägga tillståndshavaren eller alkoholbolaget att betala en påföljdsavgift på minst 300 och högst 1 000 euro, om

1) bestämmelserna i 29—31 § eller tillståndsvillkor eller begränsningar som meddelats med stöd av 14 § har överträtts vid tillverkning,

2) bestämmelserna i 29 eller 30 § har överträtts vid import eller 29 § vid export,

3) villkoren för användningstillståndet har överträtts vid användning av sprit eller skattefria alkoholdrycker,

4) bestämmelserna i 30 eller 31 § eller tillståndsvillkor eller begränsningar som meddelats med stöd av 15 eller 16 § har överträtts i partihandel,

5) de skyldigheter som tillståndshavaren, alkoholbolaget eller den som bedriver detaljhandel enligt 47 och 48 § har enligt 5 kap. eller 49 § har försummats i detaljhandel eller tillståndsvillkor eller begränsningar som meddelats med stöd av 17 § eller 22 § 3 mom. har överträtts i detaljhandel,

Betänkande ShUB 24/2017 rd

6) de skyldigheter som tillståndshavaren eller den som bedriver servering enligt 47 och 48 § har enligt 5 kap., 49 § eller 57 § 2 mom. har försumrats vid servering, tillståndsvillkor eller begränsningar som meddelats med stöd av 22 eller 47 § har överträtts vid servering eller det på serveringsstället eller i dess omedelbara närhet har förekommit ordningsproblem som beror på brister i planen för egenkontroll eller att planen inte iakttagits,

7) skyldigheten enligt 11 § att anmäla ändringar, skyldigheten enligt 56 § att föra bok och hålla planen för egenkontroll uppdaterad eller skyldigheten enligt 62 § 4 mom. att lämna anmälningar och upplysningar har försumrats trots uppmaningar.

Påföljdsavgiften ska betalas till staten, och vid bedömningen av dess storlek ska hänsyn tas till förfarandets art och skadlighet och hur ofta förfarandet upprepats. Avgiften kan påföras till ett mindre belopp än det anges i 1 mom. om det finns grundad anledning till detta med beaktande av dessa faktorer eller till förfarandet anknytande förmildrande omständigheter. Påföljdsavgift ska inte påföras om förfarandet ska anses vara ringa eller om det med tanke på förfarandets art, hur ofta förfarandet upprepats, förfarandets planmässighet, i vilken utsträckning planen för egenkontroll iakttagits och andra omständigheter är oskäligt att påföra avgift. I sådana fall kan tillståndshavaren ges en anmärkning, om det finns anledning till det.

Påföljdsavgift får inte påföras en fysisk eller juridisk person, om denne misstänks för samma gärning i en förundersökning, en åtalsprövning eller ett brottmål som behandlas i domstol eller har dömts för samma gärning genom en lagakraftvunnen dom. Om en påföljdsavgift påförts en fysisk eller juridisk person får samma person inte i domstol dömas till straff för samma gärning.

Påföljdsavgift får inte påföras om det har förflutit mer än sex månader sedan gärningen begicks. Bestämmelser om verkställighet av påföljdsavgifter finns i lagen om verkställighet av böter (672/2002). En påföljdsavgift preskriberas fem år efter den dag då avgiften påfördes.

72 §

Återkallande av tillstånd

Tillståndsmyndigheten kan återkalla ett tillstånd eller godkännande enligt denna lag för viss tid eller permanent, om verksamhetsutövaren efter det att en anmärkning getts eller påföljdsavgift påförts fortsätter att bryta mot eller försumma sina skyldigheter enligt 71 § 1 mom. 1—6 punkten och förfarandet ska betraktas som väsentligt. När längden på tidsfristen bestäms ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig den verksamhet är som återkallelsen grundar sig på och till omständigheterna kring verksamheten. Ett tillstånd eller godkännande kan återkallas permanent endast om förfarandet uppsåtligen fortsätter efter det att påföljdsavgift påförts eller tillståndet återkallats för viss tid, och förfarandet även som helhet betraktat är grovt.

Även om ingen anmärkning getts eller påföljdsavgift påförts kan tillståndet eller godkännandet återkallas för viss tid, om tillståndshavaren bryter mot sina väsentliga skyldigheter enligt denna lag på ett sätt som tyder på uppenbar ligkiltighet för skyldigheterna enligt 56 §, eller permanent om verksamhetsutövaren bryter mot denna lag genom en gärning eller försummelse som orsakar allvarlig fara för människors hälsa och förfarandet som helhet betraktat är grovt.

Ett tillstånd eller godkännande ska återkallas, om tillståndshavaren begär det eller om förutsättningarna för tillståndet eller godkännandet inte föreligger på grund av att felaktiga uppgifter lämnats i ansökan eller på grund av att omständigheterna förändrats, och situationen inte har rättats till inom utsatt tid. Tillståndshavarens konkursbo har dock rätt att fortsätta verksamhet som kräver tillstånd i högst ett år från det att konkursen inleddes.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

73 §

Påföljder för överträdelser i utrikestrafik och i alkoholbolagets detaljhandel

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan förkorta detaljhandels- och serveringstiderna i trafikmedel eller på försäljningsställen som avses i 47 och 48 § för högst tre månader, om det trots en anmärkning eller påföljdsavgift har förekommit i 71 § avsedda överträdelser i trafikmedlet eller på försäljningsstället.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan förbjuda detaljhandel och servering i trafikmedlet eller på försäljningsstället för högst en månad, om det trots en anmärkning eller påföljdsavgift har sålts alkoholdrycker i strid med 37 § eller om de i 71 § 1 mom. 6 punkten avsedda ordningsproblemen beror på grov oaktsamhet eller uppsåt och förfarandet ska betraktas som väsentligt.

Regionförvaltningsverket kan förbjuda försäljning av alkoholdrycker i alkoholbolagets butik för högst en månad, om alkoholbolaget trots en anmärkning eller påföljdsavgift fortsätter att bryta mot eller försumma sina skyldigheter enligt 71 § 1 mom. 5 punkten. Regionförvaltningsverket kan också förbjuda alkoholbolaget att leverera alkoholdrycker till ett utlämningsställe som avses i 27 §, om de skyldigheter som anges i 27 § 3 mom. åsidosätts på utlämningsstället.

11 kap.

Avgifter

74 §

Avgifter som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården tar ut

Bestämmelser om de avgifter som tas ut för prestationer som utförs av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården finns i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

För att täcka kostnaderna för tillsynen enligt denna lag tar Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ut en årlig tillsynsavgift av

1) innehavare av tillverkningsstillstånd enligt 14 § för tillsynen över tillverkning av alkoholdrycker och sprit (*tillsynsavgift för tillverkning*), dock inte om tillverkningen av alkoholdrycken eller spriten sker i undervisnings- och forskningssyfte,

2) innehavare av ett tillverknings- eller partihandelstillstånd enligt 15 eller 16 § för tillsynen över partihandel med alkoholdrycker och sprit (*tillsynsavgift för partihandel*),

3) innehavare av användningstillstånd enligt 15 § för tillsynen över användning av sprit och skattefria alkoholdrycker (*tillsynsavgift för användning*),

4) dem som i enlighet med 47 och 48 § bedriver detaljhandel med och servering av alkoholdrycker (*tillsynsavgift för försäljning i utrikestrafik*).

Tillsynsavgifterna tas ut i enlighet med bilagan.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

75 §

Avgifter som regionförvaltningsverket tar ut

Bestämmelser om de avgifter som tas ut för regionförvaltningsverkens prestationer finns i lagen om grunderna för avgifter till staten.

För att täcka kostnaderna för tillsynen enligt denna lag tar regionförvaltningsverket ut en årlig tillsynsavgift av

1) innehavare av serveringstillstånd enligt 18 § för tillsynen över servering (*tillsynsavgift för servering*),

2) innehavare av detaljhandelstillstånd enligt 17 § och av alkoholbolaget för tillsynen över detaljhandel (*tillsynsavgift för detaljhandel*).

Tillsynsavgifterna tas ut i enlighet med bilagan.

76 §

Indrivning av tillsynsavgifter samt ränta

De tillsynsavgifter som avses i 74 och 75 § är direkt utsökbara. Bestämmelser om indrivning av dem finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

Om en avgift inte betalas i tid, ska det på avgiften betalas dröjsmålsränta enligt 4 § i räntelagen (633/1982). I stället för dröjsmålsränta kan verket ta ut en dröjsmålsavgift på fem euro, om beloppet av dröjsmålsräntan blir mindre än detta.

Om en avgift återbetalas på grund av rättelse eller överklagande, betalas på det återbetalade beloppet ränta enligt 32 § i lagen om skatteuppbörd (609/2005) från betalningsdagen till återbetalningsdagen.

77 §

Rättelse av tillsynsavgift till den avgiftsskyldiges fördel

Om den avgiftsskyldige på grund av ett fel har påförts en för stor avgift ska avgiftsbeslutet rättas, om saken inte har avgjorts genom beslut med anledning av besvär. Rättelse till den avgiftsskyldiges fördel kan göras inom tre år från ingången av kalenderåret efter det år då avgiften påfördes.

78 §

Rättelse av tillsynsavgift till betalningsmottagarens fördel

Om den avgiftsskyldige, på grund av ett räknefel eller ett motsvarande misstag eller på grund av att saken till någon del inte har utretts, inte har påförts en föreskriven avgift eller en del av avgiften oberoende av den betalningsskyldige, ska avgiftsbeslutet rättas, om saken inte har avgjorts genom beslut med anledning av besvär. Rättelse till betalningsmottagarens fördel kan göras inom ett år från ingången av kalenderåret efter det år då avgiften påfördes eller borde ha påförts.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

12 kap.

Ändringsökande

79 §

Begäran av alkoholbolagets beslut

Om en anbudsgivare eller varuleverantör anser att alkoholbolaget när det gäller införande av alkoholdrycker i detaljhandeln eller avlägsnande av alkoholdrycker ur detaljhandeln samt prissättning av alkoholdrycker har förfarit i strid med 25 § 1 mom., får den begära ett motiverat beslut av alkoholbolaget. Begäran ska göras inom 30 dagar från det att anbudsgivaren eller varuleverantören fick kännedom om alkoholbolagets förfarande.

Alkoholbolaget ska behandla en begäran utan dröjsmål och meddela ett motiverat beslut i ärendet samt ge anvisningar för hur en begäran om omprövning enligt 80 § görs, om inte bolaget bedömer det som riktigt att rätta till sitt förfarande.

Alkoholbolagets beslut får delges med en elektronisk dataöverföringsmetod via de kontaktuppgifter som anbudsgivaren eller varuleverantören meddelat, om inte den som saken gäller har förbjudit det.

80 §

Begäran om omprövning av en tillsynsavgift eller ett beslut av alkoholbolaget

Omprövning av en sådan tillsynsavgift som avses i 74 och 75 § får begäras hos den myndighet som påfört avgiften. Begäran om omprövning i ett ärende som gäller påförande av avgift ska inlämnas inom tre år från ingången av kalenderåret efter det år då avgiften påfördes, dock senast 60 dagar efter delfående av beslutet.

Omprövning av ett sådant beslut av alkoholbolaget som avses i 79 § 1 mom. får begäras hos Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården på det sätt som anges i förvaltningslagen.

Ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning enligt 1 och 2 mom. får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Avgiften ska oberoende av om omprövning har begärts eller ändring sökts betalas inom utsatt tid. Ett beslut som gäller införande av alkoholdrycker i detaljhandeln, avlägsnande av alkoholdrycker ur detaljhandeln eller prissättningsgrunderna för detaljhandeln får verkställas även om det inte har vunnit laga kraft.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

81 §

Sökande av ändring i beslut av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverket

Beslut av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller av regionförvaltningsverket får, om inte besvärsförbud gäller enligt 82 §, överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen. ~~Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, och regionförvaltningsverket i fall där regionförvaltningsverket har avgjort den fråga som är föremål för besvär, har också rätt att överklaga beslut som förvaltningsdomstolen har fattat med anledning av att ändring söks.~~

Beslut av förvaltningsdomstolen får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. **Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverket kan beviljas besvärstillstånd bara med stöd av 13 § 2 mom. 1 punkten i förvaltningsprocesslagen.**

Beslut av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket får verkställas även om det inte har vunnit laga kraft.

82 §

Att föra ett ärende som gäller marknadsföring till marknadsdomstolen

Beslut enligt 68 § om förbud eller temporärt förbud samt av tillståndsmyndigheten förelagda viten eller hot om tvångsutförande enligt 70 § får inte överklagas genom besvär.

Den som av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket har meddelats ett beslut enligt 68 § om förbud eller temporärt förbud eller som har förelagts vite eller hot om tvångsutförande enligt 70 § får genom ansökan inom 30 dagar från delfändet av beslutet i fråga föra ärendet till marknadsdomstolen.

13 kap.

Särskilda bestämmelser

83 §

Innehav av alkoholhaltiga ämnen

Alkoholdrycker som inte är lagligen tillverkade eller importerade får inte innehas.

Den som är under 20 år får inte inneha starka alkoholdrycker. Den som är under 18 år får inte inneha svaga alkoholdrycker.

Sprit får innehas och transporteras endast av den som enligt denna lag har rätt att tillverka, importera, sälja eller använda sprit.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

84 §

Förmedling och överlåtelse av alkoholdrycker

Alkoholdrycker får inte förmedlas eller överlåtas mot arvode. Alkoholdrycker får inte heller utan arvode förmedlas eller överlåtas till personer till vilka det enligt 37 § inte får säljas alkoholdrycker.

85 §

Förbud mot förtäring av alkoholdrycker

Om inte något annat föreskrivs i lag, får alkoholdrycker inte förtäras

1) i förplägnadsrörelser och på andra ställen där allmänheten mot betalning får mat eller förfriskningar,

2) under offentliga tillställningar som avses i lagen om sammankomster.

Polisen får, om det krävs för att upprätthålla allmän ordning, förbjuda förtäring av alkoholdrycker på allmän plats.

På ställen eller under tillställningar som avses i 1 mom. får ägaren, arrangören eller en ordningsvakt inte tillåta förtäring av alkoholdrycker.

86 §

Fråntagande, omhändertagande och förstöring av alkoholhaltiga ämnen

En polisman har rätt att frånta en person alkoholhaltiga ämnen, om personen inte har rätt att inneha dem eller på grund av berusning gripits i det syfte som nämns i 2 kap. 2 § 1 mom. i polislagen eller som skydd mot brott och störande beteende gripits i det syfte som nämns i 2 kap. 10 § 2 mom. i den lagen. En polisman har också rätt att frånta en person alkoholdrycker som personen enligt denna lag annars har rätt att inneha, om personen i fråga förtär dem i strid med 85 § 1 mom. eller på allmän plats i strid med 85 § 2 mom.

Ämnen i öppnade och oöppnade kärl får förstöras om värdet av ämnena är obetydligt. Alkoholdrycker får inte ges tillbaka till en person som inte har rätt att inneha dem. En polisman får bevisligen förstöra ämnen i öppnade och oöppnade kärl om värdet av ämnena är obetydligt. På anteckning av omhändertagandet och förstöringen tillämpas 2 kap. 14 § 3 mom. i polislagen. Andra alkoholhaltiga ämnen ska ges tillbaka till den berörda personen när denne inte längre är föremål för tagande i förvar eller någon annan åtgärd som riktar sig mot den personliga friheten, om inte något annat följer av denna eller någon annan lag. I övrigt iakttas bestämmelserna om omhändertagande av egendom och om hantering av omhändertagen egendom i 2 kap. 13—15 § i polislagen.

Om någon har förtärt alkoholdrycker i strid med förbudet enligt 35, 36 eller 85 § 1 mom., har rörelsens eller ställets ägare, någon som hör till personalen samt tillställningens arrangör rätt att frånta den som brutit mot förbudet alkoholdrycken med kärl och bevisligen förstöra den. Bestämmelser om en ordningsvaks rätt att frånta en person som brutit mot förbudet alkoholdrycken finns i 47 § i lagen om privata säkerhetstjänster.

Om det hos en person som ska tas in i fängelse eller på någon annan sluten anstalt eller som ska tas in eller som vårdas på en enhet för missbrukarvård påträffas alkoholdrycker eller något annat

Betänkande ShUB 24/2017 rd

alkoholhaltigt ämne, får anstaltens personal frånta personen i fråga dryckerna eller ämnet och bevisligen förstöra dem.

En anhållningsberättigad tjänsteman får bevisligen förstöra eller låta förstöra sådana alkoholdrycker eller andra alkoholhaltiga ämnen med kärl eller emballage samt sådana råvaror och redskap och sådan utrustning som får tas i beslag **om** det finns skäl att anta att de kommer att förklaras förverkade och som inte har nämnvärt försäljnings- eller bruksvärde.

87 §

Undersökning och genomsökning

Om en person som inte har fyllt 18 år på sannolika skäl misstänks **för innehav av alkoholdrycker enligt 90 § 6 mom. i denna lag och 17 § 3 mom. i lagen om ordningsbotsförelser (986/2016), får en polisman** för att söka en alkoholdryck som personen olagligt innehar undersöka de föremål som personen i fråga för med sig och utsidan av personens kläder, om detta är möjligt utan att inkräkta på den misstänkta personliga integritet på ett kränkande sätt. **På protokollföring av undersökningen tillämpas 2 kap. 14 § 3 mom. i polislagen. Vid undersökningsförfarandet ska i övrigt iaktas vad som föreskrivs om kroppsvisitation i 8 kap. i tvångsmedelslagen (806/2011).**

~~Bestämmelser om protokollföring av undersökningen finns i 2 kap. 14 § 3 mom. i polislagen. Vid undersökningen ska i övrigt iaktas vad som föreskrivs om kroppsvisitation i 8 kap. i tvångsmedelslagen (806/2011).~~

Om det finns sannolika skäl att misstänka att någon har gjort sig skyldig till ett lindrigt alkoholbrott enligt 50 a kap. 3 § i strafflagen, får det företas allmän husrannsakan eller platsgenomsökning enligt 8 kap. i tvångsmedelslagen i det fortskaffningsmedel som personen i fråga använder, i syfte att ta reda på om det finns olagliga alkoholdrycker eller olaglig sprit i fortskaffningsmedlet.

88 §

Okänd eller frånvarande ägare

Om egendom som kan förklaras förverkad har tagits i beslag men gärningsmannen eller ägaren är okänd eller saknar känd vistelseort i Finland, ska personen i fråga genom offentlig stämning kallas att inställa sig vid domstolen en bestämd dag som inte får sättas tidigare än den sjunde dagen från det att stämningen offentliggjordes. Stämningen ska hållas offentligt framlagd i domstolens kansli.

Om den beslagtagna egendomens ägare som instämts i laga ordning att svara i saken inte inställer sig och inte visar laga hinder, avgörs anspråket om egendomens förverkande trots utevaron.

89 §

Realisering av alkoholdrycker och sprit som har tillfallit staten

Alkoholdrycker och sprit som har utmätts eller förklarats förverkade eller på annat sätt har tillfallit staten får realiseras endast genom försäljning till alkoholbolaget eller till en innehavare av

Betänkande ShUB 24/2017 rd

partihandels-, serverings- eller detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker eller användningstillstånd för sprit.

Om det i fråga om alkoholdrycker som sålts enligt 1 mom. inte har betalats punktskatt, ska köparen betala denna till staten utöver köpesumman.

90 §

Straffbestämmelser

Bestämmelser om straff för alkoholbrott finns i 50 a kap. 1—3 § i strafflagen (39/1889).

Bestämmelser om straff för brott vid marknadsföring av alkoholdrycker finns i 30 kap. 1 a § i strafflagen.

Till straff för brott mot tystnadsplikten enligt denna lag döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen, om inte gärningen utgör brott enligt 40 kap. 5 § i strafflagen eller strängare straff för den föreskrivs någon annanstans i lag.

Den som uppsåtligen

1) på en plats som avses i 85 § 1 mom. i egenskap av ägare till stället, arrangör för tillställningen eller ordningsvakt tillåter förtäring av alkoholdrycker i strid med 85 § 3 mom.,

~~2) i syfte att vilseleda personal som övervakar detaljhandel med eller servering av alkoholdrycker använder en annan persons identitetskort, pass, körkort eller något annat av en myndighet utfärdat intyg för att styrka sin ålder,~~

2) bjuder någon som inte har fyllt 18 år på alkoholdrycker eller sprit så att denne blir berusad och förfarandet med hänsyn till den minderårigas ålder, mognadsnivå och övriga omständigheter som helhet kan anses klandervärd, eller

3) marknadsför svaga alkoholdrycker i strid med 50 eller 51 §, ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *alkoholförseelse* dömas till böter.

För alkoholförseelse döms också den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) bryter mot ett detaljhandels- eller serveringsförbud enligt 37 §, eller

2) i egenskap av innehavare av ett detaljhandelstillstånd eller serveringstillstånd eller en i 38 § avsedd ansvarig föreståndare eller annan person som har utsetts till uppgiften bryter mot en skyldighet som enligt 35 eller 36 § gäller övervakningen av ordningen på ett detaljhandelsställe eller serveringsställe.

Bestämmelser om straffet för införsel i strid med 33 §, innehav av alkoholdrycker i strid med 83 § 2 mom. och förtäring av alkoholdrycker på allmän plats i strid med 85 § 1 och 2 mom. och om ordningsbot som enda straff för dessa förseelser finns i 17 § lagen om ordningsbotsförseelser.

91 §

Skyldighet att höra tillstånds- och tillsynsverket

Åklagaren ska innan åtal väcks för en alkoholförseelse enligt 90 § 4 mom. 3 punkten ge Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården tillfälle att ge utlåtande, och domstolen ska vid behandlingen av ett sådant ärende ge Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården tillfälle att bli hört.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

14 kap.

Ikraftträdelsebestämmelser

92 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs alkohollagen (1143/1994), nedan *den gamla lagen*. Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till den gamla lagen, ska denna lag efter det att den har trätt i kraft tillämpas i dess ställe.

93 §

Övergångsbestämmelse

De detaljhandelstillstånd som avses i 14 § 1 mom. i den gamla lagen gäller från och med den 1 januari 2018 detaljhandel med de alkoholdrycker som avses i 17 § 1 mom. i denna lag. När detaljhandelstillstånd enligt 14 § 2 mom. i den gamla lagen beviljas tillämpas från och med den dagen i fråga om tillverkare av hantverksöl enligt 3 § 1 mom. 15 punkten i denna lag förutsättningarna enligt 17 § 2 mom. i denna lag. Med avvikelse från 33 § 1 mom. i den gamla lagen får reklam, indirekt reklam och andra åtgärder för att främja försäljningen av starka alkoholdrycker förekomma i tryckta eller på datanätet utlagda prislistor för detaljhandeln eller för servering och i tillverkarens eller parthandlaren produktförteckningar på så sätt att alla tillgängliga alkoholdrycker presenteras för konsumenterna på ett enhetligt sätt. Den gamla lagens 33 a § tillämpas från den dagen inte på prisangivelse utanför ett serveringsställe.

Tillstånd och godkännanden som före ikraftträdandet av denna lag har beviljats med stöd av den gamla lagen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den gamla lagen **eller med stöd av 1 mom.** förblir i kraft på så sätt att rättigheterna och skyldigheterna i anslutning till dem bestäms enligt denna lag. Alla tillstånd som beviljats för servering av alkoholdrycker berättigar från ikraftträdandet av denna lag till servering av alla alkoholdrycker. Om förutsättningar för beviljande av tillstånd inte föreligger enligt denna lag, ska tillståndmyndigheten underrätta tillståndshavaren om saken inom ett år från ikraftträdandet av lagen. Ett tillstånd får återkallas, om förutsättningarna för beviljande av tillståndet inte uppfyllts inom sex månader från det att underrättelsen har tagits emot.

Den som vid ikraftträdandet av denna lag på det sätt som avses i 21 b § i den gamla lagen är behörig att vara ansvarig föreståndare för ett serveringsställe, anses uppfylla de kompetenskrav enligt denna lag som gäller intyget över kunskaper om alkohollagen.

På ett sådant tillstånd att fortsätta serveringen till klockan 2.30 eller 3.30 som är giltigt vid ikraftträdandet av denna lag ska de bestämmelser som gällde vid tidpunkten för beviljandet av tillståndet tillämpas under tillståndets giltighetstid, om inte tillståndshavaren gör en anmälan om förlängd tid enligt 44 §.

Bestämmelserna i 2, 3 och 4 § i förordningen om alkoholdrycker och sprit (1344/1994), som utfärdats med stöd av den gamla lagen, förblir i kraft. Social- och hälsovårdsministeriets beslut om denatureringsämnen som används vid tillverkningen av lindrigt denaturerad etanol (892/

Betänkande ShUB 24/2017 rd

1995) och social- och hälsovårdsministeriets beslut om denatureringsämnen som används vid tillverkningen av kraftigt denaturerad etanol (893/1995) förblir i kraft i högst ett år från och med ikraftträdandet av denna lag.

Bilaga

Tillsynsavgifter som avses i 74 och 75 § i alkohollagen

1. Tillsynsavgift för tillverkning

Tillsynsavgiftsperioden är 1.9—31.8. Tillsynsavgiften för tillverkning består av en fast grundavgift och av en tilläggsavgift som är beroende av verksamhetens omfattning, som följer:

Grundavgiften per tillståndshavare är 390 euro. Om tillståndshavaren har flera än ett tillverkningsställe, tas det för varje ytterligare tillverkningsställe ut 190 euro i grundavgift. Grundavgiften tas ut också hos de tillståndshavare som har ett giltigt tillstånd under respektive avgiftsperiod.

Den tilläggsavgift som beror på verksamhetens omfattning uppgår till 2,80 euro/tillverkad 1 000 liter hundra procentig alkohol. Maximavgiften per tillståndshavare är emellertid 18 000 euro. Grundavgiften tas inte ut för det första verksamhetsår för vilket tillståndshavaren debiteras (1.9—31.8), utan avgiften tas då ut uteslutande på basis av de faktiska tillverkningsuppgifterna. Om tillsynsavgiften understiger 10 euro tas den dock inte ut.

2. Tillsynsavgift för partihandel

Tillsynsavgiftsperioden är 1.9—31.8. Tillsynsavgiften för partihandel består av en fast grundavgift och av en tilläggsavgift som är beroende av verksamhetens omfattning, som följer:

Grundavgiften per tillståndshavare är 250 euro. Om tillståndshavaren har flera än en lagringsplats, tas det för varje ytterligare lagringsplats ut en tillsynsavgift på 95 euro. Grundavgiften tas ut också hos de tillståndshavare som har ett giltigt tillstånd under respektive avgiftsperiod.

Beroende på verksamhetens omfattning tas det under avgiftsperioden ut en tilläggsavgift som beräknas på basis av det antal datarader gällande partihandelsleveranserna som månatligen har rapporterats till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. En datarad utgörs av en sådan rad med produktdata som hänförs till en viss kund och som definieras i verkets anvisningar om rapportering av leveransdata om partihandeln. Tillsynsavgiften är 0,95 euro/10 datarader. Om tillståndshavaren inom utsatt tid sänder in de för tillsynen behövliga uppgifterna i filformat, på ett sätt som verket har godkänt, sänks dessa avgifter med 15 procent. Som tillsynsavgift tas det emellertid minst ut en avgift som motsvarar den gällande grundavgiften. Maximavgiften per tillståndshavare är emellertid 26 500 euro.

Grundavgiften tas inte ut för det första verksamhetsår för vilket tillståndshavaren debiteras (1.9—31.8), utan avgiften tas då ut uteslutande på basis av de faktiska leveransuppgifterna. Om tillsynsavgiften understiger 10 euro tas den dock inte ut. Hos den som har ett tidsmässigt begränsat partihandelstillstånd för högst en månad tas det inte ut någon årlig tillsynsavgift.

3. Tillsynsavgift för användning av sprit och obeskattade alkoholdrycker

Tillsynsavgiftsperioden är 1.9—31.8. Tillsynsavgiften för användning bestäms utifrån den mängd sprit och alkoholdrycker som tillståndshavaren köpt och importerat för eget bruk, som följer:

- sprit 19 cent/liter
- alkoholdrycker 9 cent/liter

Den på dessa grunder fastställda tillsynsavgiften avrundas nedåt till närmaste tiotal euro.

Hos innehavare av användningstillstånd tas det dock ut minst 200 euro och högst 1 900 euro per verksamhetsställe. När sprit används i undervisningssyfte är den lägsta tillsynsavgiften per verksamhetsställe dock 28 euro.

4. Tillsynsavgift för försäljning i utrikestrafik

Betänkande ShUB 24/2017 rd

Den årliga tillsynsavgiften per verksamhetsställe är 420 euro. För en ny anmälan tas ingen tillsynsavgift ut under det första kalenderåret.

5. Tillsynsavgift för servering

Hos innehavare av serveringstillstånd som gäller tills vidare tar regionförvaltningsverket ut en årlig tillsynsavgift per verksamhetsställe. Tillsynsavgiften bestäms på basis av hundraprocentig alkohol utifrån de beräknade inköpen under föregående kalenderår eller de uppskattade inköpen under en ettårig beräkningsperiod, som följer:

Serveringsmängd per år	Tillsynsavgift
Mindre än 100 liter	105 euro
Minst 100 liter men mindre än 2 000 liter	210 euro
Minst 2 000 liter men mindre än 10 000 liter	420 euro
10 000 liter eller mer	790 euro

Den särskilda årsavgiften för tillsyn som gäller förlängd serveringstid är 760 euro, om serveringen under mer än 180 dagar per år förlängs till klockan fyra, och i annat fall 380 euro.

6. Tillsynsavgift för detaljhandel

Årsavgiften för tillsyn över detaljhandeln är 200 euro för varje försäljningsställe.

Den årliga tillsynsavgift som tas ut hos alkoholbolaget är 380 euro för varje butik.

7. Uttagande av tillsynsavgifter

De tillsynsavgifter som nämns i punkterna 1—3 debiteras i efterskott senast 30.11, på så sätt att den mängdbaserade redovisningsperioden är 1.9—31.8. Hos en tillståndshavare vars verksamhet har upphört senast 31.3 tas ingen tillsynsavgift ut, om tillståndshavaren inom utsatt tid har gjort en skriftlig anmälan om saken. De tillsynsavgifter som avses i punkt 4 debiteras kalenderårsvis i förskott, dock senast 31.3. Hos en tillståndshavare vars verksamhet har upphört senast 31.3 tas ingen tillsynsavgift ut för kalenderåret i fråga, om tillståndshavaren inom utsatt tid har gjort en skriftlig anmälan om saken.

Hos nya innehavare av detaljhandelstillstånd eller serveringstillstånd eller för en ny anmälan om förlängd serveringstid tas det inte ut någon tillsynsavgift under det första kalenderåret. Tillsynsavgifterna för detaljhandel, servering och förlängd serveringstid debiteras per kalenderår senast 30.4, om tillståndshavaren har ett giltigt tillstånd 1.4.

2.

Lag

om ändring av lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006) 3 och 4 § och
ändras 12—14 §, av dem 14 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 69/2017, som följer:

12 §

Tvångsmedel

Om en utövare av inkvarteringsverksamhet åsidosätter en skyldighet enligt 6 § 1 mom. eller 8 eller 9 §, ska polisinrättningen efter att ha fått kännedom om saken ålägga utövaren att fullgöra sin skyldighet inom utsatt tid.

Om ett åläggande som meddelats med stöd av 1 mom. inte har iakttagits, kan polisinrättningen meddela ett nytt åläggande och förena det med vite. Bestämmelser om vite finns i viteslagen (1113/1990).

Om utövandet av inkvarterings- och förplägnadsverksamhet har medfört oskäliga olägenheter för boendemiljön eller allvarliga störningar i den allmänna ordningen och säkerheten, kan polisinrättningen ge verksamhetsutövaren en varning. Om verksamhetsutövaren trots varningen inte rättar sitt förfarande, kan polisinrättningen begränsa rörelsens öppettid eller för viss tid förbjuda utövandet av verksamheten helt eller delvis. Verksamhetsförbudet får inte gälla längre än i tre månader.

13 §

Straffbestämmelser

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet åsidosätter sitt i 6 § 1 mom. föreskrivna ansvar för att det görs en resandeanmälan ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *förseelse mot bestämmelserna om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet* dömas till böter.

Bestämmelser om straff för diskriminering finns i 11 kap. 9 § i strafflagen (39/1889).

Bestämmelser om straff för personregisterbrott finns i 38 kap. 9 § i strafflagen och för personregisterförseelse i 48 § 2 mom. i personuppgiftslagen.

Den som bryter mot ett åläggande som meddelats med stöd av denna lag och som förenats med vite får inte dömas till straff för samma gärning.

Betänkande ShUB 24/2017 rd

14§

Ändringsökande

I ett beslut som meddelats med stöd av denna lag får ändring sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Bestämmelser om sökande av ändring i beslut som gäller föreläggande och utdömande av vite finns i viteslagen.

Ett i denna lag avsett beslut om begränsning av öppettiden och om verksamhetsförbud för viss tid ska iakttas även om det överklagas, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat. Besvärsmyndigheten ska behandla ett ärende som gäller verksamhetsförbud för viss tid skyndsamt.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 2 och 8 § i lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker (1471/1994) 2 § 2 mom. och 8 §, av dem 8 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1541/1995 och 1128/2010, som följer:

2§

Denna lag tillämpas inte på sådan hemtillverkning som avses i 6 § i alkohollagen (/).

8§

Accisfria är, utöver vad som föreskrivs i punktskattelagen,

1) produkter som används vid tillverkning av i denna lag avsedda produkter eller vid tillverkning av ättika,

2) produkter som används vid tillverkning av andra produkter, om produkterna inte innehåller alkohol som kan förtäras,

3) produkter som används för vetenskaplig forskning och undervisning samt för prover och analyser som är nödvändiga inom laboratorieverksamhet,

Betänkande ShUB 24/2017 rd

4) produkter som ingår i aromämnen som används vid tillverkning av livsmedel eller drycker som innehåller högst 1,2 volymprocent etylalkohol,

5) produkter som ingår i läkemedel som avses i läkemedelslagen (395/1987) samt produkter som används vid tillverkning av läkemedel eller produkter och utrustning enligt lagen om produkter och utrustning för hälso- och sjukvård (629/2010),

6) produkter som ingår i fyllda livsmedel eller andra livsmedel med en alkoholhalt på högst 8,5 liter ren alkohol per 100 kilogram choklad eller 5 liter ren alkohol per 100 kilogram av något annat livsmedel,

7) produkter som ingår i sådana kosttillskott som avses i en förordning av jord- och skogbruksministeriet som utfärdats med stöd av 7 § och 9 § 3 mom. i livsmedelslagen (23/2006),

8) produkter som används vid tillverkning av läskedrycker som avses i lagen om punktskatt på läskedrycker (1127/2010),

9) produkter som levereras till apotek som avses i läkemedelslagen, sjukhus som avses i lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989) och till hälsovårdscentraler som avses i folkhälsolagen (66/1972) för vetenskapliga eller medicinska ändamål, samt

10) produkter som levereras till serviceproducenter som avses i lagen om privat hälso- och sjukvård (152/1990) för vetenskapliga eller medicinska ändamål.

Med sådan tillverkning som avses i 1 mom. jämföras kvalitetsövervakning och annan i produktionssammanhang nödvändig användning, produktutveckling samt rengöring som är nödvändig för maskiners och anordningars funktion.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 30 kap. 1 a § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i strafflagen (39/1889) 30 kap. 1 a §, sådan den lyder i lag 641/2009, som följer:

Betänkande ShUB 24/2017 rd

30 kap.

Om näringsbrott

1 a §

Brott vid marknadsföring av alkoholdrycker

Den som i strid med 50 § i alkohollagen (/)

- 1) marknadsför starka alkoholdrycker,
 - 2) till minderåriga riktar marknadsföring av svaga alkoholdrycker eller sammankopplar sådan marknadsföring med marknadsföring av andra produkter eller tjänster som är riktad till minderåriga, eller
 - 3) vid sådan marknadsföring av svaga alkoholdrycker som avses i 2 punkten skildrar minderåriga,
- ska för *brott vid marknadsföring av alkoholdrycker* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.
-

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 17 § i lagen om ordningsbotsförelseer

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om ordningsbotsförelseer (986/2016) 17 § som följer:

17§

Alkoholförelseer

För uppsåtliga överträdelseer mot alkohollagen (/) föreläggs ordningsbot som följer:

- 1) för förtäring av alkoholdrycker i strid med förbudet enligt 85 § 1 mom., 40 euro,
- 2) för förtäring av alkoholdrycker på allmän plats i strid med förbud som med stöd av 85 § 2 mom. har meddelats av polisen, 40 euro,

Betänkande ShUB 24/2017 rd

3) för innehav av alkoholdrycker i strid med 83 § 2 mom. såsom person som inte har fyllt 18 år, 40 euro,

4) för innehav av starka alkoholdrycker i strid med 83 § 2 mom. såsom person som fyllt 18 men inte 20 år, 40 euro,

5) för införsel av alkoholdrycker i strid med 33 § såsom person som inte har fyllt 18 år, 40 euro,

6) för införsel av starka alkoholdrycker i strid med 33 § såsom person som fyllt 18 men inte 20 år, 40 euro.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 2 mom., sådant det lyder i lag 451/2016, som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

På det sätt som föreskrivs i denna lag verkställs också en oljeutsläppsavgift enligt 3 kap. 1 § i miljöskyddslagen för sjöfarten (1672/2009), en försummelseavgift enligt 9 § i lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitanade av utomstående arbetskraft (1233/2006), en påföljdsavgift enligt 11 a kap. 3 § i arbetsavtalslagen (55/2001), en försummelseavgift enligt 35 § i lagen om utstationering av arbetstagare, en försummelseavgift enligt 6 § i lagen om skyldighet att erbjuda kvitto vid kontantförsäljning (658/2013), en överträdelseavgift enligt 49 § och en påföljdsavgift enligt 51 § i lagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken (1188/2014) samt en påföljdsavgift enligt 71 § i alkohollagen (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Betänkande ShUB 24/2017 rd

7.

Lag

om ändring av 9 kap. 1 § i fängelselagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i fängelselagen (767/2005) 9 kap. 1 § 4 mom., sådant det lyder i lag 393/2015, som föl-
jer:

9 kap.

Fångarnas egendom och inkomster

1 §

Innehav av egendom

Om egendomen inte kan förvaras, ska den returneras eller på fångens bekostnad sändas till det ställe som fången anvisar. Förskämt gods kan förstöras i närvaro av ett vittne. Bestämmelser om förstöring av alkoholdrycker och andra alkoholhaltiga ämnen finns i 86 § i alkohollagen (/). Bestämmelser om lämnande av narkotika för förstöring finns i 44 § i narkotikalagen (373/2008).

Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag

om ändring av 5 kap. 1 § i häktninglagen

I enlighet med riksdagens beslut

Betänkande ShUB 24/2017 rd

ändras i häktningslagen (768/2005) 5 kap. 1 § 4 mom., sådant det lyder i lag 394/2015, som följer:

9 kap.

De häktades egendom och inkomster

1 §

Innehav av egendom

Om egendomen inte kan förvaras, ska den returneras eller på den häktades bekostnad sändas till det ställe som den häktade anvisar. Förskämt gods kan förstöras i närvaro av ett vittne. Bestämmelser om förstöring av alkoholdrycker och andra alkoholhaltiga ämnen finns i 86 § i alkohollagen (/). Bestämmelser om lämnande av narkotika för förstöring finns i 44 § i narkotikallagen (373/2008).

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag

om ändring av 4 kap. 1 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006) 4 kap. 1 § 4 mom. som följer:

Betänkande ShUB 24/2017 rd

4 kap.

De frihetsberövades egendom

1 §

Innehav av egendom

Om egendomen inte kan förvaras, ska den returneras eller på den frihetsberövades bekostnad sändas till det ställe som den frihetsberövade anvisar. Förskämt gods kan förstöras i närvaro av ett vittne. Bestämmelser om förstöring av alkoholdrycker och andra alkoholhaltiga ämnen finns i 86 § i alkohollagen (/). Bestämmelser om lämnande av narkotika för förstöring finns i 44 § i narkotikalagen (373/2008).

Denna lag träder i kraft den 20 .

10.

Lag

om ändring av 65 § i barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i barnskyddslagen (417/2007) 65 § 1 mom. som följer:

65 §

Omhändertagande av ämnen och föremål

Om ett barn innehar berusningsframkallande ämnen eller redskap som särskilt lämpar sig för bruket av sådana, ska de omhändertas av anstalten. Likaså ska anstalten omhänderta ämnen eller föremål som ett barn innehar och som är avsedda att skada barnet eller någon annan. Anstalten får omhänderta ämnen eller föremål vars egenskaper gör att de lämpar sig för att äventyra barnets eller någon annans liv, hälsa eller säkerhet eller för att skada egendom, om det är sannolikt att barnet använder ämnena eller föremålen på det sätt som avses i denna bestämmelse. På överlämnande eller förstöring av omhändertagen egendom tillämpas vad som föreskrivs annanstans i lag. Be-

Betänkande ShUB 24/2017 rd

stämmelser om förstöring av alkoholdrycker och andra alkoholhaltiga ämnen som avses i alkohollagen (/) finns i 86 § i den lagen. När vården utom hemmet i anstalten upphör ska den omhändertagna egendomen återlämnas till barnet, om inte något annat föreskrivs om återlämnande eller förstöring av egendomen i någon annan lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

11.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi (1207/2010) 6 § 1 mom. 5 punkten, sådan den lyder i lag 308/2016, som följer:

6 §

Syftet med fullgöranderapporter

Fullgöranderapporter utarbetas till stöd för

5) de uppgifter som anges i 7 och 60 § i alkohollagen (/),

Denna lag träder i kraft den 20 .

12.

Lag

om ändring av 14 § i livsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i livsmedelslagen (23/2006) 14 § 3 mom., sådant det lyder i lag 352/2011, som följer:

14 §

Handläggning av anmälningar om livsmedelslokaler

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården handlägger anmälningar om tillverknings- och lagringsställen som avses i 14 och 16 § i alkohollagen (/). Regionförvaltningsverket handlägger anmälningar om sådana detaljhandelsställen för alkoholdrycker som avses i 17 § 2 mom. och 26 § i den lagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

13.

Lag

om ändring av 46 g § i lagen om en marknadsordning för jordbruksprodukter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om en marknadsordning för jordbruksprodukter (999/2012) 46 g § 2 mom., sådant det lyder i lag 652/2015, som följer:

Betänkande ShUB 24/2017 rd

46 g §

Registrering, användning och utlämnande av uppgifter som hänför sig till saluföring

Bestämmelser om registrering, användning och utlämnande av uppgifter finns i lagen om landsbygdsnäringsförvaltningens informationssystem. Bestämmelser om registrering, användning och utlämnande av uppgifter som har lämnats till Tullen finns i 2 kap. i lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen (639/2015). På registrering, användning och utlämnande av uppgifter som har lämnats till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska 64 och 66 § i alkohollagen (/) tillämpas trots det som i 66 § 1 mom. i den sistnämnda lagen föreskrivs om förande av ett register för handläggning och övervakning av tillståndsärenden som avses i alkohollagen samt för alkoholstatistiken.

Denna lag träder i kraft den 20 .

14.

Lag

om ändring av 217 § i **lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i **lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation** (917/2014) 217 §, sådan den lyder i lag 558/2016, som följer:

217§

Marknadsföring av vissa produkter

Bestämmelser om marknadsföring av tobaksprodukter finns i tobakslagen (549/2016). Bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker finns i alkohollagen (/). Bestämmelser om marknadsföring av läkemedel finns i läkemedelslagen (395/1987).

Denna lag träder i kraft den 20 .

15.

Lag

om ändring av 82 § i tobakslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tobakslagen (549/2016) 82 § som följer:

82 §

Myndigheternas meddelanden

Arbetskyddsmyndigheterna, kommunen och vid behov polisen ska underrätta den tillståndsmyndighet som avses i alkohollagen (/) om överträdelser av bestämmelserna om rökrum och byggnadstillsynsmyndigheten om överträdelser av bestämmelser och föreskrifter om byggande och underhåll eller reparations- och ändringsarbeten när det gäller rökrum.

Tillståndsmyndigheten enligt alkohollagen ska underrätta arbetskyddsmyndigheten och kommunen om den upptäcker överträdelser av bestämmelserna om rökrum och om tobaksrökning utomhus. Arbetskyddsmyndigheten och den kommunala tillsynsmyndigheten ska underrätta varandra om överträdelser av de bestämmelser och föreskrifter som avses ovan.

Denna lag träder i kraft den 20 .

16.

Lag

om ändring av lagen om tillsyn över ekologisk produktion

I enlighet med riksdagens beslut

Betänkande ShUB 24/2017 rd

ändras i lagen om tillsyn över ekologisk produktion (294/2015) 2 §, 3 § 7 och 8 punkten samt 23 § 2 mom. som följer:

2 §

Förhållande till annan lagstiftning

På marknadskontrollen av ekologiskt producerade livsmedel tillämpas livsmedelslagen (23/2006), på marknadskontrollen av ekologiskt producerat foder foderlagen (86/2008), på marknadskontrollen av ekologiskt producerade alkoholdrycker och ekologiskt producerad sprit alkohollagen (/), på marknadskontrollen av ekologiskt producerat utsäde lagen om handel med utsäde (728/2000) och på marknadskontrollen av ekologiskt producerat plantmaterial lagen om plantmaterial (1205/1994).

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

-
- 7) *alkoholdryck* alkoholdryck som avses i 3 § 1 mom. 2 punkten i alkohollagen,
8) *sprit* sprit som avses i 3 § 1 mom. 5 punkten i alkohollagen,
-

23 §

Registeransvarig

Registeransvarig när det gäller de uppgifter som avses i 7 § i denna lag är dock Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Registret förs med stöd av 66 § i alkohollagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

17.

Lag

om ändring av 2 § i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (669/2008) 2 §
1 mom. 1 punkten, sådan den lyder i lag 1233/2016, som följer:

2§

Uppgifter

Verket ska sköta följande:

1) den tillståndsförvaltning, styrning och tillsyn som föreskrivs för verket i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994), lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015), folkhälsolagen (66/1972), lagen om företagshälsovård (1383/2001), lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989), hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), mentalvårdslagen (1116/1990), lagen om privat hälso- och sjukvård (152/1990), lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), lagen om hälsovården inom försvarsmakten (322/1987), lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (159/2007), lagen om elektroniska recept (61/2007), socialvårdslagen (1301/2014), lagen om privat socialservice (922/2011), lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977), hälsoskyddslagen (763/1994), alkohollagen (/), tobakslagen (549/2016), gentekniklagen (377/1995), lagen om produkter och utrustning för hälso- och sjukvård (629/2010) och lagen om Enheten för hälso- och sjukvård för fångar (1635/2015),

Denna lag träder i kraft den 20 .

18.

Lag

om ändring av 5 § i lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet (523/2015) 5 § 2 mom.
5 punkten, sådan den lyder i lag 553/2016, som följer:

5 §

Organet har i uppgift att

5) sörja för att de kommunala åtgärder som avses i 4 punkten samordnas med de åtgärder som hör till eller stöder det förebyggande rusmedelsarbetet inom polisen, inom tillsynen över efterlevnaden av alkohollagen (/) och tobakslagen (549/2016), inom näringslivet och i synnerhet inom de allmännyttiga sammanslutningar som deltar i det förebyggande rusmedelsarbetet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

19.

Lag

om ändring av 11 § i tullagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tullagen (304/2016) 11 § 1 mom. som följer:

Betänkande ShUB 24/2017 rd

11 §

Omhändertagande av varor

Om Tullen konstaterar att förutsättningarna för införsel, utförsel, överföring eller transitering av en sådan vara som avses i 10 § 1 mom. inte uppfylls, eller om Tullen i samband med tullkontroll konstaterar att en person enligt 83 § i alkohollagen (/) inte har rätt att inneha en vara, ska Tullen besluta att omhänderta varan.

Denna lag träder i kraft den 20 .

20.

Lag

om ändring av 47 § i lagen om privata säkerhetstjänster

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om privata säkerhetstjänster (1085/2015) 47 § 3 mom. som följer:

47 §

Fråntagande av förbjudna föremål och ämnen

En ordningsvakt har rätt att frånta en person som har brutit mot förbudet i 85 § 1 mom. i alkohollagen (/) alkoholdrycken med kärl och bevisligen förstöra den.

Denna lag träder i kraft den 20 .

21.

Lag

om ändring av 11 c § i lagen om bemötande av utlänningar som tagits i förvar och om försvarsenheter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om bemötande av utlänningar som tagits i förvar och om försvarsenheter (116/2002) 11 c § 2 mom., sådant det lyder i lag 814/2015, som följer:

11 c §

Lagring och återlämnande av egendom

Om egendomen inte kan lagras, ska den återlämnas eller på bekostnad av den som tagits i förvar skickas till en av honom eller henne angiven plats. Saker som förfars får förstöras i närvaro av ett vittne. Bestämmelser om förstöring av alkoholdrycker och andra alkoholhaltiga ämnen finns i 86 § i alkohollagen (/). Bestämmelser om bortförande av narkotika för förstöring finns i 28 § i narkotikalagen (373/2008).

Denna lag träder i kraft den 20 .

22.

Lag

om ändring av 25 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (255/2014) 25 § 2 mom. som följer:

Betänkande ShUB 24/2017 rd

25 §

Undersöknings- och genomföringsrätt för kommandören för ett truppförband

Försvarsmaktens egendom, såsom vapen, skjutförnödenheter och sprängämnen, som personer som avses i 1 mom. olovligen innehar samt narkotika och alkoholdrycker som de innehar olagligt eller olovligen får tas i förvar. Utöver vad som föreskrivs i 86 § i alkohollagen (/) får en alkoholdryck i ett öppnat eller öppet kärl förstöras genom beslut av en tjänsteman eller en militärperson som har rätt att verkställa gripande. Om inte alkoholdrycken förklaras förverkad med stöd av 10 kap. i strafflagen, ska den återlämnas vid en lämplig tidpunkt och senast vid tidpunkten för hemförlovningen eller befrielsen från annan tjänstgöring. Bestämmelser om förfarandet vid innehav av narkotika finns i narkotikalagen (373/2008).

Denna lag träder i kraft den 20 .

23.

Lag

om ändring av 1 kap. 6 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013) 1 kap. 6 § 1 mom. 11 punkten som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

6 §

Marknadsrättsliga ärenden

Marknadsdomstolen handlägger som *marknadsrättsliga ärenden* de ärenden som hör till dess behörighet enligt

Betänkande ShUB 24/2017 rd

11) alkohollagen (/),

Denna lag träder i kraft den 20 .

24.

Lag

om upphävande av 7 § 2 mom. i läkemedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs 7 § 2 mom. i läkemedelslagen (395/1987), sådant det lyder i lag 773/2009.

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utskottet förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen utreder möjligheten att ge kommunerna rätt att på särskilda grunder begränsa förtäring av alkoholdrycker i parker och jämförbara allmänna platser, såsom lekparkar, daghemmens och skolornas gårdsområden och begravningsplatser.

Helsingfors 14.12.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuula Haatainen sd
vice ordförande Hannakaisa Heikkinen cent
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna

Betänkande ShUB 24/2017 rd

medlem Arja Juvonen saf
medlem Niilo Keränen cent
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Sanna Lauslahti saml
medlem Ulla Parviainen cent
medlem Aino-Kaisa Pekonen vänst
medlem Pekka Puska cent
medlem Sari Raassina saml
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Vesa-Matti Saarakkala blå
medlem Kristiina Salonen sd
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Martti Talja cent
ersättare Kaj Turunen blå (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää
utskottsråd Päivi Salo
utskottsråd Harri Sintonen.

Betänkande ShUB 24/2017 rd
Reservation 1

RESERVATION 1

Motivering

Målet med revideringen av alkohollagen är att samordna varierande intressen i anknytning till tillverkning, försäljning och konsumtion av alkohol och att förebygga alkoholrelaterade skador och problem. Den största ändringen i propositionen är att alla typer av alkoholdrycker som innehåller högst 5,5 volymprocent alkohol ska få säljas i detaljhandeln. I distributionen av alkohol flyttas alltså fokus från Alko till dagligvaruhandeln och annan detaljhandel samtidigt som resandeinförseln minskar.

Utän att alls underskatta de uppenbara skador som alkohol för med sig måste man i revideringen av alkohollagen också ta hänsyn till hur lagstiftningen ska kunna anpassas bättre till människors föränderliga konsumtionsvanor. Samtidigt är det viktigt att backa upp en positiv omställning i vår alkoholkultur. Den reglering som trots allt behövs måste dimensioneras på rätt sätt för att målet att reducera skadorna ska kunna uppfyllas utan att i alltför hög grad inkräkta på branschaktörernas möjligheter att utveckla verksamheten här hemma, ge folk jobb och öka skatteinflödet.

Om volymprocenten höjs från 4,7 till 5,5 breddas sortimentet i dagligvaruhandeln och därmed får konsumenterna större valmöjligheter. Med ökande konkurrens kommer detaljhandelspriserna på bryggeriprodukter att minska en aning, enligt propositionen. Det är konsumentvinst som relativt sett mest förbättrar låginkomsttagargruppernas köpkraft i och med att en mindre andel av inkomsterna går till alkohol.

En högre volymprocent har dessutom positiva effekter för ekonomin och sysselsättningen, särskilt för bryggerierna och dagligvaruhandeln. När sortimentet breddas är de små affärerna i glesbygden de största vinnarna eftersom de har gått miste om sin konkurrensfördel efter att fria öppettider infördes. Många av de affärer ute i byarna som tampas med lönsamhetsproblem kan fortsätta med verksamheten tack vare det breddade varusortimentet, som kommer med reformen.

En inte alltför stor höjning av volymprocenten väntas minska gränshandeln med framför allt lätta alkoholdrycker. I kombination med bättre verksamhetsförutsättningar för finländsk näringsverksamhet ger detta större skatteinkomster.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 1 enligt betänkandet men 17 och 26 § med följande ändringar:

Betänkande ShUB 24/2017 rd
Reservation 1

Reservationens ändringsförslag

17 §

Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker och förutsättningar för beviljande av sådana tillstånd

Ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker som innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol gäller detaljhandel inomhus på ett enda detaljhandelsställe och beviljas

(1—4 punkten som i ShUB)

(2—4 mom. som i ShUB)

26 §

Detaljhandelsställe och beviljande av detaljhandelstillstånd

(Som i ShUB)

Om alkoholbolaget ansöker om ett i 17 § 1 mom. avsett detaljhandelstillstånd att sälja alkoholdrycker som innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol, kan tillstånd beviljas om försäljningsstället uppfyller förutsättningarna enligt 1 mom.

(Som i ShUB)

Helsingfors 14.12.2017

Sari Sarkomaa saml

Sari Raassina saml

Arja Juvonen saf

Betänkande ShUB 24/2017 rd Reservation 2

Reservation 2

Motivering

Allmänt

Syftet med den föreslagna alkohollagen är enligt 1 § att få konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen att minska genom att begränsa och övervaka den anknytande näringsverksamheten i syfte att förebygga alkoholens negativa effekter för dem som konsumerar alkohol, för andra människor och för hela samhället. Vi vill på samma sätt som social- och hälsovårdsutskottet understryka att det allmänna enligt grundlagen ska främja befolkningens hälsa, stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt och dessutom verka för att alla tillförsäkras en sund miljö.

Vi anser att bestämmelserna i den föreslagna alkohollagen delvis står i strid med lagen syfte och att lagen inte heller i tillräcklig utsträckning motsvarar de krav som grundlagen ställer på det allmänna. Vi konstaterar också att social- och hälsovårdsutskottets betänkande på ett bra sätt beskriver den kritik som många sakkunniga inom social- och hälsovården framfört när utskottet hörde dem. Enligt kritiken kommer alkohollagen att öka alkoholkonsumtionen och de alkoholrelaterade negativa effekterna för människor och ekonomin och att förstora hållbarhetsgapet i ekonomin. Institutet för hälsa och välfärd bedömer exempelvis att det utifrån forskningsresultat om konsekvenserna av förändrad politik och finländarnas faktiska konsumtion inte råder någon som helst oklarhet om att de föreslagna lagändringarna ökar alkoholkonsumtionen i Finland. Konsumtionen påverkas av pris och tillgång, kundströmmar, sortiment, säljfrämjande åtgärder m.m. De föreslagna ändringarna kommer att inverka på flera av dessa faktorer och då endast i konsumtionsökande riktning.

Man har försökt bli av med onödiga hinder för näringsverksamhet när alkohollagen setts över. Avsikten med lagen är ändå primärt att sörja för befolkningens hälsa och säkerhet och för samhällsekonomin i relation till alkoholen. Största delen av de sakkunniga, såväl forskare, myndigheter som organisationsföreträdare har varnat för att tillgången till alkohol och sänkta priser har negativa effekter när totalkonsumtionen ökar, befolkningen mår sämre och hälso- och sjukvårdskostnaderna stiger. Vi kan inte förbise dessa varningar. Därför lämnar vi en reservation mot betänkandet i det avseendet.

Alkoholens negativa effekter

Vi har redan konstaterat att betänkandet mycket väl beskriver de skador som alkoholen orsakar.

Alkoholen är en stor orsak till sociala problem och ohälsa. Dess inverkan på hälsan hänger nära samman med den totala konsumtionen av alkohol inom hela befolkningen. Största delen av finländarna konsumerar alkohol med måtta och många av de negativa effekter och sjukdomar som alkoholen orsakar drabbar också dem, inte bara storkonumenterna. Ökad alkoholkonsumtion leder till fler negativa effekter också för de närstående och familjemedlemmarna, och alkoholens skadeverkningar märks i synnerhet direkt och indirekt i barnens välfärd. Den får också de soci-

Betänkande ShUB 24/2017 rd Reservation 2

oekonomiska skillnaderna i hälsa att växa. Det är också oroväckande att konsumtionen ökar bland de äldre. Detta är en trend som förstärkts betydligt de senaste åren.

Den föreslagna alkohollagen kommer enligt propositionsmotiven att öka de negativa effekterna för säkerheten. Propositionen innehåller flera ändringar som kommer att leda till ökat supande, fler ordningsproblem, mer misshandel, fler olyckor och sämre trafiksäkerhet.. Detta blir en följd framför allt av att alkoholkonsumtionen flyttas över till hemmen och ut på gatorna när det uttryckligen är detaljhandeln med alkohol som man låter öka. När det gäller alkoholserveringen är den största enskilda förändringen möjligheten till ökad öppethållning på efternatten. I synnerhet Polisstyrelsen påpekar i sitt yttrande att en sådan förändring leder till att också de krogar serverar mer på efternatten som hittills inte kunnat få tillstånd till förlängd tid.

Polisens personalutgifter kommer att öka bland annat när larmuppdragen ökar, särskilt under veckosluten, tiderna för arbetstopparna förskjuts, kostnaderna för obekvämt arbete och övertid ökar, kostnaderna för transport av gripna personer ökar, större insatser behövs för att vakta gripna, brott begångna av berusade ska utredas och förundersökning genomföras. Den nya alkohollagen kommer att medföra nya uppgifter för Tullen, och även det kräver ökade personalresurser.

Den ökade alkoholkonsumtionen kommer att inverka på hållbarhetsgapet när i synnerhet social- och hälsovårdens, polisens och räddningsväsendets kostnader stiger, samtidigt som de som betalar minskar när sjukdomar och dödligheten ökar och arbetsförmågan och arbetseffektiviteten försämras. Enligt en OECD-rapport är alkoholens inverkan på arbetsplatserna i form av produktionsförluster uppskattningsvis en procent av bruttonationalprodukten, vilket tillämpat på Finland betyder ett bortfall på cirka två miljarder euro. Enligt propositionen kan de indirekta kostnader som alkoholen ger upphov till utifrån en mer detaljerad analys uppgå till minst omkring en miljard euro per år. I båda alternativen innebär redan en ökning på några procent av de förluster som alkoholen i nuläget orsakar produktionsförluster på flera tiotals miljoner euro.

Regeringen föreslår en ny alkohollag som innebär en kraftig avreglering, och den ska behandlas i en tid när allvarliga farhågor hysts om huruvida myndighetsresurserna är tillräckliga. Den nya lagen kommer att medföra ökade resursproblem för alla myndigheter med ansvar för den inre säkerheten samt regionsförvaltningsverken och kommunerna när det gäller social- och hälsovårdstjänsterna. Det måste finnas garantier för att det allmänna också ansvarar för konsekvenserna av den föreslagna lagen och skjuter till de behövliga tilläggsresurserna. Vi föreslår ett uttalande i frågan. (*Reservationens förslag till uttalande 1*).

Vi kan godkänna propositionen med följande ändringar

Trots att den föreslagna lagen uppskattas öka konsumtionen av alkohol och alkoholens negativa effekter är vi beredda att godkänna reformen, som bland annat utvidgar restaurangernas möjligheter till längre öppethållning och serveringstid, ger självständiga mikrobryggerier rätt till samma typ av försäljning som redan nu gäller för gårdsviner och det hembryggda ölet sahti, förlänger Alkos öppettider, gör det lättare för restauranger att göra reklam för sina erbjudanden, slopar kravet på viss storlek på restaurangportionerna och förbudet att köpa på kredit, tillåter gemensamma serveringsområden för restaurangerna, underlättar tillståndsförfarandet för servering märkbart,

Betänkande ShUB 24/2017 rd Reservation 2

tillåter alkoholtillverkning hemma genom jäsnings utan andra villkor och ger restaurangerna samma rätt till detaljförsäljning som butikerna (försäljning för medtagning).

Vi vill ändå hålla fast vid den procentgräns som utskottet föreslår för dagligvaruhandeln och den gällande begränsningen när det gäller tillverkningssätt. Dessutom vill vi skydda anställda som inte har fyllt 18 år på så sätt att de inte behöver servera alkohol såvida de inte studerar eller har examen på området. Vi vill också säkerställa Alkos monopolställning. Vi föreslås några smärre ändringar som också föreslagits under sakkunnigutfrågningen,

17 §. Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker och förutsättningar för beviljande av sådana tillstånd Utskottet har beslutat föreslå sänkning av den övre gränsen för alkoholhalten i alkoholdrycker som säljs dagligvarubutiker från de 5,5 procent som regeringen föreslår till 4,7 procent i enlighet med den gällande lagen. Enligt sakkunnigutlåtandena är det uttryckligen den föreslagna höjningen av alkoholhalten som har den överlägset mest skadliga effekten på folkhälsan. En annan ändring som skulle öka skadeverkningarna är enligt de sakkunniga den slojade begränsningen i fråga om tillverkningssätt, dvs. att tillåta alkohol i dagligvaruhandeln. Detta uppskattas i synnerhet få kvinnor och ungdomar att dricka mer.

Tillgången till dessa blanddrycker kommer att öka märkbart även om den föreslagna procentgränsen på 4,7 godkänns eftersom den procentgräns som nu gäller ligger på samma nivå som för öl av klass II. Om konsumenterna tillåts konsumera starkare produkter kommer den totala alkoholförbrukningen att öka även om den angiven i liter kvarstår på samma nivå. Enligt polisens uppfattning är en klar risk förknippad med att tillåta detaljförsäljning av blanddrycker i dagligvarubutikerna, eftersom barn och ungdomar då lättare kan komma åt dryckerna. Dagligvarubutikerna kommer sannolikt att sälja alkohol billigare än i dag och då finns det risk för att ungdomen inte fortsätter att vara allt nyktrare. Social- och hälsovårdsorganisationen Soste säger i sitt yttrande att både unga och kvinnor är särskilt sårbara grupper, eftersom de hälsomässigt och socialt negativa effekterna av alkohol märks på lägre konsumtionsnivåer hos kvinnor än hos män. Forskningen under de senaste åren visar också på ett starkt samband mellan bröstcancer och alkohol: risken ökar redan när den första portionen intas. Den färskt tobakslagen förbjuder smaksatt tobak, som är populär bland unga. Därför är det enligt Soste obegripligt att alkoholprodukter som smakar som smaksatt läsk ska göras mer tillgängliga eftersom också de är populära bland unga och det är ytterst sannolikt att konsumtionen av sådana ökar när tillgången ökar. Också enligt organisationen Förebyggande rusmedelsarbete EHYT rf kommer en slopad begränsning av kravet på tillverkningsmetod att leda till betydligt fler säljställen, och på samma sätt kommer sortimentet och antalet varumärken för blanddryckerna att öka. Undersökningar i flera olika länder visar att alkohol är populärt i synnerhet bland unga. I och för sig ökar alkohol inte de negativa effekterna av alkoholkonsumtion mer än andra drycker, men de skulle heller inte ersätta andra drycker utan finnas utöver de tidigare och därmed öka de ingas alkoholkonsumtion. Också A-klinikstiftelsen (A-klinikkasätiö) tar i sitt yttrande upp den slojade begränsningen och säger att konsumtionen länge minskat bland minderåriga men kommer att börja öka igen om tillgången ökar och mer lockande blanddrycker, alkohol, finns i dagligvarubutikerna. FN-kommittén för barnets rättigheter har rekommenderat att Finland effektiviserar sina insatser för att unga ska suppa mindre. Den föreslagna lagen kommer i praktiken att verka i motsatt riktning om den verkställs.

Betänkande ShUB 24/2017 rd Reservation 2

Vi föreslår därför att den gällande begränsningen av tillverkningsmetod kvarstår på så sätt att produkter inom daligvaruhandeln med en alkoholhalt som överstiger 2,8 procent etylalkohol ska vara framställda genom jäsnings.

26 §. Detaljhandelsställe och beviljande av detaljhandelstillstånd. Till följd av ändringen av 17 § måste också 26 § ändras på motsvarande sätt.

32 §. Import och distansförsäljning av alkoholdrycker. Den föreslagna 32 § innehåller bestämmelser om import av alkoholdrycker. Bestämmelsen motsvarar 8 § i den gällande alkohollagen. Enligt motiven till den föreslagna paragrafen är gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker, där en försäljare i utlandet erbjuder finländska konsumenter att köpa och ta emot alkoholdrycker i Finland, emellertid förbjuden på samma sätt som i gällande 8 § 1 mom. Enligt motiven till bestämmelsen fordras det ett behörigt tillstånd för vidareöverlåtelse av alkoholdrycker eller användning av alkoholdrycker för ett ändamål som kräver detaljhandelstillstånd. Vi föreslår ett uttalande om saken (*Reservationens förslag till uttalande*).

I riksdagen har såväl grundlagsutskottet som lagutskottet och ekonomiutskottet klart i sina utlåtanden fört fram att det råder en diskrepans mellan paragraf och motivering, och de förutsatte att social- och hälsovårdsutskottet preciserar paragrafen. En majoritet av utskottet kom ändå fram till att inte åtgärda situationen, dvs. paragrafen preciseras inte utan den kvarstår i oklar form så att det går att återkomma till frågan vid behov. Vi menar att bestämmelserna om distansförsäljning måste klargöras på det sätt som grundlagsutskottet förutsätter.

Tillåten distansförsäljning skulle innebära en parallell distansförsäljningskanal för produkter som omfattas av monopolet och i slutändan att Alkos monopol avvecklas och alkoholhandeln privatiseras i Finland. Det är i samband med distansförsäljning svårt att utöva tillsyn för exempelvis åldersgränser, marknadsföringsbestämmelser, skatteuppbörd och svart ekonomi. Som medlem i Europeiska unionen har Finland möjlighet att förbjuda gränsöverskridande distansförsäljning med hänvisning till folkhälsorelaterade mål. På grund av den uppgift som föreskrivs för Alko eftersträvar bolaget ingen ökad försäljning av alkoholdrycker, utan ska i sin verksamhet beakta de negativa effekterna av alkohol och främja folkhälsan.

Vi anser det nödvändigt att säkerställa Alkos monopolställning och menar därför att distansförsäljning måste förbjudas. Vi föreslår ett nytt 2 mom. som entydigt förbjuder distansförsäljning.

38 §. Personal som har hand om detaljhandel och servering. Den föreslagna 38 § gäller personalen inom detaljhandeln och serveringen. Det framgick klart under utskottets sakkunnigutfrågning att det behövs mer inskränkningar av användningen av barn som inte har fyllt 18 år inom alkoholserveringen. Det är välkommet att paragrafen blivit tydligare och kompletterats med ett krav på att den som fyllt 16 år inom den tillståndspliktiga detaljförsäljningen av alkoholdrycker får sälja sådana drycker bara under *direkt övervakning* av en myndig ansvarig föreståndare och att den som fyllt 16 år inom alkoholservering får sälja alkoholdrycker under *direkt övervakning* av en myndig ansvarig föreståndare. Vi anser att unga under 18 år dessutom inte ska behöva servera alkoholdrycker ens under den ansvariga föreståndarens direkta övervakning, om den unge inte *genomgått eller deltar i yrkesutbildning inom hotell- och restaurangbranschen*. Vi föreslår ett krav

Betänkande ShUB 24/2017 rd Reservation 2

på utbildning i 3 mom. som motsvarar utbildningskravet för alkoholservice i den gällande 27 § i förordningen om alkoholdrycker och sprit.

56 §. Plan för egenkontroll. Regeringen föreslår att innehavare av serveringstillstånd måste ha en plan för egenkontroll. Enligt 56 § i lagförslaget ska tillståndshavarna själva planera och besluta om åtgärder för att säkerställa att verksamheten är lagenlig. I 4 mom. konstateras att närmare bestämmelser om utarbetandet av en plan för egenkontroll och om dess innehåll och genomförande utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Vi menar att det i fråga om innehållet i planen för egenkontroll bör fogas följande till motiven: "Planen för egenkontroll ska också beskriva genom vilka åtgärder personalens och kundernas säkerhet tryggas i restauranger med förlängd serveringstid som håller öppet också efter det att en sådan ordningsvakt som lagen förutsätter har lämnat platsen (kl. 5.00)."

92 §. Ikraftträdande. Den föreslagna alkohollagen är ytterst omfattande och den kan inte träda i kraft vid årsskiftet. Vi anser det vara viktigt att tidigare förordningar upphävs och att hela den nya lagen träder i kraft samtidigt. När ikraftträdandet bestäms ska man utöver resursbehovet också beakta bland annat de ändringar som behöver göras i myndighetsregistren, informationssystemen, anvisningarna och processerna, och därför måste det reserveras tillräckligt med tid efter antagandet för förberedelserna inför ikraftträdandet. Eftersom reformen är omfattande föreslår vi att det föreskrivs att lagen träder i kraft den 1 maj 2018.

Bekämpning av svart ekonomi

En verksamhetskultur har vuxit fram inom alkoholservice och den går ut på att affärsverksamheten bedrivs på ett sätt där det inte ens är meningen att betala skatt eller fullgöra andra skyldigheter. Av de 650 restauranger som granskades inom Skatteförvaltningens tillsynsprojekt 2015—2016 fann man brister i skattebetalning och bokföring i hela 70 procent av fallen. Ett karakteristiskt drag för denna typ av verksamhet är likgiltighet inför alkohollagens bestämmelser. När alkohollagen nu ses över avses villkoren för tillstånd och sanktionerna bli lindrigare, vilket hotar att öka den svarta ekonomin inom branschen.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) påpekar i sitt utlåtande att propositionen inte främjar målet enligt regeringsprogrammet att bekämpa svart ekonomi. Propositionen innebär förenklade tillståndsvillkor och bestämmelserna om sanktioner leder enligt Valvira oundvikligen till lindrigare påföljder. Ekonomiutskottet tar i sitt utlåtande upp frågan om användningen av typgodkända kassaapparater på serveringsställen. Utskottet anser att typgodkända kassaapparater är av stor vikt när det gäller att förhindra svart försäljning och andra former av svart ekonomi. Vi stöder förslaget om att sådana kassaapparater ska krävas av den som beviljas serveringstillstånd. Vi förutsätter att regeringen bereder lagstiftning som anger att det också krävs typgodkänd kassaapparat av den som beviljas serveringstillstånd. Vi föreslår ett uttalande i frågan. (*Reservationens förslag till uttalande 3*).

Alkoholreklam och produktexponering

Social- och hälsovårdsutskottet behandlade alkoholreklam senast år 2013. Utskottet såg det som nödvändigt att man vid en *totalrevidering av alkohollagen* försöker finna nya effektiva och tyd-

Betänkande ShUB 24/2017 rd
Reservation 2

liga sätt att begränsa alkoholreklam som når barn och ungdomar och att effektivisera tillsynen över bestämmelserna om alkoholreklam. Utskottet ansåg att det mest skadliga för barn och ungdomar är image- eller livsstilsreklam där man använder sig av berättelser, personer, musik och andra element som inte har något med själva produkten att göra och där man också utnyttjar sådant som intresserar den åldersgruppen. Också kulturutskottet ansåg i sitt utlåtande att med hänsyn till de unga är ett totalförbud av just livsstilsreklam ett viktigt mål inom den övergripande revideringen av alkohollagen. Vid den övergripande revidering som nu behandlas har reklamen dock inte begränsats. En del remissinstanser har tagit ställning till detta. Exempelvis Valvira föreslår i sitt yttrande att marknadsföring av alla slag alkoholdrycker i huvudsak bör vara förbjuden.

Under sakkunnigutfrågningen talades det mycket om vikten av att skydda barn mot de skadliga effekterna av alkohol. Vi ser det som angeläget att barnen beaktas och samhället tar sitt ansvar också när det gäller produktexponeringen av alkoholdrycker i dagligvaruhandeln. (*Reservationens förslag till uttalande 4 och 5*).

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 2—24 enligt betänkandet,

*att riksdagen godkänner lagförslag 1 med ändringar (**Reservationens ändringsförslag**) och*

*att riksdagen godkänner fem uttalanden. (**Reservationens förslag till uttalanden**)*

1.

Alkohollag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

Betänkande ShUB 24/2017 rd
Reservation 2

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1—16 §

(Som i ShUB)

2 kap.

Tillståndsplikt

17 §

Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker och förutsättningar för beviljande av sådana tillstånd

Ett detaljhandelstillstånd för **genom jäsning tillverkade** alkoholdrycker som innehåller högst 4,7 volymprocent etylalkohol gäller detaljhandel inomhus på ett enda detaljhandelsställe och beviljas

(1—4 punkten som i ShUB)

(2—4 mom. som i ShUB)

18—22 §

(Som i shUB)

3 kap.

Alkoholbolaget

23—25 §

(Som i ShUB)

26 §

Detaljhandelsställe och beviljande av detaljhandelstillstånd

(Som i ShUB)

Om alkoholbolaget ansöker om ett i 17 § 1 mom. avsett detaljhandelstillstånd att sälja **genom jäsning tillverkade** alkoholdrycker som innehåller högst 4,7 volymprocent etylalkohol, kan tillstånd beviljas om försäljningsstället uppfyller förutsättningarna enligt 1 mom.

(Som i ShUB)

27 och 28 §

(Som i ShUB)

Betänkande ShUB 24/2017 rd
Reservation 2

4 kap.

Tillverkning, import, export och partihandel

29—31 §

(Som i ShUB)

32 §

Import och distansförsäljning av alkoholdrycker

(Som i ShUB)

Det är förbjudet att idka gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker och att föra in alkoholdrycker till Finland i anknytning till sådan försäljning. (Nytt 2 mom.)

33 och 34 §

(Som i ShUB)

5 kap.

Detaljhandel med och servering av alkoholdrycker

35—37 §

(Som i ShUB)

38 §

Personal som har hand om detaljhandel och servering

(1 och 2 mom. som i ShUB)

En person som inte har fyllt 18 år får inte vara ansvarig föreståndare eller fungera som den som utsetts för uppgiften eller sälja eller servera alkoholdrycker. En person som har fyllt 16 år får emellertid sälja alkoholdrycker på sådana detaljhandelsställen som avses i 17 § under direkt övervakning av den ansvariga föreståndaren eller någon annan som utsetts för uppgiften. En person som har fyllt 16 år får också servera alkoholdrycker under direkt övervakning av den ansvariga föreståndaren eller någon annan som utsetts för uppgiften, om han eller hon har genomgått eller deltar i yrkesutbildning inom hotell- och restaurangbranschen.

(Som i ShUB)

39—46 §

(Som i ShUB)

**Betänkande ShUB 24/2017 rd
Reservation 2**

6 kap.

Detaljhandel med och servering av alkoholdrycker i utrikestrafik

47—49 §

(Som i ShUB)

7 kap.

Marknadsföring och prissättning

50 och 51 §

(Som i ShUB)

8 kap.

Tillverkning, import, införsel, försäljning och användning av denaturerad sprit och alkoholpreparat

52—55 §

(Som i ShUB)

9 kap.

Tillsyn och styrning

56—66 §

(Som i ShUB)

10 kap.

Förbud och påföljder för överträdelser

67—73 §

(Som i ShUB)

Betänkande ShUB 24/2017 rd
Reservation 2

11 kap.

Avgifter

74—78 §

(Som i ShUB)

12 kap.

Ändringsökande

79—82 §

(Som i ShUB)

13 kap.

Särskilda bestämmelser

83—91 §

(Som i ShUB)

14 kap.

Ikraftträdandebestämmelser

92 §

Voimaantulo

Denna lag träder i kraft den **1 maj 2018**.

Genom denna lag upphävs alkohollagen (1143/1994), nedan *den gamla lagen*. Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till den gamla lagen, ska denna lag efter det att den har trätt i kraft tillämpas i dess ställe.

93 §

(Som i ShUB)

Betänkande ShUB 24/2017 rd

Reservationens förslag till uttalanden

- 1. Riksdagen förutsätter att regeringen garanterar polisen, tullen och räddningstjänsten och den prehospitala akutsjukvården de extra resurser som de behöver till följd av den nya alkohollagen.*
- 2. Riksdagen förutsätter att regeringen skyndsamt bereder sådan tydlig reglering om distansförsäljning som tryggar Alkos detaljhandelsmonopol i Finland.*
- 3. Riksdagen förutsätter att regeringen säkerställer de extra resurser som behövs för att bekämpa svart ekonomi till följd av den nya alkohollagen. Dessutom ska regeringen för att bekämpa svart ekonomi bereda lagstiftning som också kräver typgodkända kassaapparater av den som beviljas serveringstillstånd.*
- 4. Riksdagen förutsätter att regeringen försöker finna nya effektiva och klara metoder för att begränsa sådan alkoholreklam som når barn och unga och för att effektivisera tillsynen över bestämmelserna om alkoholreklam. Målet ska vara att alkoholreklamen ändras på så sätt att utgångspunkten är att alla reklam för alkoholdrycker begränsar sig till produktinformation.*
- 5. Riksdagen förutsätter att regeringen bereder reglering om produktexponeringen av alkoholdrycker i dagligvaruaffärerna i synnerhet för att förebygga alkoholkonsumtion bland barn och unga.*

Helsingfors 14.12.2017

Anneli Kiljunen sd
Tuula Haatainen sd
Kristiina Salonen sd
Aino-Kaisa Pekonen vänst
Veronica Rehn-Kivi sv
Outi Alanko-Kahiluoto gröna

Betänkande ShUB 24/2017 rd
Reservation 3

RESERVATION 3

Motivering

En del av ändringar som föreslås i alkohollagen är skadliga för vår folkhälsa. Som väntat kommer ändringarna att leda till större alkoholkonsumtion. Det betyder att också de alkoholrelaterade skadorna ökar.

Det innebär också att aktörerna inom offentliga organisationer måste räkna med att göra något åt skadorna.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner tre uttalanden. (Reservationens förslag till uttalanden).

Reservationens förslag till uttalanden

- 1. Riksdagen förutsätter att regeringen utarbetar ett alkoholpolitiskt program för omhändertagande och prevention av alkoholrelaterade skador.*
- 2. Riksdagen förutsätter att regeringen utarbetar ett åtgärdsprogram för prevention av rattfylleri och att programmet förankras i hela landet.*
- 3. Riksdagen förutsätter att regeringen skyndsamt förtydligar reglerna för försäljning på distans.*

Helsingfors 14.12.2017

Arja Juvonen saf